

การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย
นางสาวจรุช พยอมรัมย์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

โดย

นางสาวจรูญ พยอมแย้ม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE ADMINISTRATION OF MAINSTAY SCHOOL BY SEAT FRAMEWORK

By

Rosjarek Payomyaem

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง
"การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ" เสนอโดย
นางสาวจรเจช พยอมรัมย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาทีพันธ์ ดร.นพดล เจนอักษร)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
...../...../.....

49252410 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

รจเรช พยอมแย้ม : การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ.

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : รศ.ดร.ศิริชัย ชินะตังกูร. 150 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และ 2) แนวทางในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า :

1. สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี โดยมีภาพรวมและพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ พบว่าด้านนักเรียน (Student) ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ 2) มีการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม 3) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชนและสังคม ด้านสภาพแวดล้อม (Environments) ได้แก่ 1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ 2) การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) ได้แก่ 1) ควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ (Tools) ได้แก่ 1) ติดต่อประสานงานและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท 3) การกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

49252410 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : THE ADMINISTRATION OF MAINSTAY SCHOOL BY SEAT FRAMEWORK

ROSJAREK PAYOMYAEM : THE ADMINISTRATION OF MAINSTAY SCHOOL BY SEAT FRAMEWORK . INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASSOC.PROF. SIRICHAJ CHINATANGKUL. Ph.D.. 150 pp.

The purposes of this study were to find 1) the state of the administration of mainstay schools by SEAT framework under the Office of Nonthaburi Educational Service Area and 2) the administration guideline for mainstay schools by SEAT framework under the Office of Nonthaburi Educational Service Area. The samples were 19 mainstay schools under the Office of Nonthaburi Educational Service Area. The respondents were school directors, school deputy directors, and teachers for the special needs students, total of 114. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings reveal that

1. The state of the administration of mainstay schools by SEAT framework under the Office of Nonthaburi Educational Service Area, as a whole and as an individual, was found at moderate level.

2. The administrative guideline for mainstay schools by SEAT framework under the Office of Nonthaburi Educational Service Area includes : **student aspect**: 1) joint activity camp for special needs children and nondisabled children; 2) educating the nondisabled students to prepare for special needs students by working as a team among school directors, teachers, guardians, and community; 3) organize the awareness building activities for school, families, and local leaders; **environment aspect**: 1) budget allocation for preparing facilities that meet with the various needs of disabled students; 2) short training courses for school director, teachers to have adequate understanding to support the special needs students; **instructional activities**: 1) educational supervision and monitoring should be carried on and make necessary changes to improve and develop the mainstay system continuously; 2) lighten the workload of teachers who work with students with special needs, and also arrange for the understanding and trained teachers to work with special needs students; 3) adapt the curriculum suitable for students with special needs and using various instructional activities and encourage community to participate in supporting students with special needs; **equipment aspect**: 1) gaining support from the organizations involved in special education professionals, and therapists; 2) allocating budget, personnel, professionals, and medias to specially serve the special education; and 3) setting clear and realistic direction, policy, and system to accommodate the special education.

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature.....

Independent Study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะดังกูร อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร และ ผศ. ดร. ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่อง และช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ดี และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความเที่ยงตรง ของแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ขอขอบพระคุณโรงเรียนแก่นนำจัดการเรียนร่วม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ และให้ข้อมูล เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 26 โครงการพิเศษตามความร่วมมือ สำหรับมิตรภาพ น้ำใจดี และกำลังใจที่ดีที่มีให้ผู้วิจัยตลอดมา

คุณความดีและคุณประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ขอมอบให้เป็นกตัญญูตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวพยอมเข้ม ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
คำถามของการวิจัย.....	12
สมมติฐานการวิจัย.....	12
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการวิจัย.....	15
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีวิต.....	17
การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย.....	17
หลักการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ.....	23
ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาพิเศษ.....	25
ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	25
ประเภทของคนพิการ.....	27
โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม.....	34
การเรียนร่วมและการเรียนรวม.....	38
หลักการของการเรียนร่วม.....	40
แนวโน้มของการเรียนร่วม.....	42

บทที่		หน้า
2	รูปแบบการเรียนร่วม.....	44
	ประโยชน์ของการเรียนร่วม.....	47
	โครงสร้าง SETT.....	47
	บทนำโครงสร้าง SETT.....	49
	โครงสร้าง SETT จะต้องถูกพิจารณาในพื้นที่วิกฤตเมื่อต้องการตัดสินใจ ที่จะร้องขอความต้องการช่วยเหลือทางเทคโนโลยี.....	49
	การใช้โครงสร้าง SETT ในระดับการเรียนรู้วิชาสำหรับนักเรียนซึ่งไร้ สมรรถภาพ.....	50
	อะไรคือคำถามที่คณะจะถามในแต่ละส่วนของโครงสร้าง SETT.....	51
	กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท.....	52
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี.....	78
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1.....	78
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2.....	79
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
	งานวิจัยภายในประเทศ.....	81
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	89
	สรุป.....	91
3	การดำเนินการวิจัย.....	92
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	92
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	93
	แผนแบบการวิจัย.....	93
	ประชากร.....	93
	กลุ่มตัวอย่าง.....	94
	ผู้ให้ข้อมูล.....	94
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	94
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96

บทที่		หน้า
3	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	97
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	98
	สรุป.....	99
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	100
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตาม โครงสร้างซีท (SEAT Framework).....	102
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการ เรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework).....	112
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
	สรุปผลการวิจัย.....	115
	การอภิปรายผล.....	117
	ข้อเสนอแนะ.....	123
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	123
	ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป.....	124
	บรรณานุกรม.....	125
	ภาคผนวก.....	129
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ.....	130
	ภาคผนวก ข หนังสือขอทดลองเครื่องมือ.....	133
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	136
	ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	139
	ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	147
	ประวัติผู้วิจัย.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงระดับการได้ยีน.....	30
2 ปฏิทินงานการรับคนพิการ.....	69
3 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน ครู และนักเรียน ในระบบโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทั้ง ในและนอกสังกัด.....	81
4 จำนวนประชากร.....	93
5 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	99
6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework).....	101
7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านนักเรียน (Student).....	102
8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านสภาพแวดล้อม (Environments).....	104
9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านกิจกรรม การเรียนการสอน (Activities).....	106
10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านเครื่องมือ (Tools).....	108

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของ “คน” ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีความสำคัญสูงสุดเหนือทรัพยากรทั้งปวง ประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงให้ความสำคัญด้าน การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งคนที่มีสภาพร่างกายปกติและคนพิการ¹ จากกรอบปฏิบัติการดาการ์ (The Dakar Framework for Action, Education for All : Meeting Our Collective Commitments) ที่เป็นผลการประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษา (the World Education Forum) ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองดาการ์ ประเทศสาธารณรัฐเซเนกัล เมื่อพุทธศักราช 2543 ได้ระบุอย่าง ชัดเจนว่า การศึกษาถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ยิ่งกว่านั้นยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการ ปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน อีกทั้งจากรายงาน พิเศษด้านสิทธิทางการศึกษาของสหประชาชาติ ที่นำเสนอในการประชุมปฏิบัติการ Regional Workshop on Universalizing the Right to Education of Good Quality : A Rights-based Approach to Achieving Education for All ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ 29 - 31 ตุลาคม พุทธศักราช 2545 ซึ่งมีหลักการสำคัญของกรอบแนวทางการพัฒนาการศึกษา โดยคำนึงถึง หลักสิทธิมนุษยชนหรือ 4-A ที่รัฐบาลควรยึดเป็นแนวทางการดำเนินงาน มีดังนี้

1. การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (Availability) ต้องจัดการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษา แบบให้เปล่าแก่เด็กเยาวชนในทุกช่วงอายุ (อย่างน้อยก่อนวัยทำงาน) นอกจากนี้ ยังต้องให้อิสระแก่ พ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน

2. การศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessibility) ต้องจัดการแบ่งแยก และการเลือกปฏิบัติอัน เนื่องมาจากเชื้อชาติ สีผิว ภาษา เพศ ศาสนา อายุ ความด้อยโอกาส ความยากโอกาส ความพิการ เป็นต้น รวมถึงการสร้าง ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และเชื้อชาติ โดยการประกันการเข้าถึงสิทธิ ในทุก ๆ ด้าน

¹กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับคนพิการ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไร่ไทยเพรส จำกัด, 2543), 1.

3. การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (Acceptability) ต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยนำมาตรฐานสิทธิมนุษยชนไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งวัดมาตรฐานการศึกษาด้วยมิติสิทธิมนุษยชน

4. การศึกษาที่สามารถปรับให้เหมาะกับผู้เรียน (Adaptability) ต้องจัดการศึกษาที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของเด็กและเยาวชน มีการปรับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความพิการของเด็กและเยาวชน รวมถึงการให้ความรู้ด้านสิทธิผ่านระบบการศึกษา

นอกจากนี้ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกซึ่งเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เมื่อเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2545 ที่ประชุมได้ขยายทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิกออกไปอีกหนึ่งทศวรรษ คือ ระหว่างพุทธศักราช 2546 – 2555 รวมทั้งรับรองกรอบการปฏิบัติงานแห่งสหัฐวรรษจากทะเลสาบบิวกูส์สังคมบูรณาการปลอดจากอุปสรรค และตั้งอยู่บนฐานของสิทธิสำหรับคนพิการในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Bewako Millennium Framework for Action, towards an Inclusive, Barrier-free and Rights-based Society for Persons with Disabilities in Asia and Pacific)(UNESCAP,2002)

ตั้งเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าในระดับสากล ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานด้านการพัฒนา และองค์กรเอกชน ต่างต้องการเครื่องมือที่จะประกันว่า สาระสำคัญในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ได้ถูกบรรจุทั้งในนโยบายด้านการศึกษา และระบบการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ตามกรอบปฏิบัติการดาการ์ และพันธกรณีสำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งระบุว่า เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่าที่มีคุณภาพ²

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนพิการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ประกาศใช้เมื่อเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2534 เป็นผลมาจากความพยายามร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและองค์กรคนพิการ ซึ่งถือได้ว่าเป็น

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 1 – 2.

พระราชบัญญัติฉบับประวัติศาสตร์สำหรับคนพิการ และเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการในทุก ๆ ด้าน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา และการฝึกอาชีพ และยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติขึ้น โดยมีผู้แทนองค์กรคนพิการร่วมเป็นกรรมการไม่น้อยกว่า 2 คน หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแล้ว ได้มีความพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมาตรา 30 วรรค 3 บัญญัติว่า "การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล...จะกระทำมิได้" และบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองและการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กทั่วไป เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการไว้ในมาตรา 43 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" ซึ่งหมายความว่าประชาชนไทยทุกคนย่อมมีสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อยอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีความพิการหรือสุขภาพอย่างไร ทั้งนี้รัฐต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือให้ตามมาตรา 55 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

นอกจากนี้ในปีพุทธศักราช 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ มีนโยบายว่า "คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน" และในพุทธศักราช 2543 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่า "คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม"³ และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ระบุว่า "การจัดการศึกษาต้องจัดบุคคลให้มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" ซึ่งในวรรค 2 และวรรค 3 ระบุว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมการสื่อสารและการเรียนรู้หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น

³ เรื่องเดียวกัน, 2.

พิเศษ หรือโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกระทรวง” โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เร่งประสาน และดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมเด็กทุกกลุ่มเป้าหมายและพร้อมที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำหรับเด็กทุกกลุ่มที่มีความบกพร่อง คณะอนุกรรมการคัดแยกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภทคือ 1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว 5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6. เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม 7. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 8. เด็กออทิสติก และ 9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้เสนอมานี้แล้วข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษารับบุคคลดังกล่าวเข้าเรียนร่วมและจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษเป็นเรื่องใหม่สำหรับครู อาจารย์ในโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องเหล่านี้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น⁴

การเรียนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการได้เข้าเรียนรู้ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียนเด็กปกติ เพื่อให้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ จากการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมและจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน นโยบายการศึกษาชาติได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่คนไทยทุกคนให้สามารถเรียนได้ในทุกที่ที่เปิดเรียนทั้งคนปกติและคนไม่ปกติ ซึ่งหมายถึงผู้พิการ ผู้มีปัญหาสุขภาพ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ด้วยจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางสังคม เกิดการยอมรับในความเป็นมนุษย์ สร้างความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน นับเป็นนโยบายการศึกษาที่สร้างสรรค์ความเป็นคน และความสมบูรณ์ทางสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาต้องคำนึงถึงและนำมาพิจารณาให้เป็นรูปธรรมคือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเป็นคนที่เข้าใจกันและเมตตาฉันนั้น ต้องเกิดจากการพัฒนากรอบการ

⁴เรื่องเดียวกัน, 167.

ดำเนินงานอย่างมีแบบแผน มิใช่เพียงเพื่อได้กระทำ แต่ต้องเป็นการกระทำผ่านการพิจารณาถึงมาตรฐานการศึกษา และสร้างความเป็นไปได้ที่มีคุณค่าแท้จริงด้วย มิฉะนั้นนโยบายที่กำหนดมานั้นมีปัญหาเมื่อนำไปปฏิบัติ ขาดคุณค่าตามเจตนาศึกษาของประเทศ

จากการติดตามผลการดำเนินการที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมยังมีปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยอาจเกิดจากโรงเรียนยังไม่มีความรู้และขาดทักษะในการจัดการศึกษาเรียนร่วม เบญจา ชลธารันนธ์ ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ค้ำชูโอกาสสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้พัฒนาระบบโครงสร้าง SEAT ขึ้น เพื่อกำหนดปัจจัยสำคัญใหญ่ ๆ ที่จะช่วยให้การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมนี้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมได้อย่างมีความสุข และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และเป็นที่มาของการพัฒนาระบบโครงสร้าง SEAT

เบญจา ชลธารันนธ์ ระบุไว้ว่า ในวงการการศึกษาไทยได้พัฒนาโครงสร้าง SEAT ขึ้นมา โดยนำเอาแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หรือ Inclusive Education โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรที่จะต้องปรับและเตรียมการ โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมจะอย่างไรที่จะช่วยให้เด็กทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนสามารถเรียนร่วมกับคนอื่นได้ แทนที่จะเป็นการมุ่งเตรียมเด็ก (พิเศษ) ให้พร้อมและมีคุณสมบัติถึงเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการศึกษายังพบว่า เด็กบางกลุ่มก็ยังมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ไม่สามารถจัดไปได้ โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมจะอย่างไรที่จะสนองตอบความต้องการหรือข้อจำกัดเหล่านี้ และเป็นที่มาของการปรับกระบวนการทัศนียภาพของการบริการจัดการศึกษาพิเศษให้กับเด็กทั่ว ๆ ไป⁵

ปัญหาของการวิจัย

จากรายละเอียดข้างต้น เพื่อนำไปสู่การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ได้มีการนิเทศติดตาม และศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ดังนี้

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, รวมบทความการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เล่ม 2. (กรุงเทพมหานคร : ส่วนส่งเสริมการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2547), 2-3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเบญจา ชลธารันนท์ ซึ่งวิเคราะห์ติดตามผลการประเมินระดับปฏิบัติงานตามโครงสร้างชีวิต กรณีศึกษาโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมปีการศึกษา 2547 จำนวน 390 โรงเรียน⁶ ปรากฏผลตามองค์ประกอบในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านนักเรียน: S ปรากฏผลดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมนักเรียนพิการ พบว่ามีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 24.62 ที่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเป็นเฉพาะบุคคล ส่วนโรงเรียนอีกจำนวนร้อยละ 75.38 ได้เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการแล้ว โดยในโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วมีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติได้ในระดับมากเพียงร้อยละ 19.85 และมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้น้อยจำนวนร้อยละ 15.36 นอกนั้นมีโรงเรียนร้อยละ 40.17 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง

1.2 การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป พบว่ามีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 21.72 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และมีโรงเรียนอีกจำนวนร้อยละ 78.28 ที่ได้เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปแล้ว โดยในโรงเรียนที่ได้ดำเนินการแล้วนี้มีโรงเรียนร้อยละ 24.92 ที่ได้ปฏิบัติได้ในระดับน้อยและมีโรงเรียนร้อยละ 18.44 ที่ได้ปฏิบัติในระดับมาก นอกนั้นมีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติได้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.86

2. ด้านสภาพแวดล้อม: E ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่ามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมากจำนวนร้อยละ 53.18 รองลงมาคือปฏิบัติได้ในระดับปานกลางมีจำนวนร้อยละ 28.49 และปฏิบัติได้ในระดับน้อยจำนวนร้อยละ 13.07 นอกนั้นโรงเรียนยังไม่มี การปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีความจำเป็นต้องปรับ เพราะนักเรียนที่เรียนร่วมเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จึงเรียนในสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับนักเรียนปกติทั่วไปได้ หากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและทางการเห็น ควรจะปรับตำแหน่งที่นั่ง เช่น ให้นั่งข้างหน้า นั่งใกล้กับโต๊ะครู หรือให้นักเรียนที่เรียนคั่นนั่งใกล้ ๆ เป็นต้น

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของนักเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 41.35 ดำเนินการได้ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 32.56 ดำเนินการได้ในระดับปานกลาง และมีโรงเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 8.50 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ ในหลายโรงเรียนการจัดการเรียนร่วมยังดำเนินงานโดยครูการศึกษาพิเศษเพียงคนเดียว หรือมีคณะกรรมการร่วมดำเนินการ 2-3 คน และในการให้

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 72 - 77.

ผู้ปกครองของเด็กพิการอาสาเป็นวิทยากรหรือมาร่วมกิจกรรมและร่วมมือดูแลเด็กนั้นยังดำเนินการได้น้อย

3. กิจกรรมการเรียนการสอน: A ปรากฏผลดังนี้

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 28.63 ส่วนโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วร้อยละ 71.37 ในจำนวนโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วนี้ พบว่ามีโรงเรียนเพียงร้อยละ 14.68 ที่ปฏิบัติได้ในระดับมาก และมีโรงเรียนร้อยละ 30.67 ที่ปฏิบัติได้น้อย นอกนั้นร้อยละ 26.02 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะความพิการ แต่มีการปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละบุคคล

3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 47.48 มีการจัดทำในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.63 มีการจัดทำในระดับปานกลาง และร้อยละ 9.35 จัดทำในระดับน้อย ส่วนโรงเรียนร้อยละ 9.54 ยังไม่ได้จัดทำ IEP โรงเรียนส่วนใหญ่มอบให้เป็นหน้าที่ของครูเพียงคนเดียวจัดทำ IEP ให้นักเรียนพิการ และยังทำ IEP ให้นักเรียนพิการไม่ครบทุกคนรวมทั้งยังไม่ครอบคลุมในสาระสำคัญ ทั้งองค์ประกอบในการจัดทำและวิธีการจัดทำ บางโรงเรียนครูยังไม่มีความรู้ในการจัดทำ IEP และบางโรงเรียนมีนักเรียนพิการจำนวนมาก ครูไม่มีเวลาดำเนินการจัดทำ IEP ให้นักเรียนพิการได้ครบทุกคน และ IEP ที่จัดทำแล้วก็ยังไม่ครอบคลุมทุกสาระสำคัญ และชัดเจนเพียงพอที่จะพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเป็นเฉพาะบุคคล

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดทำ IIP ร้อยละ 23.80 ส่วนโรงเรียนที่ได้จัดทำแล้วร้อยละ 76.20 ในจำนวนที่ได้จัดทำ IIP แล้วมีเพียงร้อยละ 18.50 ที่ได้ปฏิบัติในระดับมากและในระดับน้อยเท่ากัน นอกนั้นปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.20 อย่างไรก็ตามครูผู้สอนที่ยังไม่ได้จัดทำให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนพิการมาก ยังไม่เข้าใจกระบวนการจัดทำ มีภาระงานมาก และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำ

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา พบว่ามีโรงเรียนที่ไม่มีการปฏิบัติมีจำนวนร้อยละ 6.67 และมีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 93.33 ในจำนวนโรงเรียนที่ปฏิบัติแล้วนี้ส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.63 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง นอกนั้นปฏิบัติได้ในระดับมากและน้อย ร้อยละ 21.44 และ 21.26 ใกล้เคียงกัน การประเมินนักเรียนยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน บางโรงเรียนมีปัญหาในการคัดแยก/คัดกรอง เนื่องจากขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการค้นหาและตรวจสอบความบกพร่องของนักเรียนพิการแต่ละประเภท

3.5 เทคนิคการสอน พบว่ามีบางโรงเรียนร้อยละ 11.64 ที่ยังไม่มีการใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนและมีโรงเรียนร้อยละ 88.36 ที่ได้ดำเนินการใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนพิจารณาเฉพาะบุคคล สำหรับโรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก ร้อยละ 28.48 ระดับปานกลาง ร้อยละ 45.79 นอกนั้นมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อยร้อยละ 14.09

3.6 การรายงานความก้าวหน้านักเรียน พบว่ามีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 24.31 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ และมีโรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมากร้อยละ 10.13 นอกนั้นโรงเรียนปฏิบัติได้ในระดับปานกลางและน้อย ร้อยละ 33.33 และ 32.23 ตามลำดับ การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้กราฟแท่ง กราฟเส้นแสดงพัฒนาการนักเรียนและหรือการบรรยายความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่ายังมีการดำเนินการน้อยและรูปแบบการรายงานยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากอยู่ในช่วงของการเริ่มเปิดเทอมจึงเพิ่งเริ่มใช้ IEP และยังไม่มีการทบทวนเพื่อปรับ IEP

3.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน พบว่ามีโรงเรียนเพียงร้อยละ 4.85 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ และมีโรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมากถึงร้อยละ 50.40 รองลงมามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.73 และมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้น้อยร้อยละ 14.02 ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ โดยให้คนพิการได้เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมหน้าเสาธง ฝึกเข้าคิวเข้าแถว

3.8 การประกันคุณภาพ พบว่ามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมาก ร้อยละ 36.86 ระดับปานกลางและระดับน้อย ร้อยละ 37.67 และร้อยละ 13.82 ตามลำดับ และโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 11.65 โรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องการจัดทำรายงานประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ทุกปีการศึกษา แต่ยังไม่ได้จัดทำในส่วนของจัดการเรียนร่วม ครูผู้สอนมีการสอนและการประเมินผลตาม IEP แต่ยังคงดำเนินการไม่ชัดเจน โดยจะดำเนินการสอนและประเมินผลไปพร้อมกับการสอน แต่ยังไม่ได้นับที่ผลไว้

3.9 การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน พบว่ามีโรงเรียนเพียงร้อยละ 5.81 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ และมีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 45.53 รองลงมามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.72 โดยมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้น้อย ร้อยละ 14.94 โรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ ไม่ได้ประกาศรับสมัครคนพิการเข้าเรียน ยังไม่ได้คัดแยกและเตรียมความพร้อมนักเรียน รวมทั้งยังไม่ได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน และคณะกรรมการจัดทำ IEP ของนักเรียนเป็นเฉพาะบุคคล

3.10 การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 17.36 โรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมากและระดับปานกลางใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ

32.55 และ 32.01 นอกนั้นเป็นโรงเรียนปฏิบัติในระดับน้อย ร้อยละ 18.08 ส่วนใหญ่ยังไม่มีตารางการสอนเสริมที่ชัดเจน และปัญหาเวลาที่จะจัดสอนเสริมในแต่ละเนื้อหาสาระการเรียนรู้ซึ่งมีหลากหลายวิชาและมีระดับความยากยากต่าง ๆ กัน

4. ด้านเครื่องมือ: T ปรากฏผลดังนี้

4.1 นโยบาย ทัศนคติ และพันธกิจ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 41.71 จัดทำนโยบาย ทัศนคติ และพันธกิจได้ในระดับมาก กล่าวคือมีการจัดทำนโยบายด้านการเรียนร่วม แผนงาน โครงการด้านการเรียนร่วมไว้ชัดเจน และมีระบบการให้บริการที่ครอบคลุมนักเรียนพิการแต่ละประเภท อย่างไรก็ตามมีโรงเรียนที่ไม่ได้กำหนดนโยบาย ทัศนคติ และพันธกิจด้านการเรียนร่วม ร้อยละ 5.34 และมีโรงเรียนปฏิบัติได้ในระดับปานกลางและน้อย ร้อยละ 37.17 และ 15.78 ตามลำดับ

4.2 งบประมาณ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 33.39 ยังไม่ได้ปฏิบัติ สำหรับโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 66.61 ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่ปฏิบัติได้มากเพียงร้อยละ 14.52 นอกนั้นปฏิบัติได้ในระดับปานกลางและน้อย ร้อยละ 25.41 และ 26.68 ตามลำดับ โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วม แต่ยังไม่เพียงพอ

4.3 ระบบบริหารจัดการ พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 12.41 และมีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 87.59 ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่ปฏิบัติแล้วนี้ ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ในระดับมากและระดับปานกลางในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 32.29 และ 31.81 ตามลำดับ นอกนั้นมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อย ร้อยละ 23.49

4.4 สื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.93 และมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมาก ร้อยละ 20.33 ปฏิบัติได้ในระดับน้อยร้อยละ 27.59 และยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 12.15 โรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อยนั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งโรงเรียนยังขาดแคลนสื่อในการพัฒนานักเรียนพิการแต่ละประเภท

4.5 บุคลากรทางการศึกษาพิเศษ พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 5.38 และมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อยกับโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมาก ร้อยละ 24.19 เท่ากัน

นอกนั้นมีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ระดับปานกลางร้อยละ 46.24 โรงเรียนส่วนใหญ่มีบุคลากรในโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงาน แต่ไม่ได้จบการศึกษาพิเศษ⁷

จุดอ่อนในการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดนนทบุรี

1. นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปอย่างแท้จริง โดยพบว่าโรงเรียนยังรับนักเรียนได้บางประเภทและรับได้เฉพาะนักเรียนที่มีความพิการระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น ส่วนนักเรียนที่พิการระดับมากยังไม่สามารถจัดเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปได้ โดยต้องเรียนในรูปแบบอื่น เช่น ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ หรืออาจได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในสถานพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ และเรียนที่บ้าน เป็นต้น

2. กระบวนการจัดทำ IEP ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ คือโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยไม่มีคณะกรรมการจัดทำ IEP ของนักเรียนแต่ละคน เป็นการกรอกแบบฟอร์มโดยครูคนเดียว มากกว่าการทำตามกระบวนการจัดทำ IEP ดังนั้นจึงไม่ครอบคลุมสาระสำคัญในการพัฒนานักเรียนพิการ รวมทั้งกระบวนการตรวจสอบไม่ครอบคลุมทั้งวิธีการ เครื่องมือ และแหล่งข้อมูล

3. การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แต่ใช้วิธีการจัดที่นั่งในห้องเรียนแทน

4. กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง พบว่า การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นเฉพาะบุคคลยังมีน้อย การจัดการเรียนการสอนยังไม่เชื่อมโยงกับชั้นเรียนปกติ และขาดการวางแผนทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอนยังไม่เฉพาะ และไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ รวมทั้งการวัดและประเมินผลไม่เป็นการประเมินตามสภาพจริง และไม่สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องและศักยภาพที่แท้จริงของนักเรียนพิการ ส่วนใหญ่ยังใช้เครื่องมือประเมินเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป

4. การเตรียมครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาพิเศษ ยังดำเนินการได้ไม่เพียงพอกับความต้องการในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ครูจำนวนมากต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในการสอนเด็กพิการ นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการความช่วยเหลือด้าน

⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 72 – 77.

สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องจำเป็นต้องใช้ในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ต้องการการนิเทศ ติดตามทั้งจากภายในและภายนอก ต้องการความช่วยเหลือและร่วมมือจาก บุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนางานมากขึ้น

5. การสำรวจ จัดทำและใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศน้อย ไม่ได้มาจากวิธีการและ แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้เป็นปัญหาในการรับนักเรียนพิการ คัดแยก/คัดกรอง จัดนักเรียน พิการเข้าเรียน และการวางแผนพัฒนานักเรียนพิการ นอกจากนี้ระบบส่งต่อไม่สามารถปฏิบัติให้ เป็นรูปธรรม ขาดการส่งต่ออย่างเป็นระบบระหว่างช่วงรอยต่อระดับการศึกษา⁸

ซึ่งจากผลการประเมินระดับการปฏิบัติงานตามโครงสร้างชี้ข้างต้น ประกอบกับจุดอ่อน ในการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนนทบุรี แสดงให้เห็นถึงการ ดำเนินการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่ม ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงได้ศึกษาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่ เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม และเป็น แนวทางปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กทั้งเด็กปกติและเด็ก พิเศษอย่างทั่วถึง และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงกำหนดวัตถุประสงค์ การวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน โรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี
2. เพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก พิการใน โรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

⁸ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี1, รายงานการประเมินผลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550 (นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี, 2550), 28.

คำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามของการวิจัยต่อไปนี้

1. การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีอยู่ในระดับใด
2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

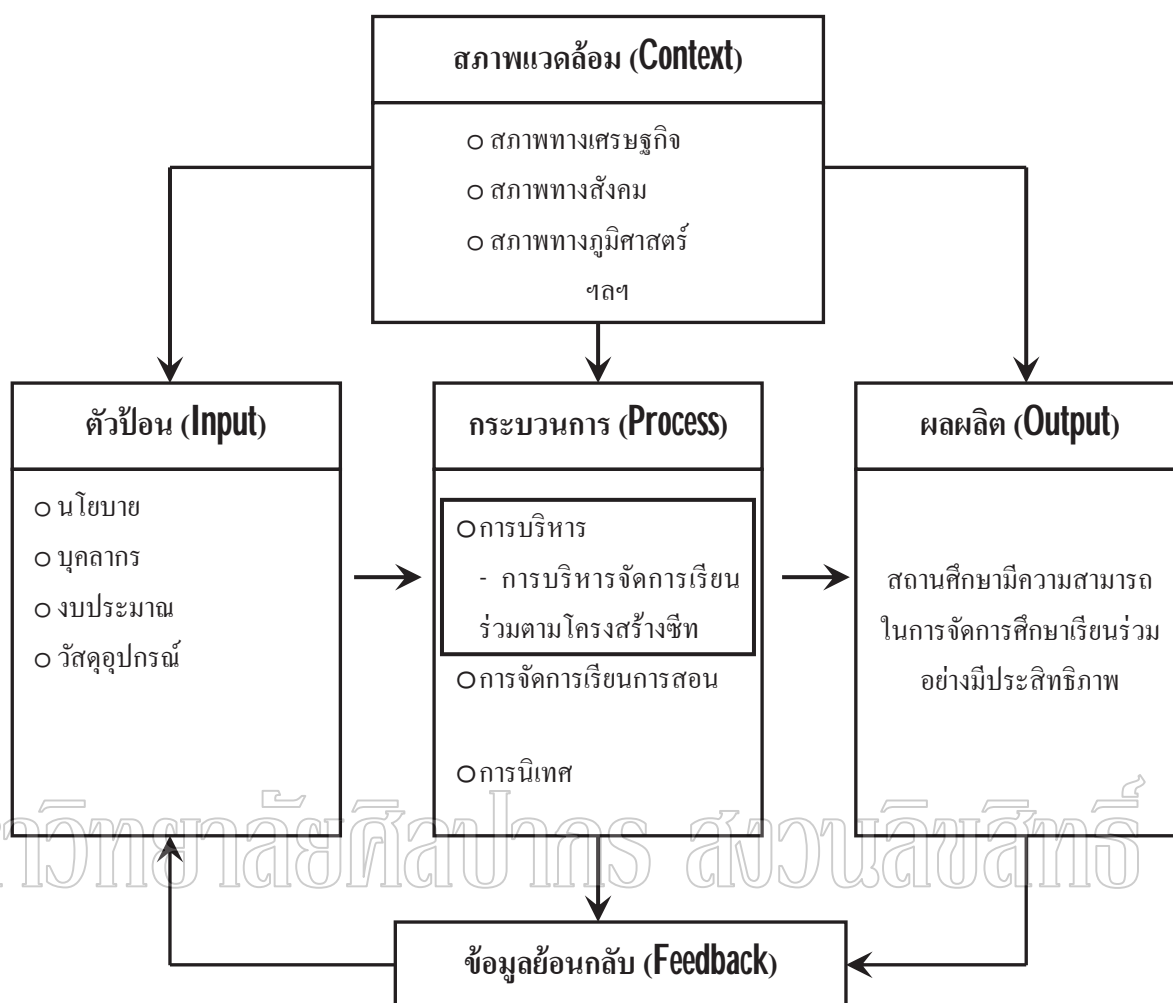
การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม มีแนวทางเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม พ.ศ. 2543 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 7 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 งานสำรวจ และจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษานิเทศ มาตรฐานที่ 2 งานดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อ และจัดเข้าเรียน มาตรฐานที่ 3 งานส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ มาตรฐานที่ 4 งานส่งเสริมการใช้งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ มาตรฐานที่ 5 งานจัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม มาตรฐานที่ 6 งานสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม มาตรฐานที่ 7 งานนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วมต่อเนื่อง⁹ นอกจากนี้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมได้นำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ยึดหลักโครงสร้างซีทมาใช้ โดยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) นักเรียน ซึ่งรวมทั้งนักเรียนปกติ และนักเรียนที่มีความบกพร่อง 2) สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 3) กิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตร 4) เครื่องมือ ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543), 24-25.

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอตามทฤษฎีเชิงระบบของเดเนียล แคทซ์ และโรเบิร์ต แอล คาห์น (Daniel Katz and Robert L. Kahn) ที่ได้กล่าวไว้ว่า องค์การเป็นระบบ ๆ หนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหรือส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ตัวป้อน (Input) ได้แก่ นโยบาย นวัตกรรม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมตาม โครงสร้างซีท และผลผลิต (Output) ได้แก่ สถานศึกษามีความสามารถในการจัดการศึกษาเรียนร่วม อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ และจะทำงานร่วมกันเป็นวัฏจักร ในขณะที่วัฒนธรรมชาติของระบบจะมี ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ระบบยืนยาวอยู่ได้ นอกจากนี้ระบบยังมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (Context) โดยระบบจะได้รับตัวป้อนจากสภาพแวดล้อม และระบบจะสร้างผลผลิตให้กับสภาพแวดล้อม¹⁰ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

¹⁰ Daniel Katz and Robert L. Kahn, *The Social Psychology of Organizations*, 2nd ed. (New York: John Wiley & Sons, 1978), 20.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L. Kahn, *The Social Psychology of Organizations*, 2nd ed. (New York: John Wiley & Sons, 1978), 20.

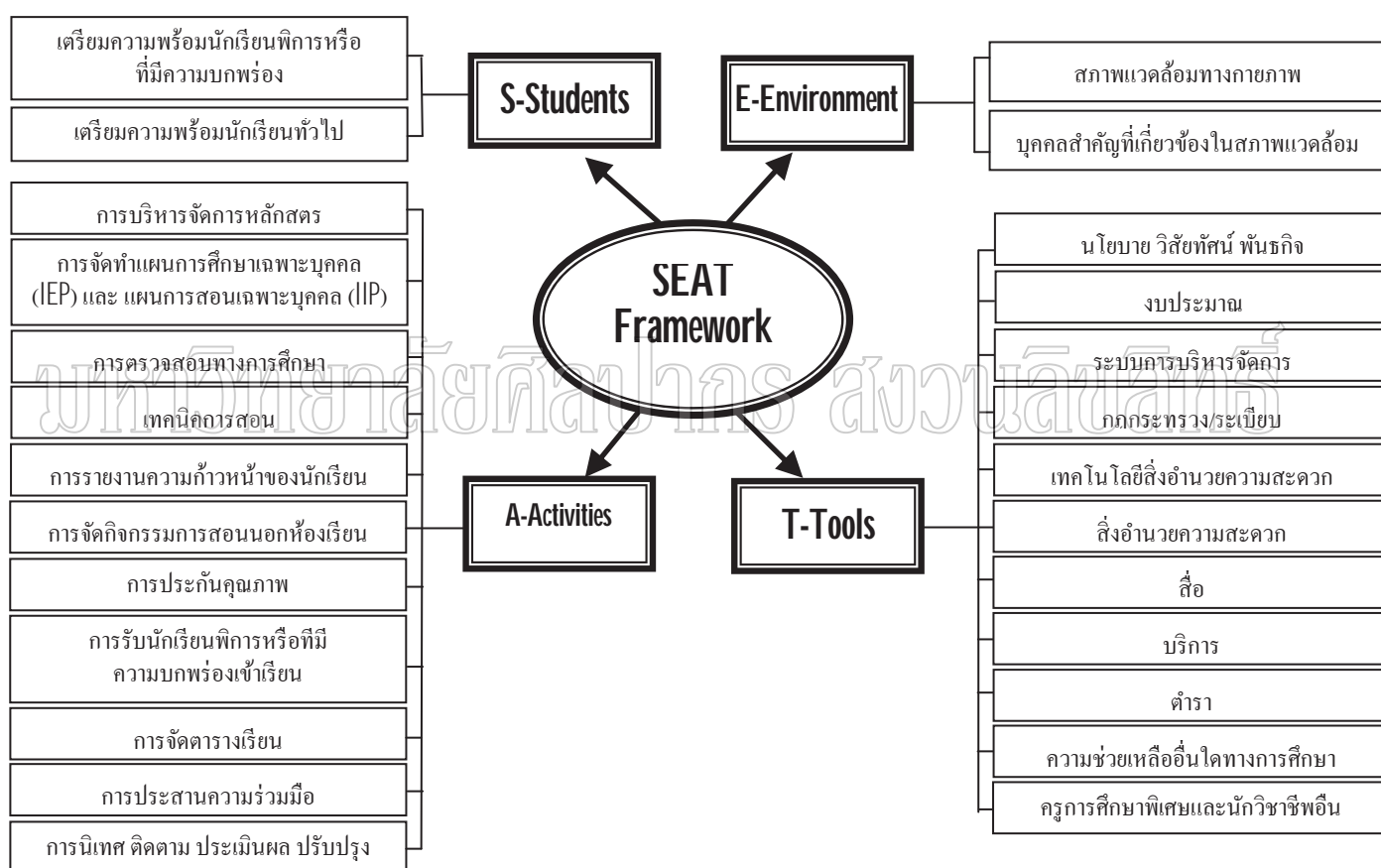
: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ.*

(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 32.

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยที่ต้องการศึกษาระดับการบริหารและแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ด้านนักเรียน (S : Students)
2. ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment)
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)
4. ด้านเครื่องมือ (T: Tools)

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่ นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 32.

: Joy Zabala, *The SETT Framework For Considering Assistive Technology* by Joy Zabala. [Online], accessed 17 February 2009. Available from <http://alltogether.files.wordpress.com/2008/04/the-sett-framework-by-joy-zabala.doc>

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมาย และขอบเขตของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อย่างชัดเจน และตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการรับนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึง การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมเข้าไปทดลองใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยมีโครงสร้างระบบการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ ด้านนักเรียน (S: Students) ด้านสภาพแวดล้อม (E: Environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) และด้านเครื่องมือ (T: Tools)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ มาตรา 37 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอบางกรวย โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองนนทบุรี และเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2 ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอปากเกร็ด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2 ตั้งอยู่ที่อำเภอบางใหญ่

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในบทที่แล้วมา ในบทนี้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตามขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีวิต

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2478 รัฐบาลยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ต่อมานักการศึกษาพิเศษได้พยายามจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้นตามลำดับ ดังนี้

มีการสร้างโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพเป็นแห่งแรก และตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งแรกในประเทศไทย (โรงเรียนเศรษฐเสถียร) เป็นลำดับต่อมา

ในปี พ.ศ. 2499 ประเทศไทยได้จัดการเรียนร่วมเป็นครั้งแรก โดยจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพไปเรียนร่วมในโรงเรียนเซนต์คาเบรียลในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจจึงขยายไปตามโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลอีกหลายแห่ง

ในปี พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทดลองสอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไประดับประถมศึกษา 7 แห่ง เป็นโรงเรียนในกรุงเทพฯ ได้แก่ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพระยาไย โรงเรียนวัดนิมมานนรัตน โรงเรียนสามเสนนอก โรงเรียนวัดชัยชนะ และโรงเรียนวัดจันทร์ศโมสร

ในปี พ.ศ. 2504 ได้จัดตั้งโรงเรียนศรีสังวาลย์ เพื่อสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

ในปี พ.ศ. 2507 จึงได้ตั้งโรงเรียนราชานุกูล เพื่อจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเด็กปัญญาอ่อนเป็นแห่งแรกด้วย และในปีเดียวกัน กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้เริ่มโครงการเรียนร่วม โดยจัดให้มีการฝึกอบรมครูสอนเสริมและครูเดินสอน โดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิอเมริกาเพื่อช่วยคนตาบอดโพ้นทะเล (America Foundation Oversea for the Blind)¹ ให้มีการจัดการสอนคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ดังนั้นจึงทำให้การเรียนร่วมเป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการเรียนร่วมได้พัฒนาเรื่อยมาจนมีการจัดการเรียนร่วมในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินขึ้นที่โรงเรียนพญาไทอีก

ในปี พ.ศ. 2512 วิทยาลัยครูสวนดุสิต (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต) ได้ทดลองสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียนร่วมกับเด็กปกติในระดับก่อนประถมศึกษา ต่อมาจึงได้ทดลองสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยจัดตั้งหน่วยการศึกษาพิเศษในภาควิชาการอนุบาลศึกษา ต่อมาได้แยกออกเป็นภาควิชาการศึกษาพิเศษ

ในปี พ.ศ. 2519 หน่วยการศึกษาพิเศษได้ขยายเป็นโรงเรียนสาธิตการศึกษาพิเศษและได้ทดลองสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีประเภทเดียว โดยประสานงานกับโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์เด็กที่สำเร็จแล้ว พร้อมทั้งจะไปเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไประดับประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีโรงเรียนร่วมโครงการ คือ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนสามเสน โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตร

ในปี พ.ศ. 2520 แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ได้มีการกำหนดนโยบายการศึกษาพิเศษไว้ว่าเป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ตามความเหมาะสม ดังนั้นจึงถือได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 เป็นต้นมา ประเทศไทยจึงเริ่มมีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติขึ้น ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงการทดลองอีกต่อไป และมีการจัดการเรียนการสอนจนเป็นที่ยอมรับว่า การเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติมีความเหมาะสม และเป็นการให้ความเสมอภาคแก่เด็กที่มี

¹ อนุชานา สุนทรพันธุ์, "การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย" วารสารรามคำแหง 22, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2548): 195.

ความต้องการพิเศษ เป็นแนวทางที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ในปี พ.ศ. 2525 มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) โดยในแผนนี้ได้กำหนดแนวนโยบายในการจัดการศึกษาแก่ประชาชนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา โดยจะเร่งขยายและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบางประเภท เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสรับบริการทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2530 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดนโยบายในการขยายการจัดการศึกษาแก่ประชาชนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เพื่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และเสมอภาคทางคุณภาพการศึกษาตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน และการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาภาคบังคับแก่เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปดถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบห้าอย่างทั่วถึง โดยไม่แยกว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กปกติ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้มีการดำเนินงาน โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติขึ้น และได้มีการขยายการเรียนร่วมไปยังต่างจังหวัดทั่วประเทศ

ในปี พ.ศ. 2533 วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ ได้จัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นและครอบครัว โดยให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครอบครัวเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น (ตาบอดและตาบอดเลือนราง) สำหรับผู้ที่มารับบริการฝึกปฏิบัติเลี้ยงดูเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นวัยก่อนประถมศึกษา บริการจัดกิจกรรมกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นอายุระหว่างแรกเกิด - 7 ปี

ในปี พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างชัดเจน โดยเริ่มให้การศึกษาศาหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่วัยก่อนประถมศึกษาขึ้น² ซึ่งกรมการฝึกหัดครูได้เร่งดำเนินการวางแผนงานต่าง ๆ สำหรับสนับสนุนการศึกษาพิเศษหลายโครงการ ขณะเดียวกัน กองการศึกษาพิเศษได้จัดชั้นเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนให้พร้อมที่จะ

²สุรินทร์ ยอดคำแปง, เอกสารประกอบการสอน วิชา 1082601 การเรียนร่วมชั้นระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ (นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542), 22.

เรียนรวมในโรงเรียนทั่วไป และยังได้จัดในโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดอีกหลายแห่งใน กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เริ่มมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษในรูปแบบการเรียนรวมระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกภาค

ในปี พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองและการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กทั่วไป เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาพิเศษ (ด้านคนพิการ) ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) มีโครงการในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ คือ เพิ่มเป้าหมายการจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กพิการและขยายบริการในรูปแบบของการเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปมากขึ้น พร้อมทั้งให้กระจายไปในส่วนภูมิภาคอย่างกว้างขวางและทั่วถึง อันจะช่วยให้เด็กพิการได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเพื่อนร่วมชาติ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีการดำเนินการได้ 2 วิธี คือ จัดชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไป และจัดชั้นเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เพื่อให้การเรียนรวมของเด็กพิการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง³

นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ มีนโยบายว่า "คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน" จึงได้ประกาศนโยบายการศึกษาเพื่อคนพิการ ไว้ 10 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริการ ให้ผู้พิการได้เรียนตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยเน้นให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้โอกาสเด็กพิการ ได้เรียนทั้งด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสายสามัญและให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมไปด้วย เพื่อให้คนพิการสามารถพัฒนาตนเองให้เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเด็กปกติ และให้คนพิการหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา

3. ด้านการจัดการศึกษา ต้องจัดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน โดยขยายการบริการทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการร่วมและการจัดให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของความพิการ

³ อนุชาต สุนทรพันธุ์, "การจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย," วารสารรามคำแหง 22, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2548) : 196 - 197.

4. ด้านการรับนักเรียน ปรับกฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการรับเด็กพิการทุกคน และให้รับตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ โดยรัฐควรเพิ่มบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้ทั่วถึงทั้งในเขตเมืองและชนบท ต้องทำทะเบียนเพื่อรับรองความพิการที่ต้องได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาของคนพิการ

5. ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้เด็กเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ เรียนด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติ ให้เด็กพิการทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

6. ด้านบริหารการศึกษา ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นหน่วยประสานงานกลาง และกำกับการบริหาร โดยประสานกับกรมและจังหวัด และระดมความร่วมมือจากสถานศึกษา และสถานพยาบาลร่วมกันจัด และต้องสำรวจจำนวนผู้พิการให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริการทางการศึกษา และฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักดูแลลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ

7. ด้านทรัพยากร ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และให้ภาคเอกชน ชุมชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ โดยจะพิจารณาให้หน่วยงานการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็นองค์กรมหาชนในอนาคต หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

8. ด้านบุคลากร ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงการผลิตครูการศึกษาพิเศษให้พอเพียงและมีคุณภาพ และให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษในหลักสูตรการฝึกหัดครู นอกจากนี้ พัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

9. ด้านการประเมินคุณภาพ จัดให้มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยเฉพาะ และมีระบบประเมินคุณภาพผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการร่วมประเมิน ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรคนพิการ และผู้ปกครอง

10. ด้านการส่งเสริมเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชน และองค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร ให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

ในปี พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดปรัชญาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไว้ว่า "มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาศักยภาพ หากได้รับโอกาสอย่างเสมอภาค เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี" โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ว่า คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้

อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตคนพิการไว้ 8 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมความตระหนักรู้และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ ด้านสิทธิและหน้าที่ ด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ด้านการวิจัยการพัฒนา ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ ด้านการมีส่วนร่วมของคนพิการครอบครัวและชุมชน⁴

ในปี พ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป โดยมีโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมทุกจังหวัดทั่วประเทศ รวม 390 โรงเรียน ซึ่งมีหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน เน้นหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารโดยใช้โครงสร้างชีวิต (SEAT Framework)⁵

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาศักยภาพคนพิการไว้ในแผนพัฒนาศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ไว้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคูณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549 แผนทศวรรษแห่งคุณภาพและเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2545 - 2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการระยะที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ของสำนักงานนโยบาย และแผนปฏิบัติการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และการจัดการศึกษาพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน ปีการศึกษา 2545 - 2547 ตลอดจนแผนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ไว้ว่า "คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศ" ซึ่งจะส่งผลให้คนพิการ ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและเต็มศักยภาพ⁶

ประวัติความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และกำลังเป็นที่ยอมรับ และแพร่หลายไปทั่วโลก ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนร่วมเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิได้รับบริการทางการศึกษาจากรัฐอย่างเต็มความสามารถของตนเอง สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้

⁴ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, แผนพัฒนาคูณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, 2545), 19 - 29.

⁵ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12, การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม (ชลบุรี : ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 8.

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, ถาม - ตอบปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม. (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก.), 1 - 2.

อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระแก่สังคม อีกทั้งการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติมีผลในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กทุกคนเรียนรู้ได้ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

หลักการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปี 2537 องค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้จัดประชุมระดับโลกขึ้นที่เมืองซาลามังกา ประเทศสเปน ที่ประชุมได้สนับสนุนการเรียนรวมอย่างยิ่ง โดยประกาศว่า

1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน
2. เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใคร มีความสนใจ ความสามารถ และความต้องการในการเรียนรู้แตกต่างกัน
3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะที่หลากหลายของเด็กในข้อ 2

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา จะต้องมีส่วนในการได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านี้ด้วย

5. การให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้นการศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All) ไม่ใช่การศึกษาที่จัดให้เด็กปกติในโรงเรียนหนึ่ง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอีกโรงเรียนหนึ่ง⁷

การจัดการศึกษาพิเศษ โดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญาดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย หากเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถเรียนใน โปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

⁷ ผดุง อารยะวิญญู, การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2542), 5.

3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตามควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ

5. การศึกษาพิเศษ และการฟื้นฟูทุกด้าน ควรจัดเป็น โปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่าง อาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และอยู่ในระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้นตนจะมีความบกพร่องแต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสำนึกแห่งตน และมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานและสังคม

8. การศึกษาพิเศษ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย⁸

จากหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับโลกระดับประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาทั้งหลายเน้นการเรียนรวมมากขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ จะต้องให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาได้เรียนร่วมกับเด็กปกติตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงมี ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กออทิสติก เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องช้าซุ่มหรือเด็กด้อยโอกาสอื่น ๆ เด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กปกติในโรงเรียนเดียวกัน

⁸วาริ ธีระจิตร, การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), 10 - 11.

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาพิเศษในช่วง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2550 - 2552) ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 1 ขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาให้กับคนพิการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ 2 พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการให้บริการเด็กพิการแต่ละประเภท

ยุทธศาสตร์ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความเข้าใจ เจตคติเชิงสร้างสรรค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และองค์กรเครือข่ายทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ 4 ส่งเสริมการจัดทำระบบฐานข้อมูลทางการศึกษาสำหรับคนพิการ⁹

ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “children with special needs” เป็นคำใหม่ในวงการการศึกษาพิเศษ และเพิ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมาในวงการการศึกษาพิเศษใช้คำที่มาจากภาษาอังกฤษซึ่งมีหลากหลาย ได้แก่

1. Impairment หมายถึง สภาพความบกพร่อง อาจเป็นความบกพร่องทางกาย ทางสติปัญญา เนื้อเยื่อ หรือระบบเส้นประสาทก็ได้ เช่น นิ้วมือนิ้วเท้า แขนข้อมือ โรคหัวใจ เป็นต้น

2. Disability หมายถึง การไร้สมรรถภาพ ซึ่งมีความหมายครอบคลุมไปถึง ความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะ หากอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายบกพร่องไป อวัยวะส่วนนั้นไม่อาจทำงานได้ดีเหมือนอวัยวะปกติ การไร้สมรรถภาพหรือด้อยสมรรถภาพจึงขึ้นอยู่กับความบกพร่อง หากอวัยวะบกพร่องมากอวัยวะนั้นอาจทำงานได้ไม่เต็มที่หรือทำงานไม่ได้เลย แต่ถ้าอวัยวะบกพร่องเล็กน้อย อวัยวะนั้นอาจทำงานได้บ้าง แต่ทำงานได้ไม่เต็มที่เหมือนอวัยวะปกติ ดังนั้น คำว่าสมรรถภาพจึงหมายถึง การที่อวัยวะทำงานได้น้อยกว่าปกติไปจนถึงทำงานไม่ได้เลย เช่น คนที่นิ้วมือนิ้วเท้าทุกนิ้วไม่สามารถเขียนหนังสือได้ แต่ถ้านิ้วมือนิ้วเท้า 2 นิ้วอาจเขียนหนังสือได้ แต่เขียนได้ด้วยความลำบาก ถ้านิ้วมือนิ้วเท้าเพียงนิ้วเดียว เขาสามารถเขียนหนังสือได้ดีเหมือนคนปกติ เขาจึงไม่มี disability อาจกล่าวได้ว่าร่างกายบางส่วนของเขาอาจบกพร่อง แต่เขายังมีความสามารถในการใช้อวัยวะนั้นเหมือนคนปกติ

⁹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2550), 8.

3. Handicap หมายถึง ผู้มีความบกพร่อง ความบกพร่องของร่างกายส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเขา ทำให้เขาไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ดีเท่ากับคนปกติ แต่หากมีการแก้ไขข้อวิญวะที่บกพร่องให้สามารถใช้งานได้ดังเดิมแล้ว สภาพความบกพร่องอาจหมดไป บุคคลผู้นั้นจึงไม่ใช่ผู้มีความบกพร่องอีกต่อไป เช่น ทหารพรานคนหนึ่งถูกตัดขาข้างหนึ่ง บุคคลผู้นี้มีความบกพร่องเพราะขาถูกตัด แต่ถ้าเขาใส่ขาเทียมและฝึกฝนการใช้ขาเทียมจนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี สภาพความบกพร่องก็หมดไป เขาเป็นคนที่มีความบกพร่อง (impairment) แต่เขาไม่ใช่ handicap

4. Exceptional children ภาษาไทยใช้คำว่า “เด็กนอกระดับ” หมายถึงเด็กที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ เด็กนอกระดับ ได้แก่ เด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (และสุขภาพ) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน

5. Children with Special Needs ภาษาไทยใช้คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หมายถึงเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาดำรงเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล เป็นเด็กกลุ่มเดียวกับเด็กนอกระดับ แต่คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” นี้ เป็นคำใหม่ในวงการศึกษาศึกษาพิเศษ และได้รับความนิยมน้อยอย่างกว้างขวางและเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะให้ความรู้สึกในทางบวก

6. Special Education ภาษาไทยใช้คำว่า “การศึกษาพิเศษ” หมายถึง การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ¹⁰

ศรียา นิยมธรรม ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร จากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้สาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการ¹¹

¹⁰ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2533), 12 - 13.

¹¹ ศรียา นิยมธรรม, การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย (กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อน แกรมมี่, 2541), 161.

ส่วน วารี ธีระจิตร ได้ให้ความหมายของเด็กพิเศษไว้ว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก¹²

ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่ามีความลำบากในการเรียน ซึ่งจำเป็นต้องหามาตรการที่แตกต่างไปจากเด็กปกติและนำมาใช้กับเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เขาเรียนหนังสือได้¹³

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เด็กพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีความบกพร่อง เป็นคำที่ใช้ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งหมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของเด็ก จึงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ และจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการจัดเนื้อหาวิธีการเรียนรู้ และการประเมินผลที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป

ประเภทของคนพิการ

กฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แบ่งประเภทของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อการจดทะเบียนและการฟื้นฟูสมรรถภาพไว้ 5 ประเภท คือ

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือทางพฤติกรรม
5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้¹⁴

¹²วารี ธีระจิตร, การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), 3.

¹³สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ระเบียบวิธีปฏิบัติและมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศอังกฤษ (กรุงเทพมหานคร : พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด, 2543), 11.

¹⁴สุรินทร์ ยอดคำแปง, เอกสารประกอบการสอนวิชา 1082601 การเรียนร่วมชั้นระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ (นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542), 60 - 61.

ตามประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548 ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทปหรือแถบเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาง่าดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) ลงมาจนถึงบอดสนิท (หมายถึง คนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ในระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันได้ในระยะห่าง 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (หมายถึง สามารถมองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา)

2. คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาง่าดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) ถึง 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงระดับหูหนวก อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เด็กหูหนวก หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม โดยมาตรฐานสากลคนหูหนวกคือผู้ที่มีการได้ยินที่ 90 เดซิเบลขึ้นไป (เดซิเบล เป็นหน่วยวัดความดังของเสียง หมายถึง เมื่อเปรียบเทียบระดับเริ่มได้ยินเสียงของเด็กปกติ เมื่อเสียงดังไม่เกิน 25 เดซิเบล คนหูหนวกจะเริ่มได้ยินเสียงดังมากกว่า 90 เดซิเบล)

2. เด็กหูตึง หมายถึง ผู้ที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม โดยทั่วไปจะใช้เครื่องช่วยฟัง เมื่อผู้ที่มีระดับการได้ยินระหว่าง 60 - 90 เดซิเบล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ตึงเล็กน้อย (26 - 40 เดซิเบล)

2.2 ตึงปานกลาง (41 - 55 เดซิเบล)

2.3 ตึงมาก (56 - 70 เดซิเบล)

2.4 ตึงรุนแรง (71 - 90 เดซิเบล)¹⁵

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สงวนลิขสิทธิ์

¹⁵ คณะกรรมการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ, รายงานการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ปีการศึกษาเพื่อคนพิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 3 - 4.

ตารางที่ 1 แสดงระดับการได้ยิน

ระดับการได้ยิน	ค่าเฉลี่ยระดับเริ่มได้ยินเสียง บริสุทธิ์ความถี่ 500, 1000, 2000 เฮิรตซ์ (เดซิเบล) ในหูข้างที่ดีกว่า	ความสามารถในการเข้าใจ
ปกติ	ไม่เกิน 25 เดซิเบล	ได้ยินเสียงพูด เสียงกระซิบเบา ๆ ไม่ลำบากในการรับฟังเสียงพูด
หูตึงเล็กน้อย	26 - 40 เดซิเบล	ไม่ได้ยินเสียงพูดเบา ๆ แต่ได้ยินเสียงพูดปกติ
หูตึงปานกลาง	41 - 55 เดซิเบล	ไม่ได้ยินเสียงพูดปกติ ต้องพูดดังกว่าปกติจึงจะได้ยิน
หูตึงมาก	56 - 70 เดซิเบล	พูดเสียงดังแล้วแต่ยังไม่ได้ยิน
หูตึงรุนแรง	71 - 90 เดซิเบล	ต้องตะโกนหรือใช้เครื่องขยายเสียงจึงจะได้ยิน แต่ได้ยินไม่ชัด
หูหนวก	91 เดซิเบลขึ้นไป	ตะโกนหรือใช้เครื่องขยายเสียงแล้วยังไม่ได้ยิน และไม่เข้าใจความหมาย

ที่มา : ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12, การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม (ชลบุรี : ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 45.

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง คนที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีสติปัญญาดำกว่าบุคคลปกติ และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณะสมบัติ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่างและการทำงาน ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญาจะแสดงอาการก่อนอายุ 8 ปี อาจแบ่งความบกพร่องของสติปัญญา 4 ระดับดังนี้

1. บกพร่องระดับเล็กน้อย ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ประมาณ 50 - 70
2. บกพร่องระดับปานกลาง ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ประมาณ 35 - 55
3. บกพร่องระดับรุนแรง ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ประมาณ 20 - 40
4. บกพร่องระดับรุนแรงมาก ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ประมาณ 20 - 25

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาบอด หูหนวก อาจแบ่งได้เป็นประเภทดังนี้

1. โรคของระบบประสาท เช่น ซีรีบรัล พัลซี (Cerebral Palsy) หรือ โรคอัมพาต เนื่องจากสมองพิการ โรคลมชัก มัลติเพิลสเคลอโรซิส (Multiple Sclerosis)

2. โรคทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ข้ออักเสบ เท้าปุก โรคกระดูกอ่อน โรคอัมพาตกล้ามเนื้อลีบ หรือมัสคิวลาร์ดีสโทรฟี (Muscular Dystrophy) กระดูกสันหลังคด

3. การไม่สมบูรณ์แต่กำเนิด เช่น โรคศีรษะโต สไปนาเบฟิดา (Spina Bifida) ขนขาด้วนแต่กำเนิด เตี้ยแคระ

4. สภาพความพิการและความบกพร่องทางสุขภาพอื่น ๆ ได้แก่

4.1 สภาพความพิการ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุและโรคติดต่อ เช่น ไฟไหม้ แขนขาด โรคโปลิโอ โรคเชื้อบวมสมองอักเสบจากเชื้อไวรัส อันตรายจากการคลอด

4.2 ความบกพร่องทางสุขภาพ เช่น หอบ หืด โรคหัวใจ วัณโรคปอด ปอดอักเสบ

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning disabilities : LD) หมายถึง คนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูด และ/หรือภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมองได้รับบาดเจ็บ การปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่าน และปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีปัญหาในการเรียน เนื่องจากสภาพความบกพร่องทางการเห็นทางการได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ปัญหาทางอารมณ์ หรือความด้อยโอกาสเนื่องจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมหรือเศรษฐกิจ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและการใช้ภาษา

เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและการใช้ภาษา หมายถึง คนที่มีความบกพร่องในเรื่องการออกเสียงพูด ที่ไม่ใช่สาเหตุของการสูญเสียการได้ยิน เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือคนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียน และหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษา และหน้าที่ของภาษา

เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไป และพฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น เป็นผลมาจากความขัดแย้งของเด็กกับสภาพแวดล้อม หรือเกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ ขาดสัมพันธภาพกับเพื่อนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน มีความเก็บกดทางอารมณ์ โดยแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งบางคนมีความบกพร่องที่เป็นปัญหาอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม และวัฒนธรรม

เด็กออทิสติก

เด็กออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป และความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน

ลักษณะของเด็กออทิสติก สรุปได้ดังนี้

1. มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่มองสบตาบุคคลอื่น ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กริยาหรือท่าทาง เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร ไม่เข้าใจพฤติกรรมของคนอื่น
2. มีความบกพร่องด้านการสื่อสาร ทั้งด้านการใช้ภาษาพูด ความเข้าใจภาษา ซึ่งมีความบกพร่องหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดจาสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่น ได้อย่างเข้าใจ บางคนพูดแบบเสียงสะท้อนหรือพูดเลียนแบบทวนคำพูด บางคนจะพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนเองสนใจ มีการใช้สรรพนามสลับที่ ระดับเสียงพูดอาจมีความผิดปกติ บางคนพูดในระดับเสียงเดียว บางคนพูดเพื่อเอื้อเรื่อยเปื่อย

3. มีความบกพร่องด้านพฤติกรรมและอารมณ์ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือโบกมือไปมา หรือหมุนตัวไปรอบ ๆ เดินเขย่งปลายเท้า ทำทางเดินงุ่มง่าม ยึดติด ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางคนร้องไห้หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีอาการก้าวร้าวรุนแรง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

4. มีความบกพร่องทางการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การรับรู้ทางการเห็น การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรสมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองแสง บางคนตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ รับเสียงบางเสียงไม่ได้ ด้านการสัมผัสกลิ่นและรส บางคนตอบสนองช้าหรือไวหรือแปลกกว่าปกติ เช่น ดมของเล่น

5. มีความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่าง ๆ อย่างประสานสัมพันธ์ การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกลไกกล้ามเนื้อใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่อง บางคนเคลื่อนไหวงุ่มง่ามผิดปกติ ไม่คล่องแคล่ว ทำทางเดินหรือวิ่งแปลก ๆ การใช้กล้ามเนื้อเล็กในการหยิบจับไม่ประสานกัน

6. มีความบกพร่องด้านการจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริงเรื่องสมมุติ หรือประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่ง ไปยังอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ยาก เล่นสมมุติไม่เป็น จัดระบบความคิด ลำดับความสำคัญก่อนหลัง คิดจินตนาการจากภาษาได้ยาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

7. มีความบกพร่องด้านสมาธิ มีความสนใจที่สั้น วอกแวกง่าย

เด็กพิการซ้อน

เด็กพิการซ้อน หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่า 1 ประเภทในเด็กคนเดียว เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน เป็นต้น¹⁶

¹⁶ คณะกรรมการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ, รายงานการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ปีการศึกษาเพื่อคนพิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 4 - 6.

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ วิธีการ และการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนที่มีเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ซึ่งได้มีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมนำร่องกระจายทุกจังหวัด จำนวน 390 โรงเรียน และขยายผลโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปีการศึกษา 2548 จำนวน 2,000 โรงเรียนให้ครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ

ในปีการศึกษา 2550 ได้มีนโยบายขยายโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 700 โรงเรียน รวมโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปัจจุบัน จำนวน 2,700 โรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กพิการได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านมากขึ้น

การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม มีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนที่มีนักเรียนพิการเรียนร่วมอยู่แล้ว
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นและพร้อมรับนโยบายที่จะดำเนินงาน โดยใช้โครงสร้าง ชีท และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน
3. โรงเรียนมีจำนวนและประเภทของนักเรียนพิการเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบ
4. โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีความรู้พื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษ อย่างน้อย 1 คน
5. โรงเรียนได้รับการคัดเลือก โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
6. โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกต้องกระจายอยู่ทุกจังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน สำหรับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ให้จัดทุกอำเภอ ๆ ละ 1 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 390 โรงเรียน¹⁷

การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม มีกรอบแนวคิด และกระบวนการ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ 2 แนวทางคือ

1. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีท (SEAT Framework) หมายถึง การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ยึดหลักโครงสร้างชีทเข้าไปทดลองใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน โดยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

¹⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 44

1.1 นักเรียน (S: Students) หมายถึง นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป ที่อยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม

1.2 สภาพแวดล้อม (E: Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป นักการศึกษาโรง พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งรวมถึง การใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดประเมินผลและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน

1.4 เครื่องมือ (T: Tools) หมายถึง นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สื่อ (อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์อักษรเบรลล์และหนังสือเสียงสำหรับนักเรียนตาบอด หนังสือตัวพิมพ์ใหญ่ สำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนราง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนออทิสติก) บริการ (บริการสอนเสริม คือ การสอนทักษะที่คนพิการแต่ละบุคคล มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น การสอนเขียนและอ่านอักษรเบรลล์ การสอนภาษามือ การฝึกพูด รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ) ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัดสำหรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การควบคุมดูแลอาหารสำหรับนักเรียนที่เป็นโรคเบาหวานในเด็ก การแก้ไขการพูดและภาษา สำหรับนักเรียนออทิสติก เป็นต้น)¹⁸

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, 5-6.

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management: SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management: SBM) มีรายละเอียด ดังนี้

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยให้การดำเนินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประสบผลสำเร็จสูงสุดอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพปัจจัยเอื้อและข้อจำกัด ภายใต้บริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน

หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเปิดโอกาสให้บุคลากรของโรงเรียนและตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารและการปฏิบัติงาน โรงเรียนบริหารจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียนเอง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร การใช้สารสนเทศเพื่อการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน และมีการให้รางวัลอย่างเหมาะสม อุทัย บุญประเสริฐ ได้สรุปหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของนักเรียน

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย โดยครอบครัวและชุมชน บางแห่งให้วัดหรือองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมามีการรวบรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาในส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชน ได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง

4. หลักการบริหารตนเอง (Self-Management) ในระบบการศึกษาทั่วไป มักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธีการที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทางด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมียุทธศาสตร์ภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามข้อกำหนดและนโยบายของชาติ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปว่า หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ หลักการกระจายอำนาจการศึกษาและหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะเป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่ารูปแบบการจัดการศึกษาอื่นที่ผ่านมา

กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารงานโดยคณะกรรมการโรงเรียน โดยคณะกรรมการโรงเรียนจะมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การกำกับ สนับสนุน และส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการโรงเรียนโดยทั่วไปจะประกอบด้วยตัวแทนผู้ปกครอง ครู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน

สำหรับประเทศไทย คณะกรรมการโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นคณะกรรมการโรงเรียนที่ชุมชนมีบทบาทหลัก โดยมีสัดส่วนคณะกรรมการที่มาจากชุมชนมากที่สุด และมีคณะกรรมการจากโรงเรียน คือ ผู้แทนครู และผู้บริหารโรงเรียน การให้มีผู้แทนครูในคณะกรรมการโรงเรียนนั้นเป็นเพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ครูเป็นผู้ปฏิบัติจึงย่อมรับรู้ปัญหาทุกอย่างได้ดี และสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดมากที่สุด การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการวางแผน การดำเนินงานการพัฒนาครู การบริหารบุคคล และการบริหารงบประมาณและเรื่องอื่น ๆ ที่

เกี่ยวข้อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคือ ผู้อำนวยการ (Facilitator) เป็นผู้นำ (Leader) ผู้สนับสนุน (Supporter) เป็นผู้นำนวัตกรรมเข้าสู่โรงเรียนและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า การที่ผู้บริหารโรงเรียนบริหารแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จได้แก่ การปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน การกระจายอำนาจสู่โรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร

ดังนั้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ มีความมุ่งมั่นผูกพันและความรับผิดชอบของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งจะเกิดความร่วมมือร่วมใจกันกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีกลยุทธ์ทางการบริหาร ตลอดจนการร่วมดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมีกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ

จากกรอบแนวคิดและกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 2 แนวทางดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้นำนโยบายด้านการเรียนร่วมสู่การปฏิบัติ และศึกษาผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยสรุปกระบวนการในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการเรียนร่วม ปฏิทินการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม¹⁹

การเรียนร่วมและการเรียนรวม

การเรียนร่วมตรงกับภาษาอังกฤษว่า Integration ถ้าแยกย่อยลงไปอีก Integration หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา ส่วนการเรียนร่วมเต็มเวลาตรงกับภาษาอังกฤษว่า mainstreaming ส่วน Inclusion ใช้คำภาษาไทยว่าการเรียนรวม และอีกคำหนึ่งที่ใช้กันมากคือ Inclusive Education ใช้คำภาษาไทยว่า การศึกษาเพื่อการเรียนรวม หรือการจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม คำทั้ง 4 อาจสรุปว่าตรงกับภาษาไทย ดังนี้

Integration	การเรียนร่วมบางเวลา
Mainstreaming	การเรียนร่วมเต็มเวลา
Inclusion	การเรียนรวม
Inclusive Education	การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, 36-38.

ทั้ง 4 คำ มีความหมายคล้ายคลึงกัน แต่อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันบ้าง ดังความหมายต่อไปนี้

1. การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ แต่เด็กเหล่านี้อาจถูกจัดให้อยู่รวมกันเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กเรียนวิชาหลักในชั้นพิเศษ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน แต่ในบางวิชาซึ่งส่วนมากไม่ใช่วิชาทักษะ เด็กมีโอกาสไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาดนตรี เป็นต้น หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมกิจกรรมหลัก ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กีฬา งานแสดงต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น โดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

2. การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) หมายถึง จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนในชั้นเดียวกันกับเด็กปกติตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับบริการการเรียนการสอนและบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ได้รับบริการเช่นเดียวกัน จุดประสงค์สำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลาคือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกัน มนุษย์เราก็ต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่เช่นเดียวกันทุกคน

3. การเรียนรวม (Inclusion) หรือการจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่าโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กไว้ และจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม การเรียนรวมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกตั้งแต่ระดับ เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม หลังสำเร็จการศึกษาว่า จะต้องดำเนินไปในลักษณะ "รวมกัน" ที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามี "ผู้พิการ" อยู่ในสังคม และเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติ โดยไม่มีการแบ่งแยก²⁰

²⁰ ผดุง อารยะวิญญู, การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แวนแก้ว, 2542), 1-3.

หลักการของการเรียนร่วม

การเรียนร่วมเป็นปรัชญา เป็นแนวคิด เป็นความเชื่อของนักการศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ แนวคิดนี้อาจสะท้อนหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กปกติทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติด้วย หากคิดกันไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนปกติ หลายคนมีความเชื่อว่า นั่นคือความไม่ยุติธรรมในสังคม ที่ใดไม่มีความยุติธรรมที่นั่นจะตามมาซึ่งความสับสนวุ่นวายในภายหลัง

นักการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคม ซึ่งจะนำมาซึ่งความสงบสุขนั้น มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคมของเด็ก กล่าวคือ เด็กทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ต้องการความรัก ต้องการความเข้าใจ ต้องการการยอมรับ ต้องการมีบทบาท และการมีส่วนร่วมในสังคม เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนเป็นสัตว์สังคมทั้งสิ้น การศึกษาในอดีตที่ผ่านมามุ่งเห็นความแตกต่างมากกว่ามุ่งเน้นความเหมือน มุ่งเน้นจุดอ่อนหรือความสามารถของเด็กแทนที่จะเน้นความสามารถ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถมากมาย บางคนมีความสามารถมากกว่าคนปกติเสียอีก

2. การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalisation) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาพิเศษในลักษณะที่เป็นการคืนสู่สภาวะปกติ ซึ่งหมายถึง การจัดสภาพการใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เช่น ในด้านที่อยู่อาศัย ในอดีตคนพิการ มักถูกส่งเข้าไปอยู่รวมกัน ในสถานสงเคราะห์ ต่อมามีการสร้างบ้านสำหรับคนพิการขึ้นในชุมชน เพื่อให้เขาคำรงชีพอยู่ในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสร้างสถานสงเคราะห์คนพิการในรูปแบบต่าง ๆ จึงลดลง และหันมาให้บริการแก่ผู้บกพร่องในลักษณะดังกล่าวแทน ผู้ที่มีความบกพร่องอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนปกติ

ความเคลื่อนไหวนี้ มีขึ้นในระบบการศึกษาเช่นเดียวกัน มีการหยุดขยายงานโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด แต่หันมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนปกติ เด็กที่อยู่ในโรงเรียนเฉพาะทั้งหลายก็ถูกส่งกลับบ้าน เพื่อให้เข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนพิเศษเป็นจำนวนมากจึงถูกปิดลง

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) หลักสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาพิเศษก็คือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุด โดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

โรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะ
ประเภทอื่น ๆ รวมถึงชั้นพิเศษด้วย จัดอยู่ในสถานะแวดล้อมที่มีข้อจำกัด เนื่องจากเด็กต้องถูกจำกัด
ให้อยู่ในโรงเรียนเฉพาะ ไม่สามารถเรียนในโรงเรียนปกติได้ โรงเรียนเรียนร่วมเป็นโรงเรียนที่เปิด
โอกาสให้กับทุกคน รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาด้วย เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าใจ
เด็กว่าในโลกนี้ยังมีเด็กประเภทนี้อยู่ในโลก อยู่ร่วมสังคมกับเรา เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะเอา
ไปไหนเอาตาไปไร่ ไม่ยอมเห็น ไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว ครูและผู้ปกครองควรจะ
ยอมรับว่า มนุษย์เรานั้นมีความหลากหลายและความหลากหลายคือ ความเป็นมนุษย์และความเป็น
สังคมของมนุษย์ด้วยความเข้าใจอันนี้ เป็นความเข้าใจพื้นฐานที่จะทำให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ
ที่จะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้

อย่างไรก็ตาม เด็กทุกคนไม่จำเป็นต้องเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ การเลือกว่าจะเข้า
เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ หรือในโรงเรียนพิเศษ ควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของเด็ก ผู้ปกครอง
และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะอาจมีบางรายที่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนพิเศษก็ได้ หาก
สภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่าโรงเรียนเรียนร่วม

นโยบายทางการศึกษาพิเศษของประเทศที่เจริญแล้ว ไม่ว่าจะเป็นในทวีปอเมริกา
เหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือญี่ปุ่น ต่างดำเนินไปในลักษณะนี้ทั้งนั้น นั่นคือเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษทางการศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

4. การเรียนรู้ (Learning) เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นเด็กปกติ หรือเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตาม

ในอดีตที่ผ่านมา หลายคนเชื่อว่าเด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนหนังสือได้ แต่
ต่อมามีการพิสูจน์ว่าเด็กปัญญาอ่อนสามารถเรียนหนังสือได้ ที่เห็นเด่นชัดก็คือ เด็กปัญญาอ่อน
ประเภทสามารถเรียนได้ (educable mentally retarded children) สามารถเรียนหนังสือได้ อาจเรียน
สำเร็จในชั้นประถมศึกษาหรือในระดับชั้นที่สูงกว่า หากเด็กที่มีความพร้อมและได้รับการสนับสนุน
อย่างถูกต้องและถูกวิธี เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาดำมาก แม้จะไม่สามารถเรียนหนังสือได้
เช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เขาก็สามารถเรียนรู้ได้

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ได้คือการเรียนเก่งนั้นแตกต่างกัน เด็กที่เรียนเก่งอาจเก่ง
ในเนื้อหาวิชา บางคนอาจจะเก่งจึงทำข้อสอบได้ดี จึงทำให้เด็กได้คะแนนดี และได้รับการยกย่องว่า
เป็นเด็กเรียนเก่ง แต่ในขณะนี้หลักสูตรเปลี่ยนไป วิธีวัดผลเปลี่ยนไป การจัดการเรียนการสอน
เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ความเก่งของเด็กได้รับการประเมินในแนวที่แตกต่างไปด้วย เด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษหลายคนอาจเป็นเด็กเรียนเก่ง หลายคนอาจเรียนรู้ได้ดี แต่การเรียนการสอนจะต้องจัด
ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของแต่ละคน

การสอนให้จำอย่างเดียวไม่ถือว่าเป็นการสอนที่ดี และไม่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี เพราะเด็กที่เรียนรู้ได้ดีในเนื้อหาวิชา อาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานก็ได้ การเรียนรู้ที่ดีอาจพิจารณาได้จากเด็กที่มีความพึงพอใจในการเรียน มีความพึงพอใจในงานที่ตนเองทำ ซึ่งความพึงพอใจอาจแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้น โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี ควรปรับกระบวนการเสียใหม่ ตั้งแต่ปรัชญาการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผลให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก²¹

แนวโน้มของการเรียนร่วม

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนร่วมไปในหลายรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อหาวิธีการในการสอนนักเรียนที่เรียนร่วมให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะกล่าวถึงแนวโน้มที่สำคัญ ซึ่งมีดังนี้

1. ลดบทบาทของห้องเสริมวิชาการ ห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) เคยมีบทบาทในการสอนเด็กเรียนร่วม รูปแบบของการเรียนร่วมในลักษณะนี้ ครูจะดึงเด็กออกมาสอน (pull - out program) ในห้องพิเศษที่จัดขึ้นต่างหาก ห้องเรียนแบบนี้เรียกว่าห้องเสริมวิชาการ หรือห้องเสริมทักษะ ซึ่งอาจจัดได้เป็น 5 รูปแบบด้วยกัน คือ

1.1 ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กแต่ละประเภท เช่น ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กออทิสติก เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์ภายในห้องมีไว้สำหรับเด็กแต่ละประเภทโดยเฉพาะ

1.2 ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาทุกประเภท เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมีมากเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กที่ได้รับการจำแนกประเภทแล้ว ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก

1.3 ห้องเสริมวิชาการแบบไม่จำแนกประเภทเด็ก เป็นห้องเสริมวิชาการที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน แต่ไม่แยกว่าเป็นเด็กประเภทใด ทุกคนมีสิทธิใช้ทรัพยากรในห้องนี้

1.4 ห้องเสริมวิชาการเฉพาะทักษะ เช่น ห้องนี้สำหรับวิชาเลข ห้องถัดไปสำหรับวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

การเรียนแบบนี้ได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง มีปัญหาในการบริหาร ดังนั้นการจัดการเรียนร่วมจึงเปลี่ยนจากการดึงเด็กออกมาสอนในห้องเสริมวิชาการ มาเป็น

²¹ เรืองเดียวกัน, 6-10.

การให้เด็กเรียนในห้องปกติ และนำทรัพยากรมาให้บริการในห้องปกติแทน เช่น อาจมีครู 1 หรือ 2 คน ตามเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปคอยช่วยเหลือเด็กในห้องเรียนร่วม เป็นต้น

2. การปรับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Adaptive Learning Environment ใช้ชื่อย่อว่า ALEM) รูปแบบนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

2.1 การศึกษาลักษณะเฉพาะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาเป็นการศึกษาความสามารถของเด็ก จุดอ่อนของเด็ก อาจได้ข้อมูลมาจากการทดสอบทั้งแบบทดสอบมาตรฐาน และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

2.2 การกำหนดแนวการเรียน ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรและจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กที่พบในข้อ 2.1 จะต้องวางแผนการจัดชั้นเรียนให้มีขนาดเหมาะสม วางแผนจัดการพฤติกรรมของเด็ก

2.3 จัดหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น สภาพการจัดโต๊ะเรียน การจัดห้องเรียนให้สวยงาม การจัดครูเข้าสอน การให้ความรู้แก่ครูผู้สอน การจัดบริการเสริมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการเรียนการสอน

2.4 จัดขอบเขตของการดำเนินการ หมายถึง การดำเนินการเรียนร่วมในโรงเรียนว่าจะทำเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมห้องเดียว หรือดำเนินการสำหรับเด็กทุกคนในโรงเรียน เป็นต้น

2.5 ดำเนินการสอน ซึ่งดำเนินไปตามแผนที่กำหนด เด็กทุกคนที่เข้าร่วม โครงการจะต้องมีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูจะต้องแสดงพฤติกรรมการสอนที่พึงประสงค์ตามแผนที่กำหนด และจะต้องจัดการกับพฤติกรรมของเด็กตามวิธีที่ถูกต้อง

2.6 การประเมินผล ซึ่งส่วนมากพิจารณาจากผลงานของเด็ก จากทักษะที่เด็กแสดงออก จากทัศนคติที่เปลี่ยนไปของนักเรียน ของครู ของผู้บริหาร และของผู้ปกครอง

การจัดการเรียนร่วมในรูปแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จด้วยดี แต่มีขั้นตอนในการดำเนินงานค่อนข้างมาก ครู นักเรียน และผู้บริหารจะต้องร่วมกันทำงานอย่างหนัก

3. การร่วมสอน (Co - Teaching) หมายถึง การที่ครู 2 คน ร่วมกันสอนชั้นเดียวกัน ในวิชาเดียวกัน และในเวลาเดียวกัน

การสอนเด็กเรียนร่วมนั้น ไม่จำเป็นที่ครูจะดึงเด็กออกจากห้องปกติ ไปเรียนในห้องเสริมวิชาการในบางเวลา แต่จัดให้ครูเสริมวิชาการ หรือครูการศึกษาพิเศษที่สอนห้องพิเศษในโรงเรียนปกติมาสอนในห้องปกติ โดยร่วมกันสอนกับครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา ในบางชั่วโมงครูคนหนึ่งอาจสอนเด็กทั้งชั้น ในขณะที่ครูอีก 1 คนอธิบายให้เด็ก 2 - 3 คนเข้าใจ ในเนื้อหา

เดียวกัน หรือครูอาจสอนเด็กเป็นรายบุคคลในห้องเดียวกันก็ได้ หรือครูคนหนึ่งอาจเป็นผู้สอน ครูอีกคนหนึ่งอาจตรวจดูเด็กว่าเด็กตั้งใจฟัง และเข้าใจหรือไม่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การร่วมสอนอาจมีปัญหา ครูทั้ง 2 คนไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะให้การร่วมสอนได้ผลดี

3.1 การวางแผนร่วมกัน การวางแผนมีความสำคัญมาก ครูทั้ง 2 คนจะต้องใช้เวลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในการวางแผนร่วมกันว่าใครจะทำอย่างไรบ้าง

3.2 อภิปรายร่วมกัน กำหนดเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้เด็กทำอะไรได้บ้าง การสอนจะดำเนินไปด้วย หากครูทั้ง 2 คนเข้าร่วมกันและมีความเชื่อในปรัชญาของการร่วมสอน

3.3 เอาใจใส่รายละเอียดต่าง ๆ เช่น กิจกรรมของห้องเรียน การขอลาออกจากห้อง การส่งงาน ระเบียบอื่น ๆ ของห้องเรียน การจัดป้ายนิเทศ การให้คะแนน เป็นต้น

3.4 กำหนดบทบาทและหน้าที่ของครูแต่ละคนร่วมกัน เช่น ครูที่สอนเด็กปกติจะทำอะไรบ้าง ครูการศึกษาพิเศษจะทำอะไรบ้าง

3.5 ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดี โดยทั่วไปแล้วการร่วมสอนมักจะทำให้ครูการศึกษาพิเศษไปสอนร่วมกับครูประจำชั้นในห้องปกติ ซึ่งมีเด็กเรียนร่วมอยู่ด้วย บรรยากาศควรเป็นบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เช่น ควรมีชื่อครูทั้ง 2 คนติดอยู่ที่หน้าห้อง มีการแนะนำนักเรียนให้รู้จักครูการศึกษาพิเศษ ตลอดจนชี้แจงให้เด็กทั้งห้องทราบการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสิ่งที่นักเรียนจะคาดหวังจากครูทั้ง 2 คน

3.6 ร่วมกันแก้ปัญหา หากมีปัญหาเกิดขึ้น ครูทั้ง 2 คนจะต้องเปิดใจในการแก้ปัญหา อาจเป็นปัญหาความไม่ลงรอยทางด้านวิชาการ หรือทางสังคม ครูทั้ง 2 คน จะต้องพูดคุยกัน จนหาข้อยุติไม่ได้²²

รูปแบบการเรียนร่วม

รูปแบบการเรียนร่วมในประเทศไทย มีความยืดหยุ่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ซึ่ง วารี ธีระจิตร ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนร่วมไว้ว่าการเรียนแบ่งเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ จัดให้กับเด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษ ช่วยทางด้าน

²²เรื่องเดียวกัน, 10- 14.

การศึกษาเช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอน และวิธีการสอนให้เหมาะกับสภาพความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลาโดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องมาก และไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็ก และที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็กพิการทางกายและสุขภาพ หรือเด็กปัญญาอ่อน²³

นอกจากนี้ ผดุง อารยะวิญญู ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมซึ่งปฏิบัติกันหลายประเทศและประสบความสำเร็จพอควร ได้แก่

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อย มีความฉลาด และมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม

2. เรียนร่วมในชั้นปกติ และมีครูพิเศษให้คำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้ คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอน โดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วม

²³ วารี ธีระจิตร, การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), 16 - 17.

เข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มาก ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1 - 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องเสริมวิชาการจะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย

ห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียน หรืออาจมีขนาดใหญ่กว่า หรือเล็กกว่าห้องเรียนก็ได้ ในห้องนี้มีอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หากห้องนี้มีขนาดใหญ่ มีเครื่องมือและอุปกรณ์มาก และให้บริการแก่เด็กอย่างกว้างขวาง อาจเรียกว่าเป็น ศูนย์วิชาการ (Resource Center)

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างมาก²⁴

²⁴ ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพมหานคร : แวันแคว้, 2533), 188 - 190.

รูปแบบการเรียนร่วมในประเทศไทยมีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปรูปแบบไว้ดังนี้

1. รูปแบบครูสอนเสริม มีครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่โรงเรียน
2. รูปแบบครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน มีครูการศึกษาพิเศษให้บริการนักเรียนในโรงเรียนหนึ่ง แล้วเดินทางไปสอนให้บริการนักเรียนโรงเรียนอื่น
3. รูปแบบครูสอนเสริมและครูเวียนสอน มีครูการศึกษาพิเศษให้บริการนักเรียนในโรงเรียนหนึ่ง แล้วเดินทางไปสอนชั้นเรียนพิเศษ ณ โรงเรียนอื่นบางเวลา
4. รูปแบบการศึกษาพิเศษ มีครูการศึกษาพิเศษสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกัน เป็นกลุ่มชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติเต็มวัน²⁵

การจัดการเรียนร่วมแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็กที่เรียนร่วม เด็กที่มีความพิการน้อยหรือมีความพร้อมสูง อาจจัดให้อยู่ในชั้นเรียนพิเศษ โดยอาศัยปรัชญาของการศึกษาพิเศษที่ให้การศึกษแก่เด็กพิการ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และให้มีชีวิตอยู่ร่วมในสังคมคนปกติสุขได้ ไม่เป็นภาระแก่สังคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประโยชน์ของการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติและต้องใช้หลักสูตรของเด็กปกติ ทำให้เด็กพิการได้รับประโยชน์หลายอย่างจากการเรียนร่วม ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามลำดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น ถ้าเด็กเรียนในชั้นพิเศษ ครูมักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ ครูมักจะปล่อย เพราะถือว่าเด็กมีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติ เด็กก็จะต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กจะได้รับทักษะต่าง ๆ มากขึ้น
2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้นไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกของตนมาเล่นด้วย เพราะเด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน

²⁵ จรรย์ ทองปิยะภูมิ, "การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนโครงการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), 32.

3. การเปลี่ยนเจตคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะให้อยู่ร่วมกันจึงไม่เห็นว่าเป็นเด็กพิการเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ชวนขันในท่าทางและรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ว่า เด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้นยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. งบประมาณของรัฐบาล เพื่อเด็กพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐบาลก็ไม่ได้มีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนวิชาเสริม หรือครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็มีผู้บริหารของโรงเรียนเพียงคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐบาล

5. เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกลกันมาก จนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งเป็นการประหยัดพลังงานและเวลาของเด็กที่จะต้องใช้ในการเดินทาง โดยนำเวลานั้น ๆ มาใช้ฝึกหัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสิ่งปกติได้ดีที่สุด

6. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินเพื่อส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ

7. เด็กพิการ ได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้องตามปกติ และมีโอกาสประพฤติตามหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ

การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการช่วยส่งเสริมศักยภาพของเด็ก จากการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา การสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของเด็กพิการและครอบครัว และสามารถนำเขาเหล่านั้นไปสู่เป้าหมายที่เขากำหนดไว้อย่างสร้างสรรค์ ให้เขาตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างแท้จริง²⁶

²⁶ นุชนาถ สุนทรพันธุ์, "การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย" วารสารรามคำแหง 22, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2548): 199 - 201.

โครงสร้าง SETT

โครงสร้าง SETT ทำให้ระบบการวิเคราะห์นักเรียนสะดวกและพบความต้องการเนื้อหาของความหวังทางการศึกษา SETT อ้างถึงการพิจารณานักเรียน สภาพแวดล้อม งาน และเครื่องมือ ซึ่งทำให้แน่ใจได้ว่าจะประสบความสำเร็จ²⁷

บทนำโครงสร้าง SETT

โครงสร้าง SETT ถูกนำมาใช้ครั้งแรกที่ the Closing the Gap Conference on the Use of Assistive Technology ในการศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูสมรรถภาพ ในเดือนตุลาคม 1995 ในมินนิอาโพลิส มินนิโซตา โครงสร้าง SETT เป็นส่วนหนึ่งจากสามส่วนของการนำเสนอรายงาน

โครงสร้าง SETT จะต้องถูกพิจารณาในพื้นที่วิกฤตเมื่อต้องการตัดสินใจที่จะร้องขอความต้องการช่วยเหลือทางเทคโนโลยี

ศัพท์เฉพาะบุคคลกับการไร้สมรรถภาพทางการศึกษา การพิจารณาความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีเริ่มกว้างขวางขึ้น มีการเอาใจใส่มากขึ้นในเขตโรงเรียน วิธีพิจารณา และการปฏิบัติ ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการเตรียมแผนการและบริการ ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี นักเรียนต้องการความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี ต้องการเทคโนโลยีชนิดใด ใครเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเหล่านี้ ชนิดของข้อมูลใดควรจะรวบรวมในกระบวนการตัดสินใจช่วยเหลือ การอภิปรายทำให้เกิดคำถามเหล่านี้

นักเรียนต้องการความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีใด พวกเขาต้องการความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีที่เป็นอิสระ เหมาะสมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

ต้องการเทคโนโลยีชนิดใด การตัดสินใจโดยดูจากแต่ละกรณี และให้มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์

ใครเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเหล่านี้ คณะจัดทำ IEP นักเรียน กับการสนับสนุนจากสมาชิก ซึ่งสามารถยืดหยุ่นในหลายสาขา ทั้งจากนักเรียน สมาชิกในครอบครัว และหรือผู้ดูแล เหมาะสมกับการศึกษาและสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญทางการบริการ คณะทำงานประกอบด้วยหลาย ๆ คน รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์

²⁷ Joy Zabala, SETT Framework. [Online], accessed 17 February 2009. Available from http://www1.cenmi.org/uploaded%5C2004%5CJUL%5C15309284918_SETTFrame.pdf

ชนิดของข้อมูลใดควรรวบรวมในกระบวนการตัดสินใจช่วยเหลือ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน สภาพแวดล้อม งาน และเครื่องมือ

คนจำนวนหนึ่งอุทิศเวลาให้กับการประชุมทางการศึกษาและเป้าหมายชีวิตของนักเรียนซึ่งไร้สมรรถภาพ มีการทำงานและจัดเตรียมแผนการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของนักเรียน ผู้ประสานงานที่ดีมีการรวบรวมข้อมูลมากมายเกี่ยวกับนักเรียนและเครื่องมือช่วยเหลือตามความต้องการและความสามารถของนักเรียน เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต เมื่อข้อมูลเหล่านี้ถูกรวบรวมและตัดสินใจ มีแผนงาน คนได้รับการฝึก ยุทธศาสตร์ใช้ได้ผล การคาดหวังทุกอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีกับนักเรียน

แม้ว่าความสามารถและความต้องการของนักเรียนจะสัมพันธ์กัน บ่อยครั้งที่อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ซึ่งนักเรียนหวังจะใช้เครื่องมือเทคโนโลยีช่วยเหลือ และงานซึ่งนักเรียนหวังจะมีส่วนร่วม มันเป็นการยากที่จะเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ถ้าไม่รู้แน่ชัดและไม่รู้ว่าควรใช้อย่างไร

เมื่อมีการพิจารณาเทคโนโลยีช่วยเหลือแล้ว สภาพแวดล้อมและงานต้องได้รับการพิจารณาก่อนการเลือกเครื่องมือ เพื่อสนับสนุนความคิดนี้ โครงสร้าง SETT ถูกพัฒนาเพื่อช่วยเหลือในการรวบรวมและจัดการข้อมูล ซึ่งนำมาใช้ในการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ โครงสร้าง SETT พิจารณาสภาพแวดล้อมและงานเป็นอันดับแรกและท้ายที่สุดคือเครื่องมือสำหรับนักเรียนที่เหมาะสมกับงาน²⁸

การใช้โครงสร้าง SETT ในระดับการเรียนรู้วิชาสำหรับนักเรียนซึ่งไร้สมรรถภาพ

โครงสร้าง SETT เป็นเครื่องมือที่ช่วยรวมทีมและจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับการบริหารที่ส่งเสริมให้นักเรียนซึ่งไร้สมรรถภาพประสบความสำเร็จทางการศึกษา ในตอนแรกการพัฒนาใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือสนับสนุนและใช้การตั้งค่าการศึกษาหลักการของโครงสร้าง SETT ใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาในระยะกว้าง และการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม

SETT คือคำที่ย่อมาจากพยัญชนะตัวแรกของ นักเรียน (Student) สภาพแวดล้อม (Environments) งาน (Tasks) และเครื่องมือ (Tools) โครงสร้าง SETT เป็นพื้นฐานหลักเกณฑ์ที่จะพัฒนาระบบของเครื่องมือให้เหมาะสม (แผนการ บริการ ยุทธศาสตร์ การปรับตัว การเปลี่ยนแปลง

²⁸ Joy Zabala, The SETT Framework: Critical Areas to Consider When Making Informed Assistive Technology Decisions [Online], accessed 17 February 2009. Available from <http://www.valdosta.edu/coe/ecre/ATRB/SETT.htm>

และอื่น ๆ) สิ่งแรกที่ต้องร่วมกันพัฒนาคือการแบ่งปันความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียน สภาพแวดล้อมที่นักเรียนอยู่เป็นประจำ และงานซึ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนที่สามารถทำหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการสอนหรือการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การประสบความสำเร็จทางการศึกษา เมื่อความต้องการความสามารถ ความสนใจของนักเรียน รายละเอียดของสภาพแวดล้อม และงานที่นักเรียนต้องการในสภาพแวดล้อมที่มีการสำรวจอย่างเต็มที่ คณะสามารถพิจารณาสิ่งที่ต้องการรวมเข้ากับระบบของเครื่องมือ ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ และเน้นเรื่องงาน

อะไรคือคำถามที่คณะจะถามในแต่ละส่วนของโครงสร้าง SETT

Eugene Ionesco กล่าวว่า “มันไม่ใช่คำตอบที่ทำให้เข้าใจ แต่เป็นคำถาม” สิ่งนี้ถูกต้องของคำถามในโครงสร้าง SETT เพราะพวกเขาคาดหวังแนวทางและอภิปรายให้ลึกกว่าที่สมบูรณ์และการทดสอบความรู้ทั้งหมด แต่ละคำถามถูกสำรวจ มันเหมือนหลาย ๆ คำถามที่จะปรากฏ คณะยังคงมีการสำรวจต่อไปจนกระทั่งมีมติมหาชนว่ามีการแบ่งปันความรู้มากพอที่จะแจ้งการตัดสินใจที่มีเหตุผล ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยข้อมูล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

นักเรียน

พื้นที่ประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวข้องกับอะไรเป็นหลัก

ตอนนี้นักเรียนสามารถทำอะไรที่ยากและทำสิ่งที่เป็นไปได้คนเดียวได้ไหม

ความต้องการพิเศษ

ความสามารถปัจจุบัน

การคาดหวังและความเกี่ยวพัน

ความสนใจและสิ่งที่ชอบ

สภาพแวดล้อม

การจัดการ (คำแนะนำ กายภาพ)

การสนับสนุน (สำหรับนักเรียนและคณะทำงาน)

วัสดุและอุปกรณ์

เข้าถึงเนื้อหา (เกี่ยวกับเทคโนโลยี กายภาพ คำแนะนำ)

ทัศนคติและการคาดหวัง (คณะทำงาน ครอบครัว และอื่น ๆ)

งาน

ระบบงานที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติของนักเรียนซึ่งทำให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตาม IEP

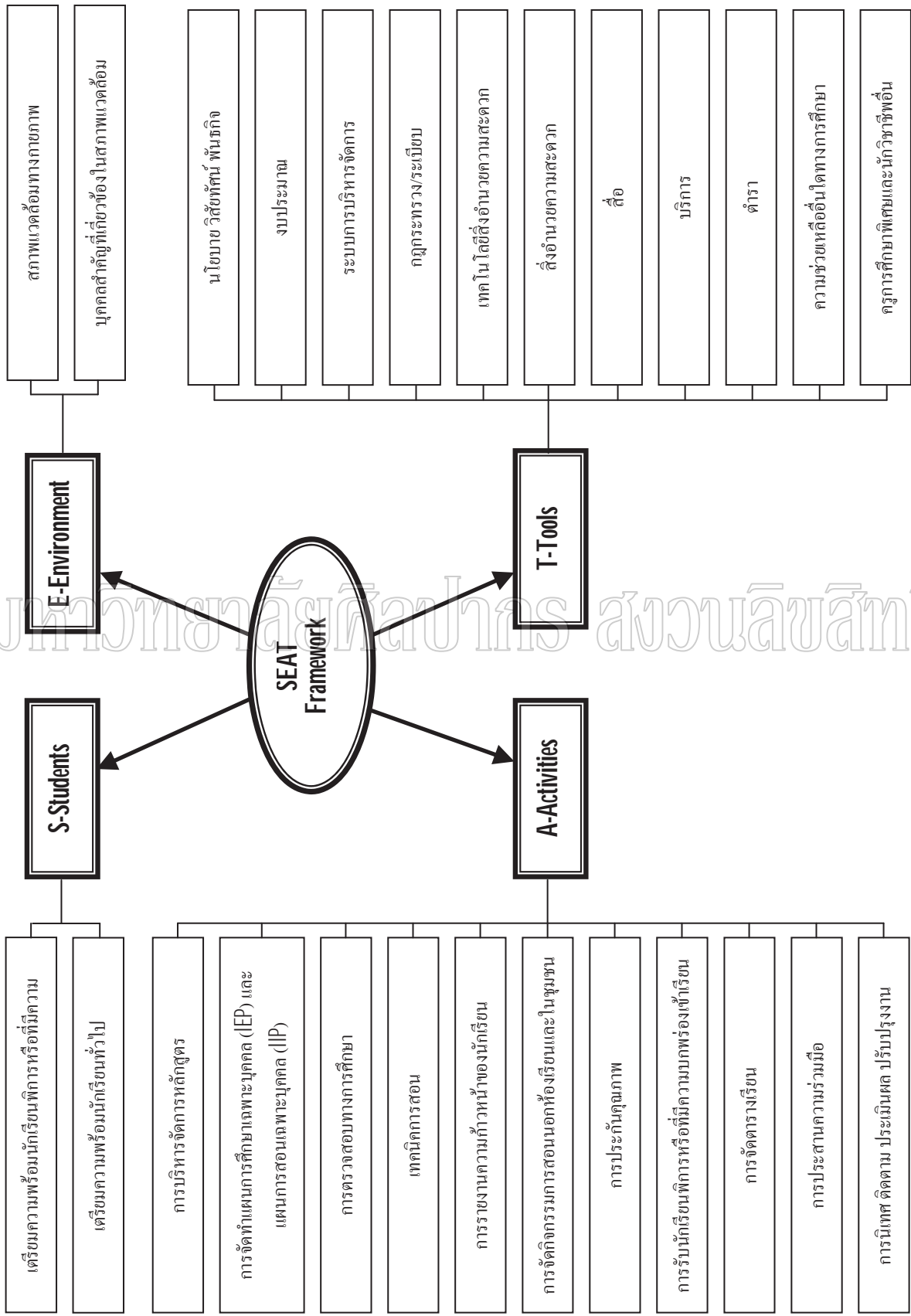
ระบุงานซึ่งต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (สัมพันธ์กับการสื่อสาร การสอน มีส่วนร่วม ความสามารถ ควบคุมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม)²⁹

กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท เป็นการนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ยึดหลักโครงสร้างซีทเข้าไปทดลองใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม มีโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

²⁹ Joy Zabala, Using the SETT Framework to Level the Learning Field for Students with Disabilities [Online], accessed 17 February 2009. Available from <http://letsgoexpo.com/viewfile.cfm?LCID=1135&eID=80000093>

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่ นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ.

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 32.

1. ด้านนักเรียน (S : Students) หมายถึง นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง และนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิด จำเป็นต้องได้รับการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อม เพราะช่วงอายุ 0 - 3 ปีเป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนา ระดับการทำงานต่าง ๆ (functional level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนา การกระตุ้น หรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่าง ๆ จะเลือนหายไป ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งทำได้ทันช่วงที่ตั้งแต่แรกเกิดและทำได้อย่างถูกต้อง จะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งสูญเสียการได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (dB) ตั้งแต่แรกเกิด (หูหนวก) และบุคคลภายในครอบครัวกระตุ้นการได้ยินของเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยเวลาพูดกับเด็กผู้พูดจะหันหน้าตรงกับเด็กเพื่อให้เด็กได้เห็นการขยับของริมฝีปาก สีหน้า ท่าทาง เอามือเด็กมาจับคอและริมฝีปากแล้วลองเป่าลมให้เด็กรู้สึกถึงลมที่ออกมา แสดงให้เด็กรู้ในเวลา que เด็กตอบสนองได้อย่างถูกต้อง การที่เด็กได้รับการกระตุ้นเชิงบวกจะทำให้พัฒนาการทางการได้ยินดียิ่งขึ้นไปนั้น มิได้หมายความว่า การได้ยินเพิ่มขึ้น แต่การได้ยินของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ใช้งานได้ดีขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่เด็กพิการภายหลัง เช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษาแล้วตาบอด การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมาก รวมทั้งต้องมีการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities : O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (independent living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธี และเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้ใจ มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง

ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้ รู้จัก และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เด็กเกิดการ เรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและ ทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกลงของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ ภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพบทความ และสื่ออื่น ๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือ และเรื่องราว เกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย³⁰

นอกจากนี้ โรงเรียนต้องบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 จำนวนเด็กพิการในชั้นเรียน หากโรงเรียนมีหลายห้องเรียนในระดับชั้นเดียวกันก็ควรกระจายเด็กพิการเข้าเรียนร่วมในทุกห้อง เช่น มีนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วม 3 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอยู่ 3 ห้อง คือ ประถมศึกษาปีที่ 1/1 ประถมศึกษาปีที่ 1/2 และประถมศึกษาปีที่ 1/3 ให้จัดนักเรียนพิการเข้าเรียนห้องละหนึ่งคน เป็นต้น

1.2 การใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม เช่น หากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นขณะเรียนร่วมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ชั้น 3 ของอาคารเรียน อาจต้องจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกห้องย้ายลงมาอยู่ชั้นหนึ่ง และให้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทุกห้องขึ้นไปอยู่ชั้น 3 ของอาคารแทน เป็นต้น

1.3 การจัดตารางการช่วยเหลือดูแลเพื่อน การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

³⁰ เบญญา ชลธารนนท์, คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (กรุงเทพมหานคร : เพทายการพิมพ์, 2546), 7-8.

1.4 การจัดให้มีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไปที่อาสาสมัครช่วยเพื่อนพิการ เช่น ให้อุติบัตร กล่าวชมเชยในที่ประชุมโรงเรียน จัดนิทรรศการแนะนำคนดี เป็นต้น³¹

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า นักเรียน ในที่นี้หมายถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนทั่วไป โดยการบริหารจัดการเรียนร่วมนั้นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน ให้แก่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม

2. ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment) สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลา ก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโต๊ะไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามาบริเวณขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดที่นั่งแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางกายที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้นและอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่งนักเรียนจากบ้านไปโรงเรียนและจากโรงเรียนไปบ้าน ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ และคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

³¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548), 34

2.1.1 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายนอกอาคาร มีดังนี้

2.1.1.1 สถานที่ตั้ง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการอย่างยิ่ง ถ้าปรับระดับพื้นที่ให้อยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า เพราะจะช่วยให้คนพิการเข้าออกได้สะดวกยิ่งขึ้น

2.1.1.2 ชนิดของตัวอาคาร นิยมอาคารชั้นเดียวมากกว่าอาคารหลายชั้น และถ้าตัวอาคารมีมากกว่า 1 ชั้น ควรมีทางลาดหรือลิฟต์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel chair)

2.1.1.3 ทางเข้า ควรอยู่ในระดับเดียวกับประตู ถ้าอยู่คนละระดับ ควรมีทางลาดและบันได หากเป็นห้องชุดทางเข้าควรมีทางไปถึงห้องโถงชั้นล่าง บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางวันควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้คนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้พื้นผิวทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็ก ๆ ที่อาจทำให้คนพิการลื่นหรือสะดุดหกล้มได้

2.1.1.4 ทางเดิน ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (60 นิ้ว) เพื่อให้เก้าอี้รถเข็น 2 ตัวสวนทางกันได้ ทางเดินไม่ควรมีทางชันเกินร้อยละ 5 และควรเป็นพื้นระดับเดียวกันตลอดโดยไม่มีบันไดคั่น พื้นทางเดินที่เป็นกรวดหรือหินอาจไม่ปลอดภัยต่อคนพิการสำหรับคนที่มีสายตาเลือนราง สีและลวดลายของทางเดินควรเป็นแบบง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนควรมีที่สังเกตตรงทางเดินที่ไม่สะท้อนแสงตลอดแนวขอบทางเดินซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.610 เมตร ควรใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันตรงทางแยก จะช่วยคนที่มีสายตาเลือนรางได้ดีขึ้น และหากทางเดินมาประจบกันมีลักษณะเป็นรูปตัวที (T) ให้ทำทางลาดจากทั้ง 3 ทิศทาง

2.1.1.5 ทางข้าม ต้องมีทางลาดจากทางเดินสู่ถนน ในบริเวณทางข้ามไม่ควรมีท่อน้ำตรงทางเดินและทางข้าม หากจำเป็นต้องมีควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจนตรงขอบทางลาดควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไป อาจไม่ต้องใช้สีทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้หินแกรนิตสีเทาอ่อนตรงขอบทางลาดบนถนนแอสฟัลต์สีดำ เป็นต้น

2.1.1.6 ลานจอดรถ ควรมีที่จอดรถให้ใกล้กับตัวอาคารมากที่สุด และควรทำเครื่องหมายสากลที่บอกให้คนพิการทราบว่าเขาสามารถใช้สถานที่นั้นได้ โดยเฉพาะสำหรับคนที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น ช่วงจอดรถสำหรับรถแต่ละคันควรกว้าง 3.660 เมตร (12 ฟุต) เพื่อให้คนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเงินผ่านได้

2.1.1.7 เกาะกลางถนน ใช้เกณฑ์เดียวกับทางเดิน

2.1.1.8 ต้นไม้ หลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ดที่มีหนาม ซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน ควรปลูกต้นไม้ห่าง

จากทางเดินอย่างน้อย 2.140 เมตร (7 ฟุต) และมีรั้ว อิฐ ซีเมนต์ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

2.1.1.9 ร่องน้ำ ไม่ควรมีร่องน้ำบนทางเดิน หากจำเป็น ต้องมีช่องตะแกรงปิดร่องน้ำ ช่องตะแกรงไม่ควรกว้างเกิน 1.30 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้ปลายไม้เท้า ไม้ค้ำยัน หรือล้อรถเข็นตกลงไปในช่องตะแกรง

2.1.2 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายในอาคาร มีดังนี้

2.1.2.1 ประตู ประตูทั้งหมดควรเปิดได้ง่าย และหากประตูเป็นแบบปิดเองก็ควรปิดอย่างช้า ๆ เพื่อให้เวลาแก่คนพิการได้ผ่านช่องประตูเข้ามา ประตูควรเปิดกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร และควรเปิดอ้าได้ ประตูสองบานไม่เหมาะสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หากจำเป็นต้องมีก็ควรเปิดได้ง่าย ประตูแต่ละบานควรกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร นอกจากนี้ควรมีวัสดุพวยกขาทางด้านล่างของประตูสูงขึ้นมาจากพื้น 0.460 เมตร เพื่อสามารถใช้ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า เครื่องช่วยเดิน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเก้าอี้รถเข็นดันได้ ที่ดึงประตูควรเป็นท่อนยาว ตามแนวตั้งแทนที่จะเป็นลูกบิดทรงกลมเล็ก ๆ เพื่อช่วยให้คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นเปิดประตูได้ในระดับต่างกัน และควรมีสื่อที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประตู เพื่อคนที่มีสายตาเลือนรางเห็นได้ง่าย หากเป็นประตูกระจกควรมีเครื่องหมายบอกไว้ เช่น ใช้สีที่ติดกับสีของประตู เพื่อช่วยให้คนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดขึ้น ไม่ควรมีธรณีประตู หากจำเป็นต้องมีไม่ควรสูงเกิน 0.635 เซนติเมตร เพราะคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นไม่สามารถเข็นเข้าออกได้หากสูงกว่านี้ และควรมีสัญลักษณ์เตือนว่าเป็นธรณีประตู

2.1.2.2 ทางลาด (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) พื้นของทางลาดควรทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น เช่น ซีเมนต์ ความชันสูงสุดควรเป็น 1 : 12 กว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร ที่จับควรมีความยาวตลอดทางลาดทั้งด้านบนและล่างต่อไปอีกไม่น้อยกว่า 0.300 เมตร และปลายราวจับทั้ง 2 ข้าง ควรงอเข้าหรือลง บริเวณด้านล่างของทางลาดควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันต่อไปอีก 1.800 เมตร และด้านบน 1.220 เมตร ถ้าทางลาดยาวมากควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันคั่นทุก 9.145 เมตร หรือถ้าเป็นทางเลี้ยวก็ต้องเป็นพื้นที่มีระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้คนพิการหยุดพัก ความยาวของพื้นที่ที่คั่นอย่างน้อย 1.220 เมตร ความกว้างเท่าทางลาด สำหรับคนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นความชันควรเป็น 1 : 20 ฉะนั้นหากไม่สามารถมีทางลาดที่มีความชันตามเกณฑ์มาตรฐาน ก็ควรมีทางลาดที่มีความชัน 1 : 20

2.1.2.3 บันได หากสามารถเลี่ยงได้ไม่ควรมีบันได สำหรับคนพิการที่สามารถใช้บันไดได้ ขึ้นบันไดควรมีสัญณะมนและส่วนยื่นของพื้นขึ้นบันไดแต่ละขั้นไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 3/5 นิ้ว) บันไดแต่ละขั้นควรสูงไม่เกิน 0.190 เมตร (7 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดที่

อยู่ภายในอาคาร และไม่เกิน 0.165 เมตร (6 ½ นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดภายนอกอาคาร แต่หากน้อยกว่า 0.105 เมตร (4 นิ้ว) ก็จะเป็นอันตรายได้ ชั้นบันไดภายในอาคารควรกว้างอย่างน้อย 0.255 เมตร (10 นิ้ว) และภายนอกอาคารควรกว้างอย่างน้อย 0.280 เมตร (11 นิ้ว) ความสูงของบันไดไม่ควรเกิน 2.440 เมตร (8 ฟุต) ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่สัมผัสได้ เพื่อบอกให้ทราบว่าทางเดินข้างหน้าจะเป็นบันไดลงไปสู่ชั้นล่าง ควรมีราวจับทั้ง 2 ข้างของบันได (ใช้มาตรฐานเดียวกับราวจับตรงทางลาด) นอกจากนี้ราวจับควรสูงกว่าชั้นบันไดประมาณ 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) ถึง 0.915 เมตร (3 ฟุต) และหากมีเด็กจำนวนมากที่ต้องใช้บันได ควรมีราวจับอีกอันที่สูงกว่าชั้นบันได 0.610 เมตร (24 นิ้ว)

2.1.2.4 ทางเดินสาธารณะภายในตัวอาคาร ควรมีราวจับอย่างน้อย 1 ด้านและ 2 ระดับ คือ สูงจากพื้น 0.660 เมตร (26 นิ้ว) และ 0.815 เมตร (32 นิ้ว) เส้นผ่านศูนย์กลางของราวจับไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 ½ นิ้ว) และสามารถจับได้สะดวก ควรห่างจากฝาผนังประมาณ 0.040 เมตร (1 ½ นิ้ว) ทางเดินควรกว้าง 2.430 เมตร (8 - 12 ฟุต) และไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง

2.1.2.5 พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่กะเทาะหรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดควรเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมันและสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ควรมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สามารถสัมผัสได้

2.1.2.6 แสงสว่าง แสงสว่างที่ใช้สำหรับคนทั่วไปเพียงพอแล้วสำหรับคนพิการทั่วไป แต่สำหรับผู้มีสายตาเลือนรางต้องใช้เวลาที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวมีคุณสมบัติในการขจัดแสงสะท้อน แสงส่องเข้าตา หรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันได ราวจับทางแยก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกระพริบ

2.1.2.7 ห้องน้ำ ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (5 ฟุต) และลึก 1.525 เมตร (5 ฟุต) ควรมีราวจับตรงด้านข้างและด้านหลังของโถส้วม ซึ่งทำด้วยท่อเหล็กยาวอย่างน้อย 0.610 เมตร (2 ฟุต) มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.032 - 0.038 เมตร (1 ¼ - 1 ½ นิ้ว) เพราะคนพิการจะทิ้งน้ำหนักลงบนราวจับมากเวลาใช้ส้วม ราวจับด้านหลังโถส้วม ควรสูงจากที่นั่งโถส้วมประมาณ 0.280 เมตร (11 นิ้ว) สำหรับราวจับด้านข้างให้ติดท่ามุม 50 องศากับพื้น ที่กอดตรงโถส้วมควรติดกับผนังห้องน้ำ เพราะคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ง่าย ที่นั่งโถส้วมควรสูงจากพื้น 0.255 เมตร (10 นิ้ว) สำหรับห้องน้ำผู้ชาย ที่ปัสสาวะไม่ควรสูงเกิน 0.485 เมตร (19 นิ้ว) จากพื้นอ่างล้างมือควรสูงจากพื้น 0.610 เมตร (2 ฟุต) กระจกควรสูงจากระดับพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ถ้าจำเป็นควรติดกระจก 2 ระดับ กระดาษเช็ดมือและสบู่ควรวางในที่ต่ำพอที่คนพิการใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมถึง มีการถ่ายเทอากาศอย่างเพียงพอ มีแสงสว่างอย่างน้อย 30 แรงเทียน ก๊อกน้ำควรมีสีชัดเจนหรือตัวอักษรนูนขึ้นมาให้สัมผัสได้ ในห้องน้ำสิ่งสำคัญคือ ประตูห้องน้ำควรกว้าง 0.815 เมตร

(32 นิ้ว) ควรเปิดออกด้านนอก และที่ล็อกประตูควรเปิดออกได้จากภายนอก ในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน พื้นห้องน้ำควรเป็นระดับเดียวกันทั้งหมด และถ้ามีแต่โถส้วมแบบนั่งยอง ๆ ก็อาจดัดแปลงทำเป็นที่นั่งสูงขึ้นและเลื่อนเข้าไปคร่อมเมื่อใช้

2.1.2.8 โทศัพท์ ควรติดตั้งให้ต่ำพอสำหรับคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมไปหยิบหูฟังและหมอนหมายเลขโทศัพท์ได้ โทศัพท์สูงจากพื้นประมาณ 1.625 เมตร (64 นิ้ว) หากเป็นโทศัพท์สาธารณะควรติดตั้งตรงฝาผนัง และหากเป็นตู้ก็ไม่ควรมีประตูและไม่ยกพื้น ซึ่งทำให้คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นเข็นเข้าไม่ได้ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แรงเทียน ส่องตรงที่หมอนและที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนหรืออักษรเบรลล์กำกับตรงที่หมอนหรือกดตัวเลข

2.1.2.9 สวิตช์และปุ่มต่าง ๆ ควรให้ต่ำพอที่คนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมเปิด-ปิดได้ และมีอักษรเบรลล์กำกับสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

2.1.2.10 ระบบเตือนภัย ควรเป็นระบบที่ฟังได้ยินและมองเห็น เสียงควรมีดังพอที่คนหูตึงจะได้ยิน และระบบเตือนภัยที่มองเห็น ควรจัดเป็นแสงกระพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินจัดไว้ให้คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

2.1.2.11 ลิฟต์ หากคนพิการอาศัยอยู่ในอาคารที่มี 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลิฟต์ขนาด 2.325 เมตร (25 ตารางฟุต) ปุ่มกดควรอยู่ต่ำพอที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ คืออยู่สูงไม่เกิน 1.220 เมตร (4 ฟุต) จากพื้น ประตูลิฟต์ควรเปิดกว้างได้อย่างน้อย 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) และเปิดนาน 3 - 4 นาที ควรมีราวจับทั้ง 3 ด้านภายในลิฟต์ และสูงจากพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ปุ่มกดภายในลิฟต์ควรอยู่สูงจากพื้นไม่เกิน 1.500 เมตร (4 ฟุต 11 นิ้ว) และอยู่ห่างจากฝาประตู 0.510 เมตร (1 ฟุต 8 นิ้ว) ควรมีอักษรเบรลล์กำกับที่ปุ่มกดและมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้น (1 ครั้ง) หรือลง (2 ครั้ง) และลูกศรบอกว่าขึ้นหรือลงควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจน เมื่อกดควรมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้นหรือลงขึ้น ไหน และควรมีแสงสว่างภายในลิฟต์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการ โรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนใน

โรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง รับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสา เป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของการบริหารจัดการเรียนร่วมตาม โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 ส่วนคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม ซึ่งทั้งสองสภาพแวดล้อมต้องมีการจัด ให้เอื้อประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องจัดให้มีความ ปลอดภัย อำนวยความสะดวกและเข้าถึงง่าย ส่วนด้านบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม นั้น ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องมีการ จัดเตรียมให้พร้อมที่จะยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการประสานงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจต คติที่ดีต่อการเรียนร่วม

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรม ภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

3.1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปใช้ กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจ ปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจปรับ ให้ไม่ต้องอ่านออกเสียง

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็น หลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรง จะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สักส่วนของเนื้อหาหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ เลขคณิต ความเข้าใจในภาษาจะสูง และเมื่ออยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อย ๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรก ๆ แล้วจะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป ให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

3.1.3 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนเฉพาะทักษะที่จำเป็นให้แก่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหาร การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

3.2 แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียนรวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กทุกคน

3.2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้ IEP มีอยู่ 2 ประการ คือ

3.2.1.1 เป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ IEP หรือที่ประชุมเด็กเฉพาะกรณีเกี่ยวกับเด็ก ใน IEP จะมี ข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

3.2.1.2 เป็นเครื่องมือ ในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบ และกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้น IEP ในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและ กระบวนการสอนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอน

3.2.2 เหตุผลในการจัดทำ IEP

3.2.2.1 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ความช่วยเหลืออื่นใดทาง การศึกษาและกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับ คนพิการ พุทธศักราช 2545 และมาตรา 10 วรค 3 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ซึ่งกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และสิทธิได้รับบริการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

3.2.2.2 เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก พิการหรือที่มีความบกพร่องตามความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคล

3.2.2.3 เพื่อประกันว่า ได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษ ต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้จริง

3.2.2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตาม ผลการให้บริการ

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) เป็นแผน การสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้น ๆ ในวิชาหรือ ทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึง กระบวนการ ที่ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ใน การที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และ ร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.5 เทคนิคการสอน

3.5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเครื่องมือ 2 อย่าง คือ เป็นเทคนิคการสอน และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้น ๆ แล้วหรือไม่ การวิเคราะห์งานสามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่า การวิเคราะห์งานใช้สอนเฉพาะทักษะการดำรงชีวิต หรือการฝีมือ เช่น การสานนกด้ายโบราณเท่านั้น ในความเป็นจริงสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์งานไปใช้ในด้านวิชาการได้ด้วย ในวิชาคณิตศาสตร์ หากต้องการสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กก่อนที่จะเริ่มสอนทักษะใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ในการสอนการบวก ซึ่งการบวกคือการรวมกัน $1 + 1 = 2$ ต้องมีทักษะเบื้องต้นที่เด็กควรรู้ก่อนที่จะมาถึงทักษะตรงนี้ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหานี้ ดังนั้น ในการบวกเลข เด็กต้องรู้จักตัวเลข 0 ถึง 9 และรู้ความหมายและค่าของตัวเลขแต่ละตัว หากไม่รู้ค่าของจำนวน เด็กบวกเลขไม่ได้ นอกจากนี้เด็กต้องรู้จักและเข้าใจค่าประจำหลัก ในการสอนหลักเดียวครูอาจไม่ประสบปัญหาอะไร เช่น $1 + 1 = 2$ แต่เมื่อเป็นเลข 2 หลักขึ้นไป เด็กต้องรู้จักหลักหน่วย หลักสิบ หลักร้อย หลักพัน จึงบวกเลขเพิ่มเติมขึ้นไปได้ ทุกอย่างมีกระบวนการของการใช้ทักษะการวิเคราะห์งานมาเป็นเทคนิคการสอน เพื่อให้ครูตรวจสอบและประเมินว่าเด็กมีพื้นฐานเพียงพอแล้วหรือไม่ ดังนั้น เวลาครูจะสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง สิ่งที่ครูทำได้คือ พิจารณาว่าเด็กมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใด แล้วเริ่มต้นจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อย ๆ

3.5.2 การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) หมายถึง วิธีการสอนที่ให้นักเรียนช่วยสอนให้ เพื่อเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1 : 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่า หรือนักเรียนชั้นเดียวกัน อายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

3.5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการจัดการเรียนการสอน โดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใส สื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป การจัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องที่ถูกต้องและเหมาะสม ในขณะที่เพื่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก

ความสะดวกรวดเร็วยังคงดีอยู่ อย่างไรก็ตาม ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อน พึ่งระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง รอคอยเวลาที่จะมีผู้มาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนอาจทุ่มเท เวลาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้น อาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วย เพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่ หรือเกิดความรู้สึกว่าทำงาน กับเพื่อนอาจต้องใช้มากกว่า จึงทำกิจกรรมต่าง ๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรม อาจส่งผลให้นักเรียน พิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำอะไรไม่ได้ดีพอ และรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าไป ในที่สุด ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติตน ระหว่างเพื่อนให้เข้าใจก่อน หากพบว่าเกิดปัญหาใด ๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

3.6 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้า ของนักเรียนโดยสรุปจาก IIP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง จะมีการระบุว่าจะประเมินโดยวิธีใด และใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของกราฟแท่ง กราฟเส้น ประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนนและเกรดในชั้นประถมศึกษา ครูทั่วไปและ ครูการศึกษาพิเศษ ที่ร่วมกันสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกัน ประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วย แล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียน พิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

3.7 การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียน การสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียน ซึ่งทาง โรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนพิการหรือที่ มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับ ห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้คนพิการทุกประเภทมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีบริการ หนังสือในรูปแบบหนังสือเสียง เป็นต้น

3.8 การประกันคุณภาพ

3.8.1 โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมขึ้นมา โดยที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพ ควรมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

3.8.1.1 ประชุมเพื่อแถลงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่นในโรงเรียน และผู้ปกครอง

3.8.1.2 จัดทำป้ายนิเทศ แผ่นพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย

3.8.1.3 ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม

3.8.1.4 กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม
1 การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

2 จัดห้องสอนเสริม

3 จัดประชุมครู/ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง / 1 ปี

4 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

5 จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

3.8.1.5 ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งดูความสอดคล้องวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย

3.8.1.6 นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและบุคลากรอื่น ๆ ทราบ

3.8.1.7 หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอผลการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม ก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รับทราบกลไกในการดำเนินงาน

3.8.2 กลไกในการดำเนินงาน เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้มีการประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมนั้นเป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self - evaluation) กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนร่วมนั้น จะต้องเริ่มจากขั้นตอนดังนี้

3.8.2.1 การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้เราเรียกว่า Collaboration

3.8.2.2 การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดขึ้น ซึ่งขณะทำงานจะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน อาจจัดทำเป็นปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้นปฏิบัติงาน และกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

3.8.2.3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้องมีฐานข้อมูลในการรองรับอย่างชัดเจน ขณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน ขณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

3.8.2.4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) การปรับปรุงแก้ไขเกิดจากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.8.2.5 การรายงานผลการประเมิน ขณะทำงานจะต้องจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบการเผยแพร่ โดยต้องเผยแพร่ให้บุคลากรทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

3.8.3 กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้น จะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

3.8.3.1 จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนซึ่งควรจัดเป็นระยะ ๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.8.3.2 จัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียน และบุคคลทั่วไปได้รับทราบ

3.8.3.3 จัดประชุมครู/ ผู้ปกครอง/ นักเรียน เพื่อให้รับทราบในเรื่องการประกันคุณภาพของการจัดการเรียนร่วม

3.8.3.4 จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม
ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ โดยอาจเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย

3.8.3.5 ส่งครู/ บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ
ความรู้ในด้านการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษตามหน่วยงานต่าง ๆ³²

3.9 การรับนักเรียนที่มีความพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน
ปฏิทินงานการรับคนพิการ³³

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

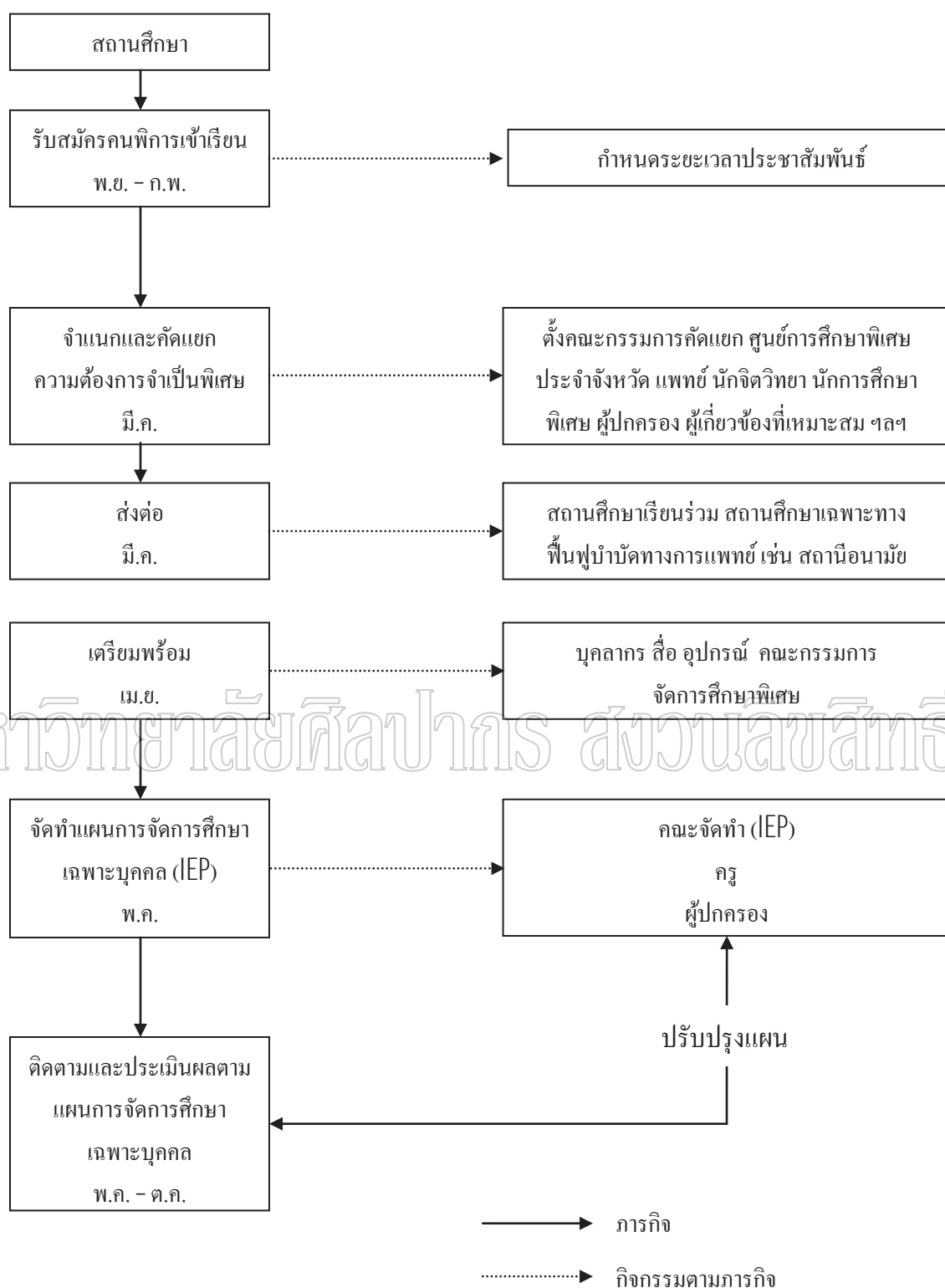
³²เบญจา ชลธารนนท์, คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท
(กรุงเทพมหานคร : เพทายการพิมพ์, 2546),9-20.

³³คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, คู่มือการคัดแยกและ
ส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 38-39.

ตารางที่ 2 ปฏิทินงานการรับคนพิการ

เดือน	การปฏิบัติงาน
พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์	สถานศึกษาประกาศรับสมัครคนพิการเข้าเรียนโดยประชาสัมพันธ์และแจ้งระยะเวลาให้ทราบโดยทั่วกัน
มีนาคม	1. จำแนกและคัดแยกคนพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยร่วมมือและประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แพทย์ นักการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสม เป็นต้น 2. ส่งต่อคนพิการเข้ารับการศึกษิตตามความสามารถและความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความสะดวกและใกล้บ้านเป็นสำคัญ และประสานงานกับสถานพยาบาล เพื่อส่งต่อเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดในกรณีจำเป็น
เมษายน	1. เตรียมพร้อมในด้านความรู้หรือเจตคติให้กับบุคลากร เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการอบรมหรือประชุม 2. เตรียมพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน 3. จัดตั้งคณะกรรมการในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน
พฤษภาคม	จัดตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน
พฤษภาคม - ตุลาคม	1. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ได้จัดทำไว้ เพื่อพัฒนาคนพิการให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ 2. ติดตามและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อเป็นการประกันคุณภาพว่าการศึกษาและการบริการที่คนพิการได้รับ มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล

ที่มา : คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 38.

แผนภูมิที่ 4 ปฏิทินงานการรับคนพิการเข้าเรียนในสถานศึกษา

ที่มา : คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 39.

3.10 การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม จำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการ ควรเริ่มจากจำนวน 5 – 6 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจัดให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์ ยกตัวอย่าง เช่น ในสัปดาห์แรกที่ให้บริการจัดตารางบริการให้แก่เด็ก 6 คน แล้วสัปดาห์ถัดไปเพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 8 คน และอีกสัปดาห์ถัดไปเพิ่มอีก 2 รวมเป็น 10 คน (หากครูต้องรับผิดชอบเด็กจำนวน 10 คน) การค่อย ๆ ทอยจัดบริการให้กับเด็กเช่นนี้ เป็นการช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากที่ต้องจัดตารางเวลาให้บริการแก่เด็ก ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่ และจัดเวลาในแต่ละวันให้ตนเองมีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้คำแนะนำปรึกษากับครูอื่น ๆ

การจัดทำตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้น ครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้นเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก รวมทั้งตัวครูด้วย

3.11 การประสานความร่วมมือ การประสานความร่วมมือนั้น ควรมีการประสานงานกับบุคคลอื่น การช่วยเหลือนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นหน้าที่ของหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แพทย์ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ รวมไปถึงจนถึงเพื่อนครูในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไป และบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน จึงควรมีการร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องให้ได้พัฒนามากที่สุด ครูที่สอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องควรได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของครูผู้ใช้รูปแบบที่จะต้องประชาสัมพันธ์งานของตน และขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่กาลเทศะ ดังนี้

3.11.1 การประสานงานกับผู้ปกครอง พยายามส่งเสริมให้ผู้ปกครองรับผิดชอบในการอบรมดูแลนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องให้มากขึ้น โดยครูช่วยสอนวิธีฝึกส่งเสริมให้ผู้ปกครองโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และควรติดต่อกับผู้ปกครอง และ/หรือสมาชิกอื่น ๆ ที่บ้านนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องโดยเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ที่พอจะทำได้

3.11.1.1 พูดคุยเกี่ยวกับตัวเด็กในแต่ละวันกับผู้ปกครอง และ/หรือสมาชิกอื่น ๆ ในช่วงเวลามารับและมาส่งนักเรียน

3.11.1.2 สอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับการพาลูกไปพบแพทย์ หรือนักวิชาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์ และ/หรือนักวิชาชีพแนะนำอย่างไรและได้ทำตามที่แนะนำหรือไม่

3.11.1.3 ขอให้ผู้ปกครองฝึกเด็กเพิ่มเติม โดยอธิบายหรือสาธิตวิธีฝึกให้และคอยถามผลการฝึก หรือให้ผู้ปกครองบันทึกผลการฝึกมาส่งทุกสัปดาห์ ถ้าในบ้านของเด็กมีญาติผู้ใหญ่หรือพี่ที่โตพอจะช่วยฝึกน้องซึ่งใกล้ชิดกับเด็กและเต็มใจช่วยฝึกเด็กก็ควรขอความร่วมมือด้วย โดยเฉพาะถ้าบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาและความสามารถในการสอนเด็กสูงกว่าผู้ปกครอง ซึ่งอาจเรียนน้อยและมีภาระมากไม่สามารถในการช่วยฝึกเด็ก

3.11.1.4 เชิญผู้ปกครองให้มาพบเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับตัวเด็กเดือนละครั้ง หรือภาคเรียนละครั้งสำหรับผู้ปกครองที่ไม่ค่อยได้มาโรงเรียน

3.11.1.5 แจ้งผลการเรียนของเด็กให้ผู้ปกครองทราบทุกสัปดาห์ หรือทุกเดือน

3.11.2 การประสานงานกับนักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญ พยายามใช้ประโยชน์จากความเป็นผู้รู้ของนักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เท่าที่โอกาสจะอำนวยและควรทำสิ่งต่อไปนี้อย่างเต็มที่

3.11.2.1 พาเด็กไปพบนักวิชาชีพเพื่อรับการวินิจฉัย และบริการเสริม

3.11.2.2 ติดต่อประสานงานกับนักวิชาชีพ เช่น โทศัพท์ เขียนจดหมาย เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ขอคำแนะนำว่าจะให้ทางโรงเรียนช่วยอะไรได้บ้าง

3.11.2.3 ขอให้นักวิชาชีพสาธิตและแนะนำการให้บริการเสริมแก่นักเรียนเพื่อจะได้นำมาทำตามที่โรงเรียน

3.11.2.4 เชิญนักวิชาชีพมาเยี่ยมที่โรงเรียน เพื่อนิเทศการให้บริการเสริมแก่เด็กเดือนละครั้ง หรือภาคเรียนละครั้ง

3.11.3 การประสานงานกับบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยาท่าทางที่สุภาพ และรู้จักดูจังหวะในการพูดเรื่องต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น³⁴

3.12 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงงาน

การนิเทศ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศหมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับ

³⁴ เบนจามา ชลธารนนท์, คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (กรุงเทพมหานคร : เพทายการพิมพ์, 2546), 23-25,36-38.

ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา³⁵

ส่วนกิติมา ปริดีติลล ได้กล่าวว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการชี้แนะและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้³⁶

สรุปได้ว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครู เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนร่วมได้อย่างมีคุณภาพ

ติดตาม

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ได้กล่าวว่า การติดตามงาน หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ แล้วใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นที่ไปตามแผน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ³⁷

สอดคล้องกับอุบล บรรหารสุภวาท ที่กล่าวว่า การติดตามงาน หมายถึง การตรวจตราวิธีปฏิบัติงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลหรือไม่ และมีอุปสรรคปัญหาประการใดบ้าง เพื่อที่จะได้แก้ไขปรับปรุงโครงการนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้³⁸

จากแนวคิดข้างต้น การติดตาม หมายถึง กระบวนการที่ใช้เก็บข้อมูลในการปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมว่าได้ผลตรงตามแผน ละมีอุปสรรคใดต้องแก้ไขเพื่อให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเมินผล

เอกชัย กี่สุขพันธ์ กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าได้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ สำหรับกิจกรรมที่ต้อง

³⁵ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2546), 223.

³⁶ กิติมา ปริดีติลล, การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, 2532), 262.

³⁷ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, การประเมินโครงการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2537), 25.

³⁸ อุบล บรรหารสุภวาท, “การประเมินผลงานทางการศึกษา”, ใน การวางแผนและการจัดการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2527), 454.

ปฏิบัติมีดังนี้ ผลการปฏิบัติงานได้ตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน และสมควรที่จะมีการทบทวนแผน ปรับแผนหรือไม่³⁹

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า การประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ บางทีขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการวัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินแต่ละครั้งจะประกอบด้วย

- ผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่าง ๆ จากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ

- เกณฑ์การพิจารณา เพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการพิจารณา

- การตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลระหว่างการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด⁴⁰

จากที่กล่าวมา การประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริง และการกระทำ การประเมินการเรียนรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ มีความแตกต่างกันไปจากการวัดผลสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้ เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน

ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนของการจัดการเรียนร่วมตาม โครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หลักสูตร ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงหลักสูตร การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล รวมไปถึงการรายงานความก้าวหน้า การประสานความร่วมมือ การนิเทศ ติดตามผล ประเมินผล และการปรับปรุงงาน

4. ด้านเครื่องมือ (T: Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพ

³⁹ เอกชัย กี่สุขพันธ์, การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2538), 39.

⁴⁰ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2546), 166.

สูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ ว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐบาล

4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ เพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.2.1 การสรรหาแหล่งเงิน อาจได้มาจากงบประมาณจากต้นสังกัด

4.2.1.1 งบประมาณประจำปีของโรงเรียน จากสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.1.2 ชมรม มูลนิธิ สมาคม

4.2.1.3 องค์กรเอกชน

4.2.1.4 ชุมชน

4.2.1.5 ผู้ปกครอง

4.2.1.6 การจัดกิจกรรมหาทุน ควรจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง ให้

ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.2.2 การจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนต้องมีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีการจัดสรรงบประมาณ (เงินนอกงบประมาณ) ซึ่งจะได้จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุน หรือจากการหาทุนของโรงเรียนเอง

4.2.3 ระบบบัญชีและการตรวจสอบ โรงเรียนจะต้องมอบหมายให้อาจารย์ 1 คน เพื่อดูแลบัญชีรายรับรายจ่าย โดยคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมตรวจสอบทุก 1 เดือน และนำเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้าย

4.2.4 การวิเคราะห์งบประมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.4.1 วางแผนในการใช้จ่ายเงิน

4.2.4.2 วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินก่อนใช้จริง

4.2.4.3 นำไปใช้

4.2.4.4 วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินหลังการใช้จริง

4.2.4.5 ประเมินการใช้จ่ายจริง

4.3 ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการโรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและ ผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมเพื่อเสนอผู้บริหาร กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วมแทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คน แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประมาณ 5 - 7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ/ครูใหญ่หรือผู้ช่วยเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนพิการ ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้องและพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำ IEP และดำเนินการสอนตาม IEP โดยจัดทำ IEP สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.4 กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วม และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่นักเรียนทั่วไปต่อคน

4.5 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้นักพิการดำรงชีวิตอิสระ สามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่าง ๆ ออกมาได้ โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐานหรือระดับสูงก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ที่หน้าปัดมีตัวเลขและตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้นักที่เห็นเลือนรางเห็นได้ชัดเจนขึ้น

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวก และสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็ว

4.8 บริการ หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

4.9 ตำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือเสียง สำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนพิการ

4.11 ครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดินสอน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป นักวิชาชีพอื่น หมายถึง นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา นักตรวจวัดการได้ยิน และนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการให้บริการแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ⁴¹

⁴¹เบญญา ชลธารนนท์, คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (กรุงเทพมหานคร : เพทายการพิมพ์, 2546), 25-47.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งสู่ปราชญ์เด็กไทย ก้าวไกล ICT มีคุณธรรมนำความรู้ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. พัฒนาองค์กรทุกระดับ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล
2. พัฒนาคณาจารย์ผู้เรียนให้เป็นปราชญ์เด็กไทย สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา
4. พัฒนาคูครู บุคลากร และผู้เรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม
5. ยกระดับขีดความสามารถของครู บุคลากร และผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ยุทธศาสตร์

1. การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การขยายบริการทางการศึกษาและเพิ่มคุณภาพสถานศึกษาให้ทัดเทียมกัน

เป้าประสงค์

1. ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างเท่าเทียม ทัวถึง และมีคุณภาพ
2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และสถานศึกษาในสังกัดมีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคณาจารย์และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

กลยุทธ์ที่ 4 กระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาในสังกัด

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ภาคเอกชน และท้องถิ่นในการจัดการศึกษา⁴²

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2

สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 มีพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด มีพื้นที่ประมาณ 487.877 ตารางกิโลเมตร มีเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองนนทบุรี และกรุงเทพมหานคร ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม มีแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมที่สำคัญหลายแห่ง โดยเฉพาะริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและคลอง เช่น เกาะเกร็ด เป็นแหล่งเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรม พื้นบ้านชาวมอญตั้งอยู่ใกล้กับวัดปรมย์ยิกาวาส และสวนสมเด็จพระเจ้าภูมิพลอดุลยเดช อำเภอบางใหญ่ ตลาดน้ำอำเภอบางใหญ่ ตลาดน้ำอำเภอบางไทรน้อย ตั้งอยู่ริมคลองพระพิมลราชา อำเภอไทรน้อย ศูนย์สมุนไพรที่วัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ เป็นต้น

ที่ตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 จัดพื้นที่สำนักงานเป็น 2 แห่ง คือ

1. บางใหญ่ (สปอ.บางใหญ่เดิม ภายในบางใหญ่ชุด)

เบอร์โทรศัพท์ 0-2595-0531-4 Fax 0-2595-0531-4

- กลุ่มอำนวยการ
- กลุ่มนโยบายและแผน
- กลุ่มบริหารงานบุคคล
- กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน

2. ปากเกร็ด (สปอ.ปากเกร็ด เดิม)

เบอร์โทรศัพท์ และโทรสาร 0-2583-8318, 0-2583-5264, 0-2582-0263-4

- กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
- กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
- หน่วยตรวจสอบภายใน

⁴² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1, แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550 (นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1, 2550), 1-4.

วิสัยทัศน์

องค์กรทันสมัย จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่สถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติ

ยุทธศาสตร์

ยกระดับคุณภาพของผู้เรียนและบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานผู้สากล

เป้าประสงค์

ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับสิทธิโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้ทันสมัย โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูปการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ และส่งเสริมการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง⁴³

การจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัด ภาครัฐ จำนวน 97 แห่ง ภาคเอกชน จำนวน 57 แห่ง รวม 154 แห่ง และสถานศึกษาออกสังกัด จำนวน 3 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ คือ โรงเรียนเทศบาลวัดละหาร โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี และวิทยาลัยการอาชีพไทรน้อย⁴⁴

⁴³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550 (นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550), 6-8.

⁴⁴ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2550 (นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550), 3.

ตารางที่ 3 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน ครู และนักเรียน ในระบบโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทั้งใน และนอกสังกัด

หน่วยงาน	จำนวนนักเรียน						จำนวน			อัตราส่วน ครู : น.ร.
	ก่อนๆ	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวช.- ปวส.	รวม	ร.ร.	ห้อง เรียน	ครู	
สพฐ. (ในสังกัด)	6,519	24,653	14,614	6,374	-	52,160	97	1,554	1,975	26
เอกชน (ในสังกัด)	11,522	26,851	6,770	2,561	2,680	50,385	54	1,615	3,139	16
ร.ร. เทศบาล	241	1,321	319	-	-	1,881	1	45	85	22
วิทยาลัยการอาชีพไทรน้อย	-	-	-	-	793	793	1	35	41	19
โสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี	23	120	84	67	-	294	1	29	42	7
รวมทั้งหมด	18,305	52,945	21,787	9,003	3,473	105,513	154	3,278	5,282	20

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, แผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550 (นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550), 3.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยาลัย สิริจวัฒนา ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2 พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพสูงได้เท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย โรงเรียนแกนนำยังไม่มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านการเรียนร่วม และแผนงาน โครงการด้านการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ยังไม่มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ส่วนใหญ่ถือว่าได้มีการปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานของหน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดการเรียนร่วมและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเด็กพิเศษเรียนร่วม แต่การปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอย่างจริงจังยังมีน้อย

2. ด้านงบประมาณ โรงเรียนแกนนำขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น และงบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กพิเศษ การพัฒนาศักยภาพ ระดับความสามารถให้เด็กพิเศษช่วยเหลือตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่เป็นภาระแก่สังคม โรงเรียนแกนนำไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ จากหน่วยงานในท้องถิ่น

3. ด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แต่บางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนร่วม โรงเรียนแกนนำมีจำนวนบุคลากรการศึกษาพิเศษน้อย ขาดครูผู้สอนที่มีวุฒิโดยตรง บุคลากรภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ผู้ปกครองและชุมชน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

4. ด้านเครือข่าย โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ การประสานความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนแกนนำกับ โรงเรียนแกนนำ หรือระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย⁴⁵

ณรงค์ อัมพรภาค ได้ศึกษาคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธศาสตร์ เขต 1 และ 2 พบว่า

1. คุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับดี ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้

2. เปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ที่มีต่อคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียน และด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนเด็กเรียนร่วมและครูการศึกษาพิเศษ มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงาน มีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก⁴⁶

⁴⁵ วลัยทิพย์ สิริจวัฒนา, "สภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธศาสตร์ เขต 2" (ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2548), 69.

นพมาศ สุทธิวิรัช ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 พบว่า

1. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยรวม มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียนด้านสภาพแวดล้อม และด้านเครื่องมือ

2. ปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ด้านนักเรียน พบว่าการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป มีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าไม่มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่ามีปัญหาในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดทำแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล (IIP) และด้านเครื่องมือพบว่างบประมาณไม่เพียงพอ ในการจัดซื้อสื่อสำเร็จรูป ค่าจ้างครูพี่เลี้ยง ค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก และโครงการฝึกอาชีพ ครูไม่เพียงพอตามภาระงาน ขาดการทำวิจัยในชั้นเรียนและขาดการประสานงานกับหน่วยงานทางการแพทย์

3. ความต้องการในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ด้านนักเรียนพบว่าควรมีหน่วยงานในการสำรวจและคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียน ควรจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม ควมสนับสนุนงบประมาณ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยกันจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดทำแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล (IIP) ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีครูการศึกษาพิเศษช่วยสอนและแนะนำ และด้านเครื่องมือ ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น และมีระบบส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับหน่วยงานทางการแพทย์⁴⁷

⁴⁶ ณรงค์ อัมพรภาค, " การศึกษาคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 และ 2" (ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), 115-116.

⁴⁷ นพมาศ สุทธิวิรัช, " การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 66-68.

บรรจง อักษรสา ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ผลการศึกษาพบว่าสภาพการดำเนินงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปโดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และพบว่า สภาพปัญหาในการดำเนินงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปโดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก⁴⁸

บุษบา ตาไว ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการบริหารจัดการการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสุโขทัย พบว่า

ผลการศึกษาสภาพในการดำเนินงานการบริหารงานจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลการศึกษาปัญหา การบริหารงานจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท พบว่า สิ่งที่ปฏิบัติได้น้อยและเป็นปัญหาในแต่ละด้านได้แก่ ด้านนักเรียนคือ การจัดกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้เด็กทั่วไปเข้าใจและยอมรับเด็กพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อมคือ การปรับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยพิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของเด็กพิเศษแต่ละประเภท ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีเจตคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับพัฒนาเด็กพิเศษ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือ การปรับหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิเศษ ด้านเครื่องมือ คือขาดการจัดซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเด็กพิเศษ และการจัดครูการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญให้บริการเพื่อช่วยสนับสนุนการศึกษาของเด็กพิเศษ

ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท ด้านผู้เรียนควรจัดให้มีอายุยังน้อยและจัดทันทีเมื่อพบเด็กพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรจัดสภาพโรงเรียนให้มีห้องสอนเสริมวิชาการ สำหรับบริการผู้เกี่ยวข้อง ด้านสภาพแวดล้อมด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู ต้องมีความรู้และประสบการณ์ มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนควรปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความแตกต่างของ

⁴⁸ บรรจง อักษรสา, "สภาพการดำเนินงานและปัญหาการจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5" (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550), 122-123.

เด็กพิเศษเป็นรายบุคคล ด้านเครื่องมือ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรมีบุคลากรการศึกษาพิเศษ และนักวิชาชีพเข้ามาช่วยเหลือในการจัดการเรียนร่วม⁴⁹

ทนันชัย อินทนาชัย ได้ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. สภาพของเด็กพิการที่เรียนร่วมกับเด็กปกติส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

2. ความต้องการทางการศึกษาของเด็กพิการ ต้องการเรียนในโรงเรียนแบบเรียนร่วม โดยให้มีการส่งเสริมทางด้านทุนการศึกษา การสอนซ่อมเสริม การมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ การกีฬา และส่งเสริมการเรียนวิชาชีพและสถานที่ทำงาน

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ พบว่าด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กพิการ สาเหตุเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณและความไม่เข้าใจในการดัดแปลงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากรไม่มีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ และบุคลากรขาดทักษะความรู้การสอนเด็กพิการ ด้านวิชาการ โรงเรียนใช้หลักสูตรปกติสอนเด็กพิการ และจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเรียนการสอนโรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้และประเมิณผล โรงเรียนไม่ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและไม่มีเครื่องมือการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และไม่มีเครื่องมือประเมินเด็กพิการแต่ได้ใช้แบบประเมินผลแบบเด็กปกติ⁵⁰

วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์ ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษารูปแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. ปัญหาด้านอาคารสถานที่ คือสภาพอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เหมาะสมไม่เอื้อต่อการเรียนร่วม โดยเฉพาะนักเรียนที่พิการ สภาพห้องเรียนก็ยังไม่มีความเหมาะสม แนวทาง

⁴⁹ บุษบา ตาไว, "การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการบริหารจัดการการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสุโขทัย" (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2550), 91-93.

⁵⁰ ทนันชัย อินทนาชัย, "การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก" (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2542), บทคัดย่อ.

พัฒนาคือ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้แก่บุคลากร เพื่อก่อสร้างและปรับปรุงสภาพอาคารให้เอื้อต่อการเรียนร่วมและจัดให้มีห้องพิเศษเพื่อการเรียนร่วม

2. ปัญหาในด้านบุคลากร คือ ครูส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิหรือไม่ผ่านการอบรมด้านการศึกษาพิเศษ จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนร่วม ครูย้ายบ่อย ขาดแคลนอัตรากำลังครูผู้บริหาร โรงเรียนไม่ได้นิเทศติดตามผลในชั้นเรียนร่วมอย่างจริงจัง แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนร่วม มีการนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

3. ปัญหาด้านนักเรียน คือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่สนใจการเรียน อาย ไม่กล้าแสดงออก ไม่ยอมร่วมกิจกรรม ไม่อยากเรียน มีปัญหาด้านสุขภาพและความพิการของร่างกาย แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการเตรียมนักเรียนและได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้กำลังใจ จัดหาเพื่อนช่วยเหลือ จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน จัดทุนการศึกษาและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้

4. ปัญหาด้านผู้ปกครอง คือยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านเรียนร่วม ไม่มั่นใจว่าบุตรหลานจะเรียนได้ กลัวจะถูกเพื่อนรังเกียจและรังแก ฐานะยากจนจะต้องออกไปหารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงมอบภาระการดูแลให้โรงเรียน แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการเตรียมผู้ปกครองเชิญมาประชุมชี้แจง เข้าเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. ปัญหาด้านแผนการสอนและโครงการสอน คือ ครูไม่เข้าใจการจัดทำแผนการสอนและโครงการสอน ครูมีภาระงานมากและเห็นว่าการจัดทำแผนการสอนและโครงการสอนเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น แนวทางการพัฒนาคือ ควรจัดการอบรม ประชุมชี้แจง จัดหาเอกสารให้แก่ครูศึกษาจนปฏิบัติได้จริง นิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ และควรลดภาระงานพิเศษของครูนอกเหนือจากการเรียนการสอนให้น้อยลง

6. ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาพิเศษ ครูจะใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ผ่านเกณฑ์ และครูไม่ค่อยให้ความสนใจนักเรียนที่เรียนช้า แนวทางการพัฒนาคือ ควรให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาพิเศษโดยตรง ควรนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู และควรจัดสร้างเครื่องมือมาตรฐานการวัดและประเมินผลด้านการศึกษาพิเศษเป็นการเฉพาะให้แก่ครู⁵¹

⁵¹วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์, "ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

กมล ดาระสุวรรณ ได้ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เรียนร่วมในจังหวัดลำปาง พบว่า

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปางดำเนินงานตามกระบวนการบริหารโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิการเรียนร่วมมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัญหาในการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ขาดงบประมาณและปัจจัยในการดำเนินงาน ครูผู้สอนเด็กพิการขาดความรู้ความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กพิการและครูผู้สอนเด็กพิการได้รับการส่งเสริมให้รางวัลและการเสริมแรงน้อย⁵²

สุวารินทร์ ถิ่นทวี ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในภาพรวมเห็นว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมเห็นว่า มีความพร้อมและความเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน
3. ด้านกระบวนการของโครงการเพื่อประเมินการดำเนินงานตามภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมเห็นว่า การปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าการประเมิน ส่วนการประเมินการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมฯ ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมเห็นว่า การปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองกรรมการศึกษาและนักเรียน เห็นว่าการ

นครรราชสีมา" (ปริญญาณีพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏนครรราชสีมา, 2545), 208-211.

⁵²กมล ดาระสุวรรณ, "กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง" (ปริญญาณีพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545), 52.

ปฏิบัติงานทุกรายการอยู่ในระดับมาก สูงกว่าเกณฑ์การประเมินปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

4. ด้านผลผลิตของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผลการดำเนินงานทุกรายการอยู่ในระดับมาก สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน⁵³

ภัทรวีภา อุทาวงศ์ ได้ศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่า

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการสนับสนุนต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. เปรียบเทียบความพร้อมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จำแนกตามตัวแปร พบว่า ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษาสูงสุด และด้านสถานภาพ/ตำแหน่งในปัจจุบัน มีความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านเพศ ด้านวุฒิทางการศึกษาและด้านประสบการณ์การทำงานด้านการเรียนร่วม มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน

5. เปรียบเทียบความต้องการสนับสนุนของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จำแนกตามตัวแปร พบว่า ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษาสูงสุด ด้านสถานภาพ/ตำแหน่งในปัจจุบัน ด้านวุฒิทางการศึกษา และด้านประสบการณ์การทำงานด้านการเรียนร่วม มีความต้องการสนับสนุนไม่แตกต่างกัน

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จำแนกตามตัวแปร พบว่า ด้านเพศ ด้านอายุ ด้าน

⁵³ สุวารินทร์ ถิ่นทวี, "การประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี" (ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549), 104-105.

ระดับการศึกษาสูงสุด ด้านสถานภาพ/ตำแหน่งในปัจจุบัน ด้านวุฒิทางการศึกษา และด้านประสบการณ์การทำงานด้านการเรียนร่วม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน⁵⁴

งานวิจัยต่างประเทศ

อีโกลส์ (Echols) ได้ศึกษาวิจัย วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กปัญญาอ่อนในการศึกษาปกติจากโรงเรียนในรัฐเท็กซัส พบว่า ครูที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนไม่ต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า มีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปัญญาอ่อนมาก่อนมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างจากครูที่ไม่มีประสบการณ์⁵⁵

ไมซ์ (Mize) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารโครงการสำหรับเด็กพิการในรัฐเซาท์แคโรไลนา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบ่งชี้ทักษะที่ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีในการที่จะบริหารโครงการสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วม ที่ทางรัฐต้องจัดขึ้นตามข้อกำหนดทางกฎหมาย พบว่า กลุ่มทักษะที่มีการระบุถึงมากที่สุดคือกลุ่มทักษะการประชุม จัดทำเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล และการจัดเข้าเรียนหรือรับบริการ และกลุ่มทักษะที่มีการระบุถึงน้อยที่สุดคือกลุ่มทักษะในหัวข้อความสัมพันธ์ในโรงเรียนและชุมชน⁵⁶

มุลลินิกซ์ (Mullinix) ได้ศึกษาทัศนคติของครูใหญ่ ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วม พบว่า ครูใหญ่ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีทัศนคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่

⁵⁴ ภัทรวีภา อุทาวงศ์, "การศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม" (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา พิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), บทคัดย่อ.

⁵⁵ I.J, Echols. "An Analysis of Elementary Teachers' Opinions Toward Mainstreaming Moderately to Severely Mentally Retarded Children in Regular Education in Some Selected Schools in Texas", *Dissertation Abstracts International* (1992) : 254.

⁵⁶ Mize Jean Clark. "A Study of Skills Needed by South Carolina Principals to Administer Programs for Child Handicapped Students" Carolina : University of South Carolina, 1984.

ครูใหญ่ที่มีความเป็นผู้นำแบบผูกขาดระบบอำนาจ มีทัศนคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วม ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ⁵⁷

เบลเดอร์ วิลเลียม (Bender William) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีต่อการเรียนร่วมในชั้นเรียนในรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่พอใจในโครงการเรียนร่วมที่จัดให้ ซึ่งเป็นโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ แต่ยังมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งซึ่งจำนวนน้อยไม่พอใจกับการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา (Full integration) และต้องการให้บุตรธิดาของตนเองเรียนในชั้นพิเศษ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ผู้วิจัยพบอีกว่าทัศนคติต่อการเรียนร่วมมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง⁵⁸

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนเรียนร่วม จะเห็นได้ว่า การนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาเข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสปรับตัว สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติได้ ซึ่งการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องคำนึงถึงความสามารถและลักษณะ

⁵⁷Mullinix J. Barbara, "The Relationship between Principle Style and Attitude forward Mainstreaming of Handicapped Children as Perceived by Teachers," *Dissertation Abstracts International* 54,64 (September 1994) : 435.

⁵⁸William N. Bender, "Teaching Students with Mild Disabilities," *Needham Heights* (M.A. : Allyn & Bacon, 1996), 178.

ความบกพร่องของเด็ก เพื่อการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ในการบริหารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ดั่งนั้น ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญ ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการบริหารจัดการเรียนร่วม การจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จึงได้นำโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน ซึ่งเบญจา ชลธารันนท์ ได้ให้ไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านนักเรียน
2. ด้านสภาพแวดล้อม
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และเพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 แห่ง เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการ โรงเรียน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี รวมทั้งสิ้น 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนของการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการศึกษาข้อมูล สถิติ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากตำรา เอกสารทางวิชาการ วารสาร เว็บไซต์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงร่างงานวิจัย เสนอขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติที่เป็นแบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2547 ของ เบญจา ชลธารันนท์ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

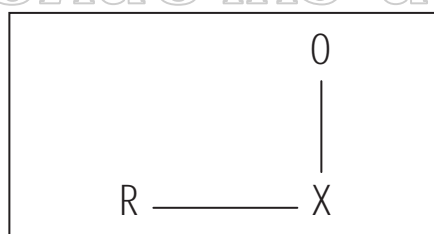
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนของการจัดทำรายงานผลการวิจัย นำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอ อนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยใน ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one - shot , non experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

R	หมายถึง	ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 23 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางประมาณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)¹ จากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 23 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 19 โรงเรียน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนละ 3 คน รวมโรงเรียนละ 6 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน ดังแสดงในรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนประชากร

เขตพื้นที่	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			
	จำนวนโรงเรียน		จำนวนโรงเรียน	ผู้อำนวยการ (โรงเรียนละ 1 คน)	รองผู้อำนวยการ (โรงเรียนละ 2 คน)	ครูผู้สอน (โรงเรียนละ 3 คน)
นนทบุรี เขต 1	10	8	8	16	24	48
นนทบุรี เขต 2	13	11	11	22	33	66
รวม	23	19	19	38	57	114

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา และประสบการณ์
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติซึ่งประกอบด้วย

¹ Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540), 303.

2.1 นักเรียน (S: Students) หมายถึง นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง และนักเรียนทั่วไป ที่อยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม

2.2 สภาพแวดล้อม (E: Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ ของนักเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ใน สภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป นักการ ภารโรง พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคม สงเคราะห์ เป็นต้น

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่ง รวมถึง การใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็น เฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัด ประเมินผลและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดการเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน

2.4 เครื่องมือ (T: Tools) หมายถึง นโยบาย ขอบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในการสื่อสาร การ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สื่อ (อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์อักษรเบรลล์และหนังสือ เสียงสำหรับนักเรียนตาบอด หนังสือตัวพิมพ์ใหญ่ สำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนราง บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนออทิสติก) บริการ (บริการสอนเสริม คือ การสอนทักษะที่ คนพิการแต่ละบุคคล มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น การสอนเขียนและอ่านอักษรเบรลล์ การ สอนภาษามือ การฝึกพูด รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ) ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัดสำหรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การควบคุมดูแลอาหารสำหรับนักเรียนที่เป็น โรคเบาหวานในเด็ก การแก้ไขการพูดและภาษา สำหรับนักเรียนออทิสติก เป็นต้น)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่ง อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามและสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อแยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนักเรียน ข้อ 1.1 – 1.11 รวม 11 ข้อ
2. ด้านสภาพแวดล้อม ข้อ 2.1 – 2.13 รวม 13 ข้อ
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อ 3.1 – 3.11 รวม 11 ข้อ
4. ด้านเครื่องมือ ข้อ 4.1 – 4.15 รวม 15 ข้อ

ทั้งนี้แบบสอบถามที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

โดยผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของแต่ละระดับเป็นดังนี้

ระดับ 3 หมายถึง การบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมาก	มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน
ระดับ 2 หมายถึง การบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน
ระดับ 1 หมายถึง การบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับน้อย	มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

การพิจารณาขอบเขตค่าน้ำหนักของค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามในตอนี่ 2 ใช้แปรความหมายของข้อมูล กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสต์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00	หมายถึง	การบริหาร โรงเรียนตามโครงสร้างชี้ท
อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	การบริหาร โรงเรียนตามโครงสร้างชี้ท
อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	การบริหาร โรงเรียนตามโครงสร้างชี้ท
อยู่ในระดับน้อย

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ โดยผู้สนทนาประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนละ 3 คน รวมโรงเรียนละ 6 คน จากโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจำนวน 1 โรงเรียน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ขั้นที่ 2 นำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว มาสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) และหาคุณภาพรายข้อโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha - coefficient$)² ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.924

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

²Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 3rd ed. (New York : Harper & Row Publishers, 1974), 160 – 161.

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 และเขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมตารางในการนัดวันเวลาในการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยขอให้แต่ละสถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ
5. ศึกษาแนวทางการพัฒนาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณาแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. นำแบบสอบถามมาตรวจ รวบรวมคะแนน
3. ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณค่าสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้ การวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ

1. ระดับการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี 2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี โดยใช้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 โรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) แต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนละ 2 คน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนละ 3 คน รวมโรงเรียนละ 6 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการวิจัย เรื่อง “การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ” ผู้วิจัยได้ส่งเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามไปยังผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 114 ฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 96 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.21 นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และเสนอผลการวิเคราะห์โดยจำแนกเป็น 3 ตอน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน และครูผู้สอน จำนวน 48 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการจัดการเรียนร่วม มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 5 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1	ตำแหน่ง		
	ผู้อำนวยการโรงเรียน	16	16.67
	รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนครูผู้สอน	32	33.33
	ครูผู้สอน	48	50.00
	รวม	96	100.00

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
2	อายุ		
	ต่ำกว่า 30 ปี	3	3.12
	31 - 40 ปี	52	54.18
	41 - 50 ปี	38	39.58
	51 - 60 ปี	3	3.12
	รวม	96	100.00
3	อายุราชการ		
	1 - 5 ปี	4	4.17
	6 - 10 ปี	47	48.96
	11 - 15 ปี	42	43.75
	15 ปีขึ้นไป	3	3.12
	รวม	96	100.00
4	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	2.08
	ปริญญาตรี	44	45.84
	สูงกว่าปริญญาตรี	50	52.08
	รวม	96	100.00
5	ประสบการณ์ของท่านในการจัดการเรียนร่วม		
	1 - 5 ปี	34	35.42
	6 - 10 ปี	38	39.58
	11 - 15 ปี	13	13.54
	15 ปีขึ้นไป	7	7.29
	ไม่เคยสอน	4	4.17
	รวม	96	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งสายบริหารและการสอนเท่ากัน โดยจำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และครูผู้สอนจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 54.18 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี น้อยที่สุด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 3.12 อายุราชการส่วนใหญ่มีอายุราชการ 6 - 10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 48.96 และอายุราชการ 15 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.12 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 52.08 และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.08 สำหรับประสบการณ์ในการจัดการเรียนร่วม ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 39.58 และไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนร่วมมีน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน

โรงเรียนปกติ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ

(n = 16)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชี้	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านนักเรียน (Student)	2.40	.87	ปานกลาง
2. ด้านสภาพแวดล้อม (Environments)	2.46	.94	ปานกลาง
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)	2.42	.73	ปานกลาง
4. ด้านเครื่องมือ (Tools)	2.41	.73	ปานกลาง
โดยภาพรวม	2.42	.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างชี้ตามแบบสอบถามของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.42$, S.D = .74) เมื่อแยกตามมาตรฐานพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกมาตรฐาน โดยสามารถลำดับค่าเฉลี่ยจากมากหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 2.46$, S.D = .94) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 2.42$, S.D = .73) ด้านเครื่องมือ ($\bar{x} = 2.41$, S.D = .73) และด้านนักเรียน ($\bar{x} = 2.30$, S.D = .87)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม เท่ากับ .74 เป็นค่า S.D. ต่ำ ไม่มีการกระจายมาก แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมและรายย่อย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ในด้านนักเรียน (Student)

(n = 16)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชี้ท ด้านนักเรียน (Student)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านวิชาการ	2.42	.88	ปานกลาง
2.	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านร่างกาย	2.50	.98	มาก
3.	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านอารมณ์สังคม	2.48	.94	ปานกลาง
4.	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านการช่วยเหลือตนเอง ในกิจวัตรประจำวัน	2.35	.82	ปานกลาง
5.	โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษก่อน เปิดเทอม	2.41	.88	ปานกลาง
6.	โรงเรียนมีการกระจายนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปตามห้องเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามความบกพร่องของแต่ละบุคคล	2.29	.79	ปานกลาง
7.	โรงเรียนมีการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ สามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี	2.48	.94	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท ด้านนักเรียน (Student)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
8.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	2.41	.88	ปานกลาง
9.	โรงเรียนจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับนักเรียนทั่วไปเพื่อเข้าใจสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2.37	.83	ปานกลาง
10.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาบรรยายให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ หรือสิ่งอื่น ๆ	2.37	.83	ปานกลาง
11.	โรงเรียนมีการจัดนิทรรศการ คู่มือ และสื่อที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	2.33	.80	ปานกลาง
ด้านนักเรียน (Student) โดยภาพรวม		2.40	.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 ด้านนักเรียน (Student) โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านร่างกาย ($\bar{x} = 2.50$, S.D = .98) โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านอารมณ์สังคม และโรงเรียนมีการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ สามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี ($\bar{x} = 2.48$, S.D = .94) โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษก่อน เปิดเทอม ($\bar{x} = 2.41$, S.D = .88) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 2.41$, S.D = .88) โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านวิชาการ ($\bar{x} = 2.42$, S.D = .88) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไป เข้าใจและยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาบรรยายให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ หรือสิ่งอื่น ๆ

และโรงเรียนจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับนักเรียนทั่วไปเพื่อเข้าใจสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.37, S.D = .83$) โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ($\bar{x} = 2.35, S.D = .82$) โรงเรียนมีการจัดนิทรรศการ คู่มือ และสื่อที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.33, S.D = .80$) โรงเรียนมีการกระจายนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปตามห้องเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามความบกพร่องของแต่ละบุคคล ($\bar{x} = 2.29, S.D = .79$)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในด้านนักเรียน (Student) โดยภาพรวมเท่ากับ .87 เป็นค่า S.D. ต่ำ ไม่มีการกระจายมาก แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมและรายย่อย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ในด้านสภาพแวดล้อม (Environments)

(n = 16)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างสี่ท ด้านสภาพแวดล้อม (Environments)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.	โรงเรียนจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ	2.59	1.02	มาก
2.	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น ทางเชื่อมอาคาร ทางลาด ทางเดิน ทางข้าม ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท	2.41	.94	ปานกลาง
3.	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	2.33	.86	ปานกลาง
4.	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ประตู หน้าต่าง บันได ลิฟท์ ห้องน้ำ พื้น แสงสว่าง ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท	2.52	.96	มาก
5.	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	2.42	.95	ปานกลาง
6.	ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วม	2.27	.82	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างชีวิต ด้านสภาพแวดล้อม (Environments)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
7.	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน	2.65	1.04	มาก
8.	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และหน้าที่ จัดสรรงบประมาณของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียน	2.49	.96	ปานกลาง
9.	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน อย่างชัดเจน	2.38	.87	ปานกลาง
10.	โรงเรียนมีการจัดประชุมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อชี้แจง โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม	2.49	.96	ปานกลาง
11.	โรงเรียนสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ บุคลากร รับรู้และร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลอย่างถูกวิธี	2.50	.97	มาก
12.	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เรื่องการจัดการ เรียนร่วม โดยจัดทำป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับ ป้ายนิเทศ ฯลฯ	2.48	.96	ปานกลาง
13.	ครูการศึกษาพิเศษมีการปรึกษากับคุณครูผู้สอน นักเรียนปกติและทำงานร่วมกันเป็นทีม	2.48	.94	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อม (Environments) โดยภาพรวม		2.46	.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 ด้านสภาพแวดล้อม (Environments) โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ($\bar{x} = 2.65$, S.D = 1.04) โรงเรียนจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ ($\bar{x} = 2.59$, S.D = 1.02) โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ประตู หน้าต่างบันได ลิฟท์ ห้องน้ำ ฟัน แสงสว่าง ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ($\bar{x} = 2.52$, S.D = .96) โรงเรียนสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากร รับรู้และร่วมมือกันช่วยเหลือดูแล

อย่างถูกวิธี ($\bar{x} = 2.50$, S.D = .97) โรงเรียนมีการจัดประชุมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อชี้แจงโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ($\bar{x} = 2.49$, S.D = .96) โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และหน้าที่จัดสรรงบประมาณของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน ($\bar{x} = 2.49$, S.D = .96) โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เรื่องการจัดการเรียนร่วม โดยจัดทำป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับ ป้ายนิเทศ ฯลฯ ($\bar{x} = 2.48$, S.D = .96) ครูการศึกษาพิเศษมีการปรึกษากับคุณครูผู้สอนนักเรียนปกติและทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{x} = 2.48$, S.D = .94) โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ($\bar{x} = 2.42$, S.D = .95) โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น ทางเชื่อมอาคาร ทางลาด ทางเดิน ทางข้าม ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ($\bar{x} = 2.41$, S.D = .94) โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 2.38$, S.D = .87) โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ($\bar{x} = 2.33$, S.D = .86) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วม ($\bar{x} = 2.27$, S.D = .82)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในด้านสภาพแวดล้อม (Environments) โดยภาพรวมเท่ากับ .94 เป็นค่า S.D. ต่ำ ไม่มีการกระจายมาก แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมและรายย่อย

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)
(n = 16)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชี้ท ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.	โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นบางวิชา	2.42	.70	ปานกลาง
2.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2.46	.80	ปานกลาง
3.	ครูมีการจัดทำ พร้อมทั้งนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินความก้าวหน้า	2.53	.79	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
4.	ครูมีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)	2.44	.72	ปานกลาง
5.	ครูมีการนำวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเพื่อคัดแยก วางแผนการสอน ประเมินความก้าวหน้า และส่งต่อนักเรียน	2.48	.80	ปานกลาง
6.	ครูมีการนำเทคนิคการสอน เช่น การวิเคราะห์งานระบบเพื่อนช่วยสอน เพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ มาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2.42	.74	ปานกลาง
7.	ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	2.34	.67	ปานกลาง
8.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน	2.24	.65	ปานกลาง
9.	โรงเรียนมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR)	2.51	.77	มาก
10.	โรงเรียนมีการจัดทำแผน/ปฏิทินรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนอย่างชัดเจน	2.50	.75	มาก
11.	โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม โดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2.32	.66	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) โดยภาพรวม		2.42	.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูมีการจัดทำ พร้อมทั้งนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินความก้าวหน้า ($\bar{x} = 2.53$, S.D. = .79) โรงเรียนมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ($\bar{x} = 2.51$, S.D. = .77) โรงเรียนมีการจัดทำแผน/ปฏิทินรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 2.50$, S.D. = .75) ครูมีการนำวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเพื่อ

คัดแยก วางแผนการสอน ประเมินความก้าวหน้า และส่งต่อนักเรียน ($\bar{x} = 2.48, S.D = 80$) โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.46, S.D = 80$) ครูมีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ($\bar{x} = 2.44, S.D = .72$) ครูมีการนำเทคนิคการสอน เช่น การวิเคราะห์งาน ระบบเพื่อนช่วยสอน เพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ มาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.42, S.D = .74$) โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นบางวิชา ($\bar{x} = 2.42, S.D = .70$) ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ($\bar{x} = 2.34, S.D = .67$) โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.32, S.D = .66$) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน ($\bar{x} = 2.24, S.D = .65$)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) โดยภาพรวมเท่ากับ .73 เป็นค่า S.D. ต่ำ ไม่มีการกระจายมาก แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมและรายย่อย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ในด้านเครื่องมือ (Tools)

(n = 16)

สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท ด้านเครื่องมือ (Tools)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.	โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม	2.25	.64	ปานกลาง
2.	โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เพียงพอและมีคุณภาพ	2.43	.67	ปานกลาง
3.	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ	2.32	.65	ปานกลาง
4.	โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วม	2.43	.82	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

สภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตาม โครงสร้างซีท ด้านเครื่องมือ (Tools)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
5.	โรงเรียนมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงิน จัดทำ ระบบบัญชีและการตรวจสอบ	2.35	.76	ปานกลาง
6.	โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน อย่างน้อย 1 คน	2.55	1.08	มาก
7.	โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะ บุคคล (IEP) ประมาณ 5-7 คน ต่อนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ 1 คน	2.39	.79	ปานกลาง
8.	โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ บุคลากร สื่อ ฯลฯ ของโครงการจัดการ เรียนร่วมถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	2.38	.79	ปานกลาง
9.	โรงเรียนมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน	2.34	.75	ปานกลาง
10.	โรงเรียนมีการจัดหา จัดทำสื่อทางการศึกษา หรือ เครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิด การเรียนรู้ เกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น	2.52	1.02	มาก
11.	โรงเรียนมีการจัดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการ เรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทต่าง ๆ	2.30	.69	ปานกลาง
12.	โรงเรียนมีการจัดทำตำรา เอกสาร สื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มี ปัญหาทางการเรียนรู้	2.40	.72	ปานกลาง
13.	โรงเรียนสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2.49	.78	ปานกลาง
14.	โรงเรียนมีการพัฒนาครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ การอบรม ศึกษาดูงานด้านการศึกษาพิเศษอย่าง ต่อเนื่อง	2.55	1.08	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

สภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตาม โครงสร้างซีท ด้านเครื่องมือ (Tools)		\bar{x}	S.D.	ระดับ
15.	โรงเรียนจัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด	2.46	.75	ปานกลาง
ด้านเครื่องมือ (Tools) โดยภาพรวม		2.41	.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 ด้านเครื่องมือ (Tools) โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นคณะกรรมการโรงเรียน อย่างน้อย 1 คน และโรงเรียนมีการพัฒนาครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การอบรม ศึกษาดูงานด้านการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 2.55$, S.D = 1.08) โรงเรียนมีการจัดหา จัดทำสื่อทางการศึกษา หรือเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น ($\bar{x} = 2.52$, S.D = 1.02) โรงเรียนสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{x} = 2.49$, S.D = .78) โรงเรียนจัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ($\bar{x} = 2.46$, S.D = .75) โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วม ($\bar{x} = 2.43$, S.D = .82) โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เพียงพอและมีคุณภาพ ($\bar{x} = 2.43$, S.D = .67) โรงเรียนมีการจัดทำตำรา เอกสาร สื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ($\bar{x} = 2.40$, S.D = .72) โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ประมาณ 5-7 คน ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คน ($\bar{x} = 2.39$, S.D = .79) โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ บุคลากร สื่อ ฯลฯ ของโครงการจัดการเรียนร่วมถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ($\bar{x} = 2.38$, S.D = .79) โรงเรียนมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงิน จัดทำระบบบัญชีและการตรวจสอบ ($\bar{x} = 2.35$, S.D = .76) โรงเรียนมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 2.34$, S.D = .75) โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนองค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ ($\bar{x} = 2.32$, S.D = .65) โรงเรียนมีการจัดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ประเภทต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.30$, S.D. = .69) โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม($\bar{x} = 2.25$, S.D. = .64)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในด้านเครื่องมือ (Tools) โดยภาพรวมเท่ากับ .73 เป็นค่า S.D. ต่ำ ไม่มีการกระจายมาก แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมและรายย่อย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับ เด็กพิการในโรงเรียนปกติ

โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สรุปแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ดังนี้

ด้านนักเรียน

1. กิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย

1.1 โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับ สภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษก่อนเปิดเทอม

1.2 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิด การเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับนักเรียนทั่วไปเพื่อเข้าใจสภาพของ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2. แนวทางการพัฒนา

2.1 การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ โดยทางโรงเรียน ร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน เตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.2 มีการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม

2.3 การจัดกิจกรรมสร้างเจตคติให้กับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชน โดยการแสดง บทบาทสมมติเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ

ด้านสภาพแวดล้อม

1. กิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย

1.1 โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

1.2 โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วม

2. แนวทางการพัฒนา

2.1 ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ

2.2 การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน เพื่อให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

1. กิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย

1.1 ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.2 โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.3 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน

2. แนวทางการพัฒนา

2.1 ควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดให้มีครูที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 ปรับหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านเครื่องมือ

1. กิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย

1.1 โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ

1.2 โรงเรียนมีการจัดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทต่าง ๆ

1.3 โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม

2. แนวทางการพัฒนา

2.1 ติดต่อประสานงานและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท

2.3 การกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อมุ่งศึกษาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อทราบการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี และประการที่ 2 เพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี การ วิจัยครั้งนี้ใช้ขอบเขตการวิจัยตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนละ 3 คน รวมโรงเรียนละ 6 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน โรงเรียนปกติ โดย ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการ เรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน โรงเรียนปกติแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ และด้านนักเรียน
2. แนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน โรงเรียนปกติ พบว่า ด้านนักเรียน มีกิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย ได้แก่ โรงเรียนมีการเตรียมความ พร้อมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษา พิเศษก่อนเปิดเทอม โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ โรงเรียนจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับนักเรียนทั่วไปเพื่อเข้าใจสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ โดยทางโรงเรียนร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน เตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม และการจัดกิจกรรมสร้างเจตคติให้กับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชน โดยการแสดงบทบาทสมมติเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ด้านสภาพแวดล้อม มีกิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย ได้แก่ โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วม ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา โดยควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ และจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้อง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีกิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย ได้แก่ ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา โดยควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดให้มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ มีกิจกรรมที่ยังปฏิบัติได้น้อย ได้แก่ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ โรงเรียนมีการจัดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทต่าง ๆ และ โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา โดยติดต่อประสานงานและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนักวิชาชีพในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มี

ความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท และการกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 มีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติให้มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ พบว่า การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ และด้านนักเรียน

1.1 ผลที่ได้จากการวิจัย ด้านนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ในเรื่องนักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อมในด้าน การยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ครูทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนในชั้นเรียนได้รู้และเข้าใจ มีการสอนทักษะการช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ การปฏิบัติต่อเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการเตรียมความพร้อมตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเฉพาะบุคคล จากผลการศึกษาดำเนินงานด้านนักเรียน พบว่ามีการดำเนินงานในระดับต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานด้านอื่นๆ ซึ่งการดำเนินงานด้านนักเรียนถือเป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมทั้งระบบ เนื่องจากนักเรียนถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ ดังนั้นสิ่งที่โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและศูนย์การศึกษาพิเศษ จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน คือ การประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิตในด้านนักเรียน โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป ดังที่นพมาศ สุทธิวิรัช ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิตด้านนักเรียน พบว่า การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป มีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง ความต้องการในการบริหารจัดการ

เรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ด้านนักเรียน พบว่า ควรมีหน่วยงานในการสำรวจและคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียน ควรจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.2 ผลที่ได้จากการวิจัย ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง มีการดำเนินงานระดับมากในเรื่อง โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามแผนการจัดการเรียนร่วมและการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เพียงพอและมีคุณภาพ ขณะเดียวกันก็มีการปรับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน จัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไป โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ประตู หน้าต่างบานไค ลิฟท์ ห้องน้ำ พื้น แสงสว่าง ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท จัดห้องเรียนให้มีการถ่ายเทของอากาศ แสงสว่างเพียงพอ และไม่มีเสียงรบกวนในขณะเรียน และการประสานงานผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานพยาบาล เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาพิเศษร่วมกันสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมให้แก่คณะครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียนอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอย่างเคร่งครัด แต่ยังไม่สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์ ที่พบว่า ปัญหาด้านอาคารสถานที่คือสภาพอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เหมาะสม ไม่เอื้อต่อการเรียนร่วมโดยเฉพาะนักเรียนที่พิการ สภาพห้องเรียนก็ยังไม่มีความเหมาะสม แนวทางพัฒนาคือ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้แก่บุคลากร เพื่อก่อสร้างและปรับปรุงสภาพอาคารให้เอื้อต่อการเรียนร่วมและจัดให้มีห้องพิเศษเพื่อการเรียนร่วม

1.3 ผลที่ได้จากการวิจัย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง มีการดำเนินงานระดับมากในเรื่อง ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) และจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการดำเนินการตรวจสอบเด็กโดยวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรส่งเสริมครูหรือบุคลากรเข้าอบรมสัมมนาในเรื่องการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและให้ครูประจำชั้นหรือครูเสริมวิชาการมีการประเมินนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ผู้ปกครองทราบทุกเดือนหรือทุกภาคเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ควรมีการวางแผนทำปฏิทินการนิเทศ และเข้านิเทศตามที่ได้กำหนดไว้ มีการวางแผนการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และนำเสนออย่างชัดเจน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ยังพบว่า สิ่งที่ยังเป็นปัญหาคือการจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการสอนเสริมอย่างเพียงพอและเหมาะสม การจัดการเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการให้ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษมีการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญบา ดาโว ซึ่งได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการบริหารจัดการการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสุโขทัย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือ การปรับหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิเศษ แนวทางแก้ไข โรงเรียนควรปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความแตกต่างของเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล

1.4 ผลที่ได้จากการวิจัย ด้านเครื่องมือ พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง มีการดำเนินงานระดับมากในเรื่อง โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน มีการจัดสื่อสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทและแต่ละระดับ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล มีการจัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งครูจำนวนมากยังมีความต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในการสอนเด็กพิเศษ และจากการศึกษาพบว่า ด้านที่ยังปฏิบัติได้น้อย คือ การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมยังไม่มีกำหนดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมน้อย หลายโรงเรียนขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น โรงพยาบาล แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักแก้ไขการพูด นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัด ผู้นำชุมชนให้ความช่วยเหลือน้อยในการให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวลัยทิพย์ สิริจงวัฒนา ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย โรงเรียนแกนนำยังไม่มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านการเรียนร่วม และแผนงาน โครงการด้านการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ยังไม่มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ส่วนใหญ่ถือว่าได้มีการปฏิบัติตามนโยบาย และแผนงานของหน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดการเรียนร่วมและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเด็กพิเศษเรียนร่วม แต่การปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอย่างจริงจังยังมีน้อย

2. ด้านงบประมาณ โรงเรียนแกนนำขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น และงบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กพิเศษ การพัฒนาศักยภาพ ระดับความสามารถให้เด็กพิเศษช่วยเหลือตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่เป็นภาระแก่สังคม โรงเรียนแกนนำไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ จากหน่วยงานในท้องถิ่น

3. ด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แต่บางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนร่วม โรงเรียนแกนนำมีจำนวนบุคลากรการศึกษาพิเศษน้อย ขาดครูผู้สอนที่มีวุฒิโดยตรง บุคลากรภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ผู้ปกครองและชุมชน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

4. ด้านเครือข่าย โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ การประสานความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนแกนนำกับ โรงเรียนแกนนำ หรือระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการใน

โรงเรียนปกติ

2.1 แนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ด้านนักเรียน (Student)

2.1.1 การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ โดยทางโรงเรียนร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน เตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ และเด็กปกติก่อนเปิดเทอม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.1.2 มีการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม โดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มี

ความบกพร่องมากขึ้นการเชิญผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพบทความ และสื่ออื่น ๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือ และเรื่องราว เกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้ นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้ นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง มีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

2.1.3 การจัดกิจกรรมสร้างเจตคติให้กับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชน โดยการแสดงบทบาทสมมติเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับเด็กปกติเพื่อเข้าใจสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น ทำให้ลบทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม้ไว้วางใจ ที่มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง

2.2 แนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ ในโรงเรียนปกติ ด้านสภาพแวดล้อม (Environments)

2.2.1 ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ เพื่อการปรับสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกอาคารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยพิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภทให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

2.2.2 จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วม หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม

2.3 แนวทางในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ ในโรงเรียนปกติ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)

2.3.1 ควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง ครูควรมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อย

ปีละ 2 ครั้ง ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษ ที่ร่วมกันสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วย แล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

2.3.2 ควรจัดครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีความรับผิดชอบงานอื่นน้อยลง และจัดให้ครูที่มีความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดครูสอนเสริมประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่ และจัดเวลาในแต่ละวันให้ตนเองมีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็ก บางกรณี และจัดให้มีความถี่ที่จะให้คำแนะนำปรึกษากับครูอื่น ๆ การจัดทำตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้น ครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้นเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก รวมทั้งตัวครูด้วย

2.3.3 ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น

2.4 แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ด้านเครื่องมือ (Tools)

2.4.1 ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนักวิชาชีพในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ

2.4.2 จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท การจัดสรรงบประมาณโรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ เพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง มีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีการจัดสรรงบประมาณ (เงิน

นอกงบประมาณ) ซึ่งจะได้จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุน หรือจากการหาทุนของโรงเรียนเอง จัดครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น ได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา นักตรวจวัดการได้ยิน และนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการให้บริการแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จัดเตรียมสื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็ว

2.4.3 การกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางในการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจน ทำให้นักลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ที่โรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัย และการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนแก่นนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะของการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแก่นนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลของการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนี้

1. ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องสำหรับนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษใช้ร่วมกันได้
2. ครูควรสร้างเจตคติใหม่ให้กับนักเรียนปกติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ และสอดแทรกการจัดกิจกรรมพิเศษให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มเกิดความรักและสามัคคีกัน
3. โรงเรียนควรมีการจัดสรรครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมาสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และประสานขอความร่วมมือจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานพยาบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในเขตพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนร่วมจากความก้าวหน้าของการพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังการเรียนร่วม
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน โดยที่ครูทุกคนได้รับการพัฒนา เรื่องการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ (Whole School Approach) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม
4. ควรมีการพัฒนาแบบการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกช่วงชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กมล ดาระสุวรรณ. "กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง." ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 -2549. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. ถาม - ตอบปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก.

_____. นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไร่ไทยเพรส จำกัด, 2543.

_____. รวมบทความการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : ส่วนส่งเสริมการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2547.

กิติมา ปรีดีดิถ. การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, 2532.

คณะกรรมการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ. รายงานการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ปีการศึกษาเพื่อคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543

คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา. คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

จัญญ ทองปิยะภูมิ. "การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนโครงการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ณรงค์ อัมพรภาค. "การศึกษาคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 และ 2." ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ทนันชัย อินทนาชัย. "การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก." ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, 2542.

นพมาศ สุทธิวิรัช. "การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1." ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

นุชนาด สุนทรพันธุ์. "การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย." วารสารรวมคำแห่ง 22, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2548) : 195.

บรรจง อักษรอาสา. "สภาพการดำเนินงานและปัญหาการจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5." ปริญญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

บุษบา ตาไว. "การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการบริหารจัดการการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสุโขทัย." ปริญญาณิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2550.

เบญจา ชลธารนนท์. คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท. กรุงเทพมหานคร : เพทายการพิมพ์, 2546.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2546.

ผดุง อารยะวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2533.

_____. การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2542.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

ภัทรวิภา อุทาวงศ์. "การศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม." ปริญญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

วลัยทิพย์ สิริจวัฒนา. "สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์เขต 2." ปริญญาณิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2548.

วารี ธีระจิตร. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์. "ปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษารูปแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา." ปริชญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2545.

ศรียา นิยมธรรม. การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อน แกรมมี่, 2541.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม. ชลบุรี : ม.ป.ท., ม.ป.ป..

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การประเมินโครงการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2537.

สุรินทร์ ยอดคำแปง. เอกสารประกอบการสอนวิชา 1082601 การเรียนร่วมชั้นระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี 1. รายงานการประเมินผลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550. นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี, 2550.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1. แผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550. นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1, 2550.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550. นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. แผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550. นนทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ระเบียบวิธีปฏิบัติและมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด, 2543.

_____. มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548.

_____. แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2550.

อุบล บรรหารศุกวาท. “การประเมินผลงานทางการศึกษา” ใน การวางแผนและการจัดการศึกษา, 454. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2527.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหาร ทัชยะ และการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2538.

ภาษาอังกฤษ

Barbara, Mullinix J. “The Relationship between Principle Style and Attitude forward Mainstreaming of Handicapped Children as Perceived by Teachers.” Dissertation Abstracts International 54,64 (September 1994) : 435

Bender, William N. “Teaching Students with Mild Disabilities.” In Needham Heights, 178. M.A. : Allyn & Bacon, 1996.

Clark, Mize Jean. A Study of Skills Needed by South Carolina Principals to Administer Programs for Child Handicapped Students. Carolina : University of South Carolina, 1984.

Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1974.

Echols, I.J. “An Analysis of Elementary Teachers’ Opinions Toward Mainstreaming Moderately to Severely Mentally Retarded Children in Regular Education in Some Selected Schools in Texas.” Dissertation Abstracts International, 1992.

Katz, Daniel and Robert L. Kahn. The Social Psychology of Organizations. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons, 1978.

Zabala. Joy, SETT Framework . [Online]. accessed 17 February 2009. Available from http://www1.cenmi.org/uploaded%5C2004%5CJUL%5C15309284918_SETTFrame.pdf

_____. The SETT Framework: Critical Areas to Consider When Making Informed Assistive Technology Decisions. [Online]. accessed 17 February 2009. Available from <http://www.valdosta.edu/coe/ecre/ATRB/SETT.htm>

_____. The SETT Framework For Considering Assistive Technology by Joy Zabala. [Online]. accessed 17 February 2009. Available from <http://alltogether.files.wordpress.com/2008/04/the-sett-framework-by-joy-zabala.doc>

_____. Using the SETT Framework to Level the Learning Field for Students with Disabilities. [Online]. accessed 17 February 2009. Available from <http://letsgoexpo.com/viewfile.cfm?LCID=1135&eID=80000093>

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคผนวก สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ 0520.203.2 / 062

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

19 มกราคม 2553

เรื่อง ขอบขออนุญาตตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางฉวีวรรณ ชรรมิگانน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวจเรช พยอมแย้ม รหัสนักศึกษา 49252410 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท
(SEAT Framework)” ในครั้งนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขออนุญาตจากท่านในการ
ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์
ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1.	นางฉวีวรรณ ธรรมิกานนท์	ศึกษานิเทศก์ รับเงินเดือนอันดับ คศ.๔
สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2.	ดร. วิชาญ เจริญวิไลรัตน์	ผู้อำนวยการ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดปรณาวาส
3.	นายชัยวัฒน์ พุ่มเจริญ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนคลองทิววัฒนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างหนังสือขอตกลงเครื่องมือ

รายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักงานลิขสิทธิ์

ที่ ศธ 0520.203.2 /111

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

5 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนางสาวรจเรช พยอมแย้ม รหัสนักศึกษา 49252410 นักศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง "การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) " ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขออนุญาต
นางสาวรจเรช พยอมแย้ม ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไป
ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421- 9136

รายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ

ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่
1. โรงเรียนวัดโชติการาม	หมู่ที่ 3 ถนนบางไผ่-บางศรีเมือง บ้านบางไผ่ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
2. โรงเรียนน่วมประสงค์วิทยา	หมู่ที่ 6 ถนนบางกรวย บ้านน่วมประสงค์ ตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย นนทบุรี 11300
3. โรงเรียนวัดไทรใหญ่	หมู่ที่ 5 ถนนไทรน้อย - ดันเขือก ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย นนทบุรี 11150
4. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี	51/4 หมู่ 1 ดิวานนท์ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี 11120
5. โรงเรียนวัดแคนอก	12/4 หมู่ 2 นนทบุรี 1 ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง นนทบุรี นนทบุรี 11000

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
รายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดชลบุรี

ที่ ศช 0520.107(นฐ)/ 4918

131

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

9 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดใหม่ผดุงเขต

ด้วย นางสาวจเรช พยอมรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง “การบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงการซีท(SEAT FRAMEWORK)”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
และครูในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำการค้นคว้าอิสระ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งรองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูทราบ เพื่อขอความ
ร่วมมือในการตอบแบบถามให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

รายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ

ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่
1. โรงเรียนวัดสำโรง (หิรัญฯ)	20 หมู่ที่ 8 ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ต.บางกรวย อ.บางกรวย นนทบุรี 11130
2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	45/45 หมู่ 3 ซอยบางกรวย-ไทรน้อย 10 ต.บางกรวย อ.บางกรวย นนทบุรี 11130
3. โรงเรียนวัดแจ้งศิริสัมพันธ์	125 หมู่ที่ 5 ต.บางกระสอบ อ.เมือง นนทบุรี 11000
4. โรงเรียนวัดจันทร์	หมู่ที่ 5 ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ต.บางกรวย อ.บางกรวย นนทบุรี 11130
5. โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ	26 หมู่ 8 ซอยวัดสมรโกฏิ รัตนาธิเบศร์ ต.บางกระสอบ อ.เมือง นนทบุรี 11000
6. โรงเรียนวัดฝาง	28/2 ม.3 ต.บางเขน อ.เมือง นนทบุรี 11000
7. โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ	86 หมู่ที่ 3 ต.บางศรีเมือง อ.เมือง นนทบุรี 11000
8. โรงเรียนวัดใหม่ผดุงเขต	54 หมู่ 3 ต.ศาลากลาง อ.บางกรวย นนทบุรี 11130
9. โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์	198 หมู่ 1 ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด นนทบุรี
10. โรงเรียนวัดคลองตาค้าย	หมู่ที่ 2 ถนนคลองตาค้าย บ้านคลองตาค้าย ต.ไทรน้อย อ.ไทรน้อย นนทบุรี 11150
11. โรงเรียนชุมชนวัดบางโค	1/2 หมู่ที่ 14 ถนนบางโค-คลองก้านันจิตร บ้านบางโค ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ นนทบุรี 11140
12. โรงเรียนปากเกร็ด	128/37 ม.3 อ.ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
13. โรงเรียนวัดใหญ่สว่างอารมณ์	หมู่ที่ 6 ต.อ้อมเกร็ด อ.ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
14. โรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์	1/4 หมู่ที่ 12 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ นนทบุรี 11140
15. โรงเรียนโพธิ์นิมิตรวิทยาคม	หมู่ 4 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
16. โรงเรียนประเสริฐอิสลาม	หมู่ที่ 3 ถนนติวานนท์ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
17. โรงเรียนนวมินทร์ราชูทิศหอวัง นนทบุรี	119/1 หมู่ 3 ถ.ศรีสมาน ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
18. โรงเรียนไทรน้อย	127 หมู่ที่ 5 ต.ไทรน้อย อ.ไทรน้อย นนทบุรี 11150
19. โรงเรียนประชารัฐบำรุง	หมู่ที่ 4 ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง นนทบุรี 11110

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สำหรับผู้วิจัย

[] [] [] []

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

เรียน ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการจัดทำสารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)” ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ท่านจะให้ไว้ในแบบสอบถามฉบับนี้ถือเป็นความลับ และขอรับรองว่าไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือต่อสถานศึกษาของท่าน จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับผู้บริหาร รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการ โรงเรียน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาวจเรช พยอมรัมย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	ตำแหน่ง ☐ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ☐ รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทน ☐ ครูผู้สอน	[] 01
2	อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี ☐ 41 - 50 ปี ☐ 51 - 60 ปี	[] 02
3	อายุราชการ ☐ 1 - 5 ปี ☐ 6 - 10 ปี ☐ 11 - 15 ปี ☐ 15 ปีขึ้นไป	[] 03
4	ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี	[] 04
5	ประสบการณ์ของท่านในการจัดการเรียนร่วม ☐ 1 - 5 ปี ☐ 6 - 10 ปี ☐ 11 - 15 ปี ☐ 15 ปีขึ้นไป ☐ ไม่เคยสอน	[] 05

ตอนที่ 2 การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถามขอให้ท่านพิจารณาข้อความ ว่ามีการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในแต่ละข้อมีการปฏิบัติมากน้อยอยู่ในระดับใด แล้วเขียนเครื่องหมายในช่องระดับปฏิบัติทางขวามือ ข้อละ 1 เครื่องหมาย ให้ครบทุกข้อ

1 หมายถึง ระดับการบริหารโรงเรียน ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) น้อย

2 หมายถึง ระดับการบริหารโรงเรียน ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ปานกลาง

3 หมายถึง ระดับการบริหารโรงเรียน ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มาก

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)	ระดับ			สำหรับ ผู้วิจัย
		3	2	1	
1. ด้านนักเรียน (Student)					
1.1	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านวิชาการ				[] 06
1.2	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านร่างกาย				[] 07
1.3	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านอารมณ์สังคม				[] 08
1.4	โรงเรียนมีการฝึกทักษะให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมในด้านการช่วยเหลือตนเอง ในกิจวัตรประจำวัน				[] 09
1.5	โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษก่อนเปิดเทอม				[] 10
1.6	โรงเรียนมีการกระจายนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปตามห้องเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามความบกพร่องของแต่ละบุคคล				[] 11
1.7	โรงเรียนมีการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจสามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี				[] 12
1.8	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน				[] 13

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)	ระดับ			สำหรับ ผู้วิจัย
		3	2	1	
1.9	โรงเรียนจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้กับนักเรียนทั่วไปเพื่อ เข้าใจสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ				[] 14
1.10	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไป เข้าใจและ ยอมรับเพื่อนพิการ เช่นการเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษมาบรรยายให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ หรือสิ่งอื่น ๆ				[] 15
1.11	โรงเรียนมีการจัดนิทรรศการ หนังสือ และเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ				[] 16
2. ด้านสภาพแวดล้อม (Environments)					
2.1	โรงเรียนจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมใน ชั้นเรียนทั่วไปอย่างน้อยเพียงใด				[] 17
2.2	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น ทางเชื่อม อาคาร ทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษแต่ละประเภท				[] 18
2.3	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารตามเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนด				[] 19
2.4	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ประตู บันได ลิฟท์ ห้องน้ำ พื้น แสงสว่าง ฯลฯ เพื่อให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษแต่ละประเภท				[] 20
2.5	โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อมภายในอาคารตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด				[] 21
2.6	ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้าง บรรยากาศในการเรียนร่วม				[] 22
2.7	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน				[] 23
2.8	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่กำหนด นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และหน้าที่จัดสรรงบประมาณของ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน				[] 24
2.9	โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมซึ่งทำหน้าที่กำหนด บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนอย่างชัดเจน				[] 25

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)	ระดับ			สำหรับ ผู้วิจัย
		3	2	1	
2.10	โรงเรียนมีการจัดประชุมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อชี้แจงโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม				[] 26
2.11	โรงเรียนสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษให้ครู ผู้ปกครอง แม่ค้า ภารโรง ฯลฯ รับรู้และร่วมมือกัน ช่วยเหลือดูแลอย่างถูกวิธี				[] 27
2.12	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เรื่องการจัดการเรียนร่วม โดย จัดทำป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับ ป้ายนิเทศ ฯลฯ				[] 28
2.13	ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษมีการปรึกษากันและทำงานร่วมกันเป็นทีม				[] 29
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)					
3.1	โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษเป็นบางวิชา				[] 30
3.2	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ				[] 31
3.3	ครูมีการจัดทำ พร้อมทั้งนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินความก้าวหน้า				[] 32
3.4	ครูมีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)				[] 33
3.5	ครูมีการนำวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ เกี่ยวกับนักเรียนเพื่อส่งต่อ คัดแยก วางแผนการสอนและประเมิน ความก้าวหน้าของนักเรียน				[] 34
3.6	ครูมีการนำเทคนิคการสอน เช่น การวิเคราะห์งาน ระบบเพื่อนช่วย สอน เพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ มาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ				[] 35
3.7	ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ ทบทวนและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง				[] 36
3.8	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน				[] 37
3.9	โรงเรียนมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR)				[] 38
3.10	โรงเรียนมีการจัดทำแผน/ปฏิทินรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนอย่างชัดเจน				[] 39

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)	ระดับ			สำหรับ ผู้วิจัย
		3	2	1	
3.11	โรงเรียนมีการจัดการตารางเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ				[] 40
4. ด้านเครื่องมือ (Tools)					
4.1	โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม				[] 41
4.2	โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เพียงพอและมีคุณภาพ				[] 42
4.3	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ				[] 43
4.4	โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วม				[] 44
4.5	โรงเรียนมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงิน จัดทำระบบบัญชีและการตรวจสอบ				[] 45
4.6	โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นคณะกรรมการโรงเรียน อย่างน้อย 1 คน				[] 46
4.7	โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ประมาณ 5-7 คน ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คน				[] 47
4.8	โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ บุคลากร สื่อ ฯลฯ ของโครงการจัดการเรียนร่วมถูกต้องและเป็นปัจจุบัน				[] 48
4.9	โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาใช้ในการสอน				[] 49
4.10	โรงเรียนมีการจัดหา จัดทำสื่อทางการศึกษา หรือเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น				[] 50
4.11	โรงเรียนมีการจัดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทต่าง ๆ				[] 51
4.12	โรงเรียนมีการจัดทำตำรา ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้				[] 52

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)	ระดับ			สำหรับ ผู้วิจัย
		3	2	1	
4.13	โรงเรียนสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ				[] 53
4.14	โรงเรียนมีการพัฒนาครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การอบรมศึกษาดูงานด้านการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง				[] 54
4.15	โรงเรียนจัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด				[] 55

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.924	55

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
x1	139.6000	167.972	.653	.920
x2	137.8000	180.166	.058	.926
x3	138.1333	175.568	.272	.924
x4	138.7667	174.461	.495	.922
x5	138.7333	179.375	.109	.925
x6	138.8000	176.510	.267	.924
x7	138.6000	177.145	.313	.924
x8	138.4667	177.913	.304	.924
x9	138.6000	177.145	.313	.924
x10	138.9667	174.240	.390	.923
x11	139.1667	169.592	.567	.921
x12	138.8667	173.775	.440	.923
x13	139.0667	172.409	.420	.923
x14	138.6000	177.145	.313	.924
x15	139.1667	170.557	.659	.921
x16	138.5667	176.185	.402	.923
x17	138.6000	177.145	.313	.924
x18	138.5333	177.913	.272	.924
x19	138.6667	177.885	.211	.924
x20	139.1000	171.679	.546	.922
x21	138.6333	176.378	.283	.924
x22	138.5667	174.530	.538	.922
x23	138.5333	174.602	.553	.922
x24	138.5667	178.047	.250	.924
x25	139.2333	172.116	.550	.922
x26	138.5333	174.189	.588	.922
x27	138.6333	173.275	.532	.922
x28	139.2333	171.013	.567	.921
x29	138.6000	174.662	.512	.922
x30	138.6000	174.662	.396	.923
x31	138.6000	174.317	.539	.922
x32	139.0000	171.586	.514	.922
x33	138.4667	174.878	.588	.922
x34	138.4667	174.533	.621	.922

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
x35	138.9667	173.482	.480	.922
x36	138.7333	172.892	.489	.922
x37	138.8000	176.510	.267	.924
x38	138.4333	177.426	.377	.923
x39	138.5000	174.397	.598	.922
x40	138.5667	179.357	.144	.925
x41	138.7667	177.702	.195	.925
x42	138.5667	174.323	.555	.922
x43	138.3667	178.585	.331	.924
x44	138.5000	176.259	.432	.923
x45	138.4000	177.834	.371	.923
x46	138.8000	176.510	.267	.924
x47	138.5333	174.464	.565	.922
x48	138.5667	176.737	.357	.923
x49	139.0667	173.099	.448	.923
x50	138.4667	179.775	.131	.925
x51	139.1000	171.128	.580	.921
x52	139.0000	172.207	.479	.922
x53	138.5667	175.013	.498	.922
x54	138.5000	175.224	.524	.922
x55	138.7333	173.168	.472	.922

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวจเรช พยอมแย้ม
 ที่อยู่ 58/1 หมู่ 3 ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
 ที่ทำงาน โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์ แขวงบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2544 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโพธิสารพิทยากร กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี
 พ.ศ. 2549 ศึกษาต่อระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2549 – 2550 ครู โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์ สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์